

Obisk

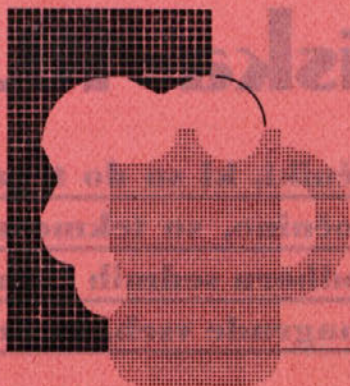
Iz nepoznanega bogastva starih slovenskih ljudskih običajev, obredij in plesov: Poljanci s svatovskim parom

Ilustrirani družinski mesečnik

Po notranjem sporazumu v naši državi so se poživili tudi kulturni stiki med našimi narodi. Posebno razveseljiva manifestacija te vrste je bil obisk hrvatskih kmetov iz Čučerja pri Zagrebu, ki so v Beogradu kazali svoje prastare ljudske običaje, med njimi svatbo. Njihov obisk je bil deležen silnega zanimanja vseh, tudi najvišjih prestolniških krogov. Naše slike kažejo hrvatsko kmečko skupino v krasnih narodnih nošah na beograjskih ulicah, pri vpisovanju v dvorne knjige in pri predsedniku vlade.

PIVO
LEŽAK
in BOK

iz

Pivovarne UNION

V LJUBLJANI

se najbolj priporoča

Dobavljamo izredno fino
pšenično moko

vseh števil iz priznanih najboljših banaških
mlinov: Industrija, Stari Bečej — Velika
Kikinda — Svoboda, Bajmok i. t. d.

Bregar & Krek, Ljubljana

Miklošičeva cesta št. 19 — Palača Vzajemne zavarovalnice

Pridite!

Prepričajte
se!

Telefon 36-75

Poleg moke dobite stalno tudi pšenico in koruzo

Veliko nagradno tekmovanje »Obiska« 10. maja 1940

Naši naročniki, ki so do tega dne poravnali svojo celoletno naročnino, so tekmovali za lepe nagrade. Žreb je vpričo odbora sedmih članov delil srečo! Objavljamo imena in nagrade vseh, ki jim je bila sreča naklonjena

Grmek Viktor
1. nagrada: radioaparāt

Mlakar Alojzij
2. nagrada: kolo

Jela Šrbarjeva
3. nagrada: kolo

1. nagrado: radioaparāt, 5-elektronski Super Radione, tipa 540 W, je dobavila tvrdka Radio-Ljubljana, r. z. z o. z., Miklošičeva cesta, Ljubljana.

2. in 3. nagrado: 2 kolesi, znamke Phänomen, je dobavila tvrdka Ig. Vok, Tavčarjeva ulica, Ljubljana.

4. nagrado: jedilni servis je dobavila tvrdka Agnola, Dunajska cesta, Ljubljana.

5. nagrado: namizni prt in servietī, dobavila tvrdka I. C. Mayer, Ljubljana.

Damske torbice, denarnice, listnice, aktovke: Torbarski oddelek knjižgoveznice Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani.

Polnilna peresa, pisemski papir, albume itd.: tvrdka H. Ničman, Koptarjeva 2, Ljubljana.

Leposlovne in druge knjige: Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana.

Zavetišče Celje-Medlog
4. nagrada: jedilni servis

STANE KREGAR: SONATA

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

KNJIGOTISK
OFFSET-TISK • KAMENOTISK • FOTOLITOGRAFIJA
BAKROTISK
KLIŠARNA • FOTOGRAFIJA
KNJIGOVEZNICA

Tiskarna

tiska časopise, leposlovne in znanstvene knjige, umetniške revije, ilustracije, vrednostne papirje, delnice, cenike, prospekte, lepake, letake, koledarje, uradne in poslovne tiskovine, razglednice, etikete itd., posebno goji kvalitetni umetniški tisk ilustracij, tako enobarvni kakor v več barvah

Litografija

tiska po najnovejših metodah v eno- in večbarvnem lito- in fotolitografskem tisku slike, diplome, zemljevide, delnice, vrednostne papirje, lepake, koledarje, cenike, note in ima največji fotografski aparat v vzhodni Evropi, s katerim reproducira slike do 120×120 cm

Bakrotisk

tiska eno-, dvo-, tro- in štiri-barvne ilustracije, prospekte, diplome, ilustrirane revije, razglednice, podobice, kolke, lepake i. t. d. po originalih in barvnih fotografičnih snimkih

Klišarna

izdeluje po najnovejših metodah klišeje po fotografijah, risbah in barvastih originalih iz cinka, bakra, elektrona in medenine, za eno- in večbarvni tisk v velikosti do 70×100 cm

Knjigoveznica

izvršuje vse vrste v knjigoveško stroko spadajočih predmetov, od brošur do najfinejših vezav, črtanje in vezavo poslovnih knjig; izdelava galerijskih predmetov, damskih torbic, listnic, aktovk, kovčkov i. t. d.

Najmodernejše urejen oddelček za fotografijo v barvah po naravi

Posnetki s specialnim aparatom v lastnem ateljeju, kakor tudi posnetki v barvah po naravi se uporabljajo za barvne reprodukcije s klišeji, za barvne foto-litografije ali za tisk v treh barvah potom bakrotiska

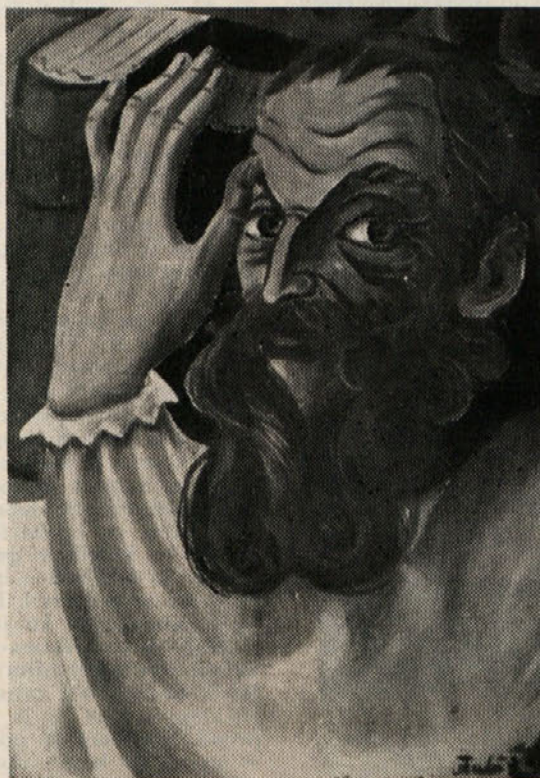
Strokovni nasveti brezplačno in neobvezno

ILUSTRIRANI DRUŽINSKI MESEČNIK - LETO I. - 1940 - ŠTEV. 6

JUNIJ

1	SOBOTA	Srce Marijino
2	NEDELJA	3. pob. Evgenij
3	PONEDELJEK	22 muč. Ugande
4	TOREK	Franc Karač.
5	SREDA	Bonifacij, muč.
6	ČETRTEK	Evhar. Srce Jez.
7	PETEK	† Robert
8	SOBOTA	Medard
9	NEDELJA	4. pob. Pr. in F.
10	PONEDELJEK	Marjeta, kralj.
11	TOREK	Barnaba, apost.
12	SREDA	Janez Fak.
13	ČETRTEK	Anton Padov.
14	PETEK	† Bazilij, škof
15	SOBOTA	Vid, mučenec

30. junija 1586. je umrl v Tübingenu Primož Trubar, začetnik protestantizma na Slovenskem in prvi slovenski pisatelj, ki je leta 1551. izdal »Abecedarju«, prvo slovensko knjigo, v letih 1557. do 1577. pa slovenski prevod Novega testamenta. (Slika Mihe Maleša.)

2. junija 1846. se je rodil v Rakitni nabožni mladinski in vzgojni pisatelj Anton Kržič, ki je leta 1887. ustanovil mladinski list »Angelček«.

3. junija 1878. je umrl v Ljubljani skladatelj Anton Hajdrih, ki je ustanovil prvi slovenski pevski zbor v Trstu. Najbolj znana njegova pesem je »Buči, buči, morje Adrijansko«.

5. junija 1936. je v Ljubljani umrl Evgen Jarc, profesor, publicist, politik in gospodarstvenik, podžupan ljubljanski, pred svetovno vojno deželni in državni poslanec Slovenske ljudske stranke.

10. junija 1912. je umrl v Ljubljani Anton Aškerc, eden prvih slovenskih epskih pesnikov, tvorec nešteti pesniških zbirk in tendenčnih epov; najpomembnejša in najboljša njegova zbirka so »Balade in romances«.

11. junija 1844. je v Blatogradu ob Vrbskem jezeru umrl koroški pesnik, jezikoslovec in budnik Urban Jarnik, ki je prvi uporabljal ime Slovenec, slovenski dosledno tudi v nemščini. Do njega so vsi uporabljali izraz »windisch«.

13. junija 1794. je umrl v Ljubljani Seifried Gušič, predsednik obnovljene Akademije operozov.

15. junija 1876. se je rodil v Sorci Ivan Grohar, slikar, začetnik modernega slovenskega slikarstva, eden največjih naših mojstrov, čigar slike »Kamnitnik«, »Sejalec«, »Krompir«, predstavljajo dragocenosti slovenske upodabljajoče umetnosti.

18. junija 1901. je umrl v Ljubljani za jetiko v stari cukrarni Josip Murn-Aleksandrov, pesnik »Pesmi in romane«, s Kettejem in Zupančičem začetnik slovenske moderne pesmi.

19. junija 1688. je umrl v Ljubljani nabožni pisec in leksikograf Matija Kastelic, ki je prevedel v slovensščino celotno sveto pismo, prvi pisal nabožna dela za svetni stan in sestavil »Latinsko-kranjski slovar«.

23. junija 1872. je v Ljubljani umrl Jožef Blaznik, tiskar, založnik, soustanovitelj »Novice«, ki je izdajal tudi politični list »Slovenija«.

16	NEDELJA	5. pob. Beno
17	PONEDELJEK	Adolf, škof
18	TOREK	Marko in M.
19	SREDA	Gerv. in Prot.
20	ČETRTEK	Silverij
21	PETEK	† Alojzij, sp.
22	SOBOTA	Ahacij, mučen.
23	NEDELJA	6. p. Edeltruda
24	PONEDELJEK	Janez Krstnik
25	TOREK	Viljem, opat
26	SREDA	Janez in Pavel
27	ČETRTEK	Mati ved. pom.
28	PETEK	† Vidov dan
29	SOBOTA	Peter in Pav.
30	NEDELJA	7. p. Sp. Pavla

Visoko se je bočilo poletno nebo s svojimi koprenastimi, belkastimi meglicami. Izza njih je žgalo vse dni sonce in sušilo zemljo. Listi koruznice so se zaradi prevlelike suše zvijali v svedre, ostro grudje je zbadalo v boste noge kakor z noži. Na polju ves dan ni bilo žive duše; bilo je prazno, kakor zapuščeno. Čez plove so iz vasi gledali gospodarji na širne njive pred seboj, kjer je zorilo žito in valovilo v lahmem vetru. Vsak dan so se ustavljali in zrlj vanj. Srce se je vedno bolj veselilo obilne žetve. Zareče sonce je izlivalo na žitna polja vsak dan večjo merico zlata. Rumanela so vedno bolj in bolj. Menda ga ni gospodarja, ki ne bi v teh dneh snel klobuka z glave in s šepetajočimi besedami prosil Boga še za nekaj lepih dni. Kako s strahom se človek obrača proti vsaki najmanjši meglici, ki se pojavi kje na obzorju in obeta nevihto. Nekam mehko in vdano postane človeško srce.

Dojer je šepal po ožganem vratniku med njivami. Skozi dolgo cev je vlačil iz pipe dim in ga spuščal v vrtinčastih oblačkih iz ust. Zdaj pod večer je stopil na polje in se hotel še enkrat prepričati, če se ni prenaglil z žetvijo.

Hasov Rudl je kosil pod jablanami na vrtu. Njihova hiša je bila potisnjena najdalje na polje. Bila pa je nizka in revna, nikdar se ne bi mogla meriti z ostalimi v vasi. Le lepše rože so cvetele vse leto po oknih kot pri ostalih hišah. Negovala jih je nežna roka Rudlove sestre Barice, ki je bila šivilja in je s svojim zaslužkom najbolj podpirala dom. Očeta ni bilo več, mati in oba otroka pa so z zemljo, kolikor so je imeli, in z Baričinim zaslužkom živeli, kakor se je pač dalo.

Zito, blagoslov božji.

»Jo boš le rezal?« ga je pobaral Dojer čez plot. Oprijel se je plank in pomolil glavo čez.

Rudl se je zravnal in se naslonil naprej na kosišče.

»Kaj pa hočem! Malo bi je moral vrezati za prasce.«

Zadaj se je pojavila Rudlova mati s košaro v roki. Prišla je po travo. Malo sključeno je hodila pod drevjem in si brisala obraz s predpasnikom.

»O, saj si tudi ti doma! Mislim sem, da te ni, ker Rudl kosi za prasce.«

»Vidiš, da sem! Ne žanjem še, ker se mi zdi zrnje skoraj še malo premehko,« je dejala.

»Misliš? Naše bo pa menda že kar dosti zrelo. Ne smemo z njim predolgo čakati. Kdo naj se zanese na jutrišnji dan! Bog ne daj, da bi kaj prihrumelo! Vse nam stolče; niti semena ne bi dobili povrnjenega.«

»Tega nas res Bog obvaruj!« je vzkliknila in sklenila pobožno roke.

Rudl je nabasal travo v košaro. Malo je še prisluhnil, nato pa hotel oditi.

»Rudla bi rad spet imel!« je dejal Dojer proti materi.

»Jutri bi ga začeli kositi. Bo utegnil?«

»Menda že.« Obrnila se je proti Rudlu: »Čuješ? Jutri boš šel žito kositi!«

»Dobro bo! Si bom že sklepal koso,« je dejal. »Koga pa mislite še naprositi?« je vprašal starega.

»Kosila bosta s Cencem. Mislim, da bosta dva dovolj.«

»S kom?« je zategnil Rudl in uprl pogled v starega, ki si je božal brke pod nosom.

»S Cencem. S hlapcem. Res ni kdo ve kak delavec, pa mislim, da bo že šlo. Sicer je močen, le len in počasen, ko megla v grabi. Človek ga mora večno priganjati k delu kot vola. V jeseni ga bom spodil od hiše, če se ne bo popravil. Ponoči ga ni nikoli doma, podnevi bi pa samo spal, ko je treba delati,« je sitnaril Dojer.

Rudl je le prikimal. Zdelo se mu je, da stari s tem nalašč cika pred njim in pred materjo. Preden je sprejel Cenca, je bil zatrdno prepričan, da bo prišel Rudl za hlapca. Imel ga je rad in na vsako večje delo ga je prosil. Rudl mu je pomenil mnogo: poslal ga je lahko v mesto po kakih opravkih, s Čilko sta se že vozila na sejem po svinje in tudi krompir sta v jeseni spravila na kolodvor in ga dobro prodala. Nekoč mu je zaupal celo ključke od kleti, da je prinesel za delavce pijačo. Kljub vsemu pa Rudl takrat ni hotel k njemu, ker se je bal očitkov ljudi, češ da se je pritepel k hiši le zaradi Cilke, s katero sta se rada videla.

Cenca si je prizadeval Čilko odtrgati od Rudla. Tvezil ji je vse mogoče stvari, se ji laskal, jo hvalil, pa z vsem ni dosegel nikakih uspehov. Iz tega neuspeha je zrastle v njem divje sovraštvo do Rudla in kadar koli je ta prišel na delo in ga je gospodar hvalil, se mu je zdelo, da mu izpodjeda tla. A Rudl ni maral nikolj pokazati, da bi ga sovražil. Pustil ga je v miru, ko da ga ne bi bilo.

V cerkvi je zvonilo jutranjico, ko so stopale Dojerjeve žanjice in dva kosca med njimi po vaški stezi na polje. Čista pesem zvona se je razlivala čez vas.

»Bog nam pomagaj!« je vzkliknil Rudl ob njivi in zamahnil s koso, da je zrela slama zahreščala pod gravo sklepano ostrino. Težko klasje se je zamajalo in padlo po tleh. Ta šum je pregnal iz žita drobnega škrjančka, ki se je dvignil navpično v zrak in drobno zacvrčal.

Rudl s tremi ženskami je začel na enem koncu njive, Cenca pa je z drugimi tremi odšel na nasprotnega. Kosila sta drug proti drugemu, vsak ob svoji meji.

Čilka, dvajsetletna, močne postave in krepkih kosčenih rok, je urno delala snope.

Ko se je Rudl sredi njive srečal prvič s Cencem, mu je ponudil besedo: »No, kako ti reže?«

Ta je našobil ustnice in se s hripavim glasom obregnil: »Tako gladko gotovo ne kot tebi! Bližina Cilke pomaga, kaj?«

»Gotovo! Veseli me, da je pri meni! Si mi je mogoče nevoščljiv?« se je Rudl zakrohotal in pokazal svoje zdrave, bele zobe, ki so zablesteli v soncu. »Pošepeči ji kaj na uho, mogoče bo pa šla k tebi!« mu je še dejal in spet je zahreščalo žito pod koso.

Ženske so se pritajeno hihitale, Cenca pa je leno vlačil noge za seboj, kakor da zadnje besede ne bi bile padle po njem. V srcu mu je vstajal pogum, da bi se kot mačka vrgel na Rudla. Vendar bilo je še jutro in ne gre, da bi začel tako zgodaj s svajo.

Rudl je delal z vso pridnostjo, krepko je vodil koso in ni se obračal in ogledoval čez polje. Cilka se je vrtela, da se ji je čez ožgani obraz vlivala znoj in se mešal s prahom. Postajalo je vroče in vsak kamenček je žarel, ko bi tlel ogenj v njem. Iz ozračja je puhala neznosna soparica. Vedno dalje je zaostajala, vsa upehana. Rudl je kosil brez prestanka, da je ležala za njim vedno daljša plast rumene slame. Hotel je pokazati, da zmore več ko Cenca.

»Rudl, oddahni si!« je kričala Cilka za njim in smehljaje se zasadila roke v bok. »Kdo naj pobira za tabo, če boš tako hitel!«

»Pusti ga, naj se žene! Bo vsaj za nas druge ostalo manj!« ji je jezikal Cenca z druge strani.

»Saj nisem rekla tega tebi. Ti kar delaj! Vem, da se ne boš pre naglil.«

Malo pred poldnevom, ko so že skoraj končali, je prišepal še stari Dojer.

»Pa ste že skoraj vsega podrl?« je veselo vprašal.

»Veste, oče, Rudl jo vleče, da ga ne moremo dohajati. Glejte, kje smo daleč za njim! Vidite, koliko je naš del širji od onega tam!« je pokazala na ono polovico, kjer je kosil Cenca.

»Ja! Cenca je počasnejši. Njemu se ne mudi. Še zakuril bi mu lahko pod pete, pa ne vem, če bi skočil. Ne, Cenca?« se je obrnil proti njemu.

Po kosilu so odšli na drugo njivo. Začeli so znova. Rudl je krepko zaganjal koso in podiral težko klasje klenega zrnja, kimajoče na vrhu zrele slame. Cenca je molčal in nekoliko ga je bilo sram, ker je zaostajal za Rudlom. Gospodar je hvalil neprestano le Rudla. Nekajkrat je z gnevom v srcu močneje zagnal koso, pa je uvidel, da je slabši in da se z Rudlom ne more kosati.

Na trudno zemljo je legel večer. Blagi hlad je zavel in mrak se je zgoščeval. Po mejah med žitom so se oglasili samotni klici prepelic: ped-pedi-ped-pedi! V cerkvi je odzvonilo večno luč; poslednji glasovi so zavili vas in polje v tihoto.

Dojerjevi delavci so se vračali s polja po ozki vaški cesti. Zadnja sta šla Rudl in Cilka. Za roki sta se držala kakor otroka, ki se bojita strahov prvega mraka. Cenca se je izmed gruče žensk spredaj neprestano obračal in gledal na njiju. Hotel je stopiti k njima, da bi ju mogel imeti pred očmi.

Nenadoma ju ni bilo videti nikjer. Cenca se je ves stresel in obstal. Njegovi ostri pogledi so brodirali po gostem mraku, a ni ju mogel nikjer izslediti. Sovrašтво v njem se je dvigalo do vrhunca. Že se je pognal nekaj korakov nazaj; v roko je vzel koso in z njo divje mahal. Ena izmed deklet, ki je opazila njegovo razburjenost, ga je brž pograbila za roko in dejala: »Pusti ju v miru! Misliš, da te bo Cilka hotela? Kaj se le poteguješ za njo? Še jaz te ne bi marala, če bi imela tako čednega fanta kot je Rudl!«

On je divje zahlipal, pa je že pristopila druga in ga pomagala pomiriti.

»Tam stojita! Vidiš? Skloni se, pa ju boš videl!« mu je zašepetala.

Sklonil se je in videl, da stojita objeta sredi ceste. Poljubil jo je in jo tesneje stisnil k sebi. Cenca je zaškrtal z zobmi in zapičil svoje divje goreče oči proti zvezdam.

Po žetvi so kmalu neko jutro zabrnele po vasi mlatilnice. Kakor bi se bili ljudje zmenili: pri več hišah so se oglasile en in isti dan in hrumele ter požirale snopje tja do večera.

Taka je Švedska ob svojem zahodnem obrežju.

Pri Dojerjevih so začeli zgodaj zjutraj. Bil je še mrak, ko je Rudl, ki so ga spet naprosili, prišel k hiši.

»No, saj te ne bo! Čemu le drhtiš? Nimaš vroče krvi,« jo je podražil Rudl.

»Bojim se te!« se je zahihitala in se brž potegnila za podboje.

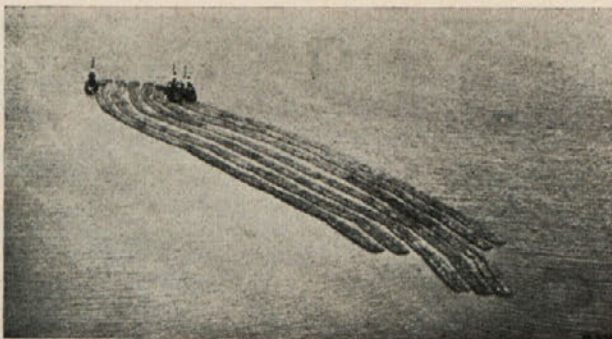
Nato so prišli še drugi delavci, tudi Cenca se je prideval z ujdrcja iz hleva. Za klobukom se mu je zibalo nekaj lepih klasov.

Cenca je vpregel konja in mlatilnica je zabrnela. Stari je vlagal snopje, Rudl je odnašal prazno in lahko slamo, ki jo je mlatilnica metala iz sebe. Zrnje, težko ko drobni kamenčki, je štrcalo po lesenem obodu mlatilnice in se kopičilo pod njo. Lepo je gledati, kako raste kup klenega zrnja vedno više. Človeku kar sline v usta vro in začuti, kako dober bo kruh iz tega zrnja in kako se bodo slastno zapičili vanj beli zobje.

Mlatilnica je hreščala ves dan. Le toliko so prenehali, da so si konji mogli malo odpočiti ali da so pripeljali nov voz suhega snopja z vratnika za vasjo. Tedaj so lahko drug drugega ogledovali: bili so vsi premočeni od znoja in prah se jih je prijel po vsem telesu. Drug drugega skoraj da niso poznali.

Malo pred večerom so vse žito, ki so ga namlatili čez dan, ščinili v velikih sitih in v kotu naredili vršaj. Prihodnje jutro bodo zmlatili še zadnji voz, ki jim je danes ostal in potem vsega skupaj zvezjali.

V prvem mraku so šli vsi k Polskavi, da se še pred večerjo okopljejo. Po vsem životu jih je peklo in žrla sta jih oster prah in resje. V temi, ko se je le nekoliko

Svedsko bogastvo je poleg železa les, ki ga plovijo po nešteti vodah do morja.

svetila gladina od svetlobe večernega neba, so se metali in lovili po vodi. Vriskali in kričali so kot mali otroci.

Ko so se vračali domov, je Cenca nekam izginil. Spretno se je izmuznil, da niti opazili niso. Ko so ostali šli že čez lesu proti domu k večerji, je Rudl zaslišal na drugem koncu travnika govorjenje. Spoznal je Cencev hripavi glas. Malo je prisluhnil in čudno se mu je zdelo, da je Cenca naročal, naj prinese s seboj vreče.

Cenca je prišel zadnji k večerji. Nekam čudno se je smukal okrog Cilke. Rudl je že pričakoval, da ji bo spet kaj natvezil.

»Nekam židane volje si nocoj, Cenca,« ga je podrezal gospodar.

»Zdaj ste pa zadeli. Kar vriskal bi. Čemu bi se kislno držal?« je odvrnil in se krohotaje zarežal.

»Nocoj pojdi lepo spat, da boš zjutraj lahko vstal!« mu je naročal gospodar med večerjo.

Hlapec je z mrkim obrazom sprejel to naročilo.

Rudl se je to noč zavlekel kar v dišeče seno nad skednjem. Za te kratke ure do zore se mu ni ljubilo iti domov. Ves truden se je zleknil v seno.

Okrog polnoči, ko je fantovska pesem na vasi že zamrla, je Rudl v spanju zaslišal nekje pod seboj polglasno govorjenje. Čudno se je mešalo z njegovim spancem; ni se mogel docela predramiti. Slednjič se je utrgal snu in se z vsemi naporu skolehal na lakte. Prisluhnil je: šepetajoči glasovi so se mu zdeli znani. Že se je hotel oglasiti in pobarati, kdo naj bi bil spodaj in kaj hoče sredi noči. Premagoval se je kljub napetosti in razburjenosti in čakal, kaj se bo zgodilo.

Kar so se kolikor mogoče tiho odrinila vrata skednja. Dva sta vstopila, to je Rudl spoznal po korakih.

»Nekje tu v kotu je vršaj!« je govoril Cenca, ki ga je Rudl dobrodušno spoznal. »Razgrni vrečo!« je ukazal. Oni drugi je ves čas molčal kot mrlič.

Rudl je bil ko odrevenel. Hkrati je začutil kurjo polt po vsem telesu, a takoj se je razlila po njem spet čudna vročina. Kaj naj stori? Prišla sta žito krast. Naj zakriči in ju odžene, ali naj molči kot grob?

Prav mu je prišel trenutek, ko sta onadva iskala pod šumečo slamo lopato, da bi z njo nagrnila vrečo. Tedaj se je naglo dvignil in z enim samim skokom je bil pri lestvi, ki je vodila v skedenj. Čisto tiho se je z bosimi nogami vlekel po klinih navzdol, krepko stiskajoč vile v raskavi roki.

Kljub vsej pazljivosti mu je spodletelo. Klin v lestvi je zaškripal in z vilami je zadel ob mlatilnico pod sabo. Cenca in njegov tovariš sta se preplašena pognala proti vratom. Rudl se je vrgel za njima in krepko zamahnil z vilami. »Hrep!« je padlo prvič in potem takoj drugič. Tretji zamah je zadel že v vrata, ki so pod udarcem votlo zajejala.

»Vama bom že pomagal!« je zavpil Rudl za njima. Stekel je za njima čez dvorišče, toda bilo je že vse tiho. Le lesa je bila odprta; zaprl jo je, da je ječe zaškripala. Pobegnila sta.

Ob prvi zori je vstal. V skednju na vršaju je našel dve prazni vreči, pri pragu pa Cencev klobuk z žitnim klasjem za trakom. Pod kolarnico je zasledil po zemlji raztrošene kapljice krvi.

Cenca ni bilo najti nikjer: ne v hlevu in ne na polju. Pobrisal jo je.

Rudla je to veselilo, ker ga je beg prepričal še bolj, da je bil Cenca ponoči res zraven. Še lepše se mu je zdelo, da ga je pred nepričakovanim slovesom pošteno krhnil in si niti klobuka ni utegnul pobrati.

Dojer je zjutraj kar strmel v Rudla, ki mu je kazal »vreče, klobuk in kri. Zmajeval je z glavo, slednjič pa pristavil: »No, zdaj razumem, kako nam je spomladi mogla tako naglo skopneti pšenica s podstrešja. A, zdaj razumem!«

Ugibala sta, v katero smer naj bi jo bila onadva tako naglo odkurila. »Seveda, zdaj ga je sram, tatu grdega! Zato pa jo je raje odkuril. Pa mi ne bo ušel! Bo že prišel nazaj; brez knjižice ne more nikamor!« je zatrjeval Dojer.

»Pustite ga! Knjižico mu dajte, ker je njegova! A tega mu nikar ne omenjajte! Držite se, kakor da bi vam bila stvar neznana. S takimi ljudmi se ni igrati. Kaj veste, kako bi vam lahko še zagodel! Vzeti mu ne morete ničesar! To, da ga bodo zaprli, mu nič ne bo zaleglo. Najbolje bo, če nikogar več ne vzamete. Če hočete, vam bom jaz pomagal, kolikor bom mogel.«

»Res? Boš res ostal pri nas? Tako sem te vesel, fant moj!« je vzkliknil stari.

»Ne bom stalno pri vas. Spat bom še hodil domov. Saj me razumete! Bojim se zlobnih jezikov. Veste, ljudje čvekajo mnogokrat o stvareh, ki se nikoli niso in tudi ne bodo zgodile,« je odvrnil Rudl in pogledal starega v obraz.

»No, ja! Bomo pač jeseni kako drugače ukrenili, da ti ne bo treba hoditi več domov. Seveda, če si za to!« je namignil in si pogladil štrleče brke. Nasmehnil se je.

Rudl pa se je ozrl v prihajajočo Cilko, ki je stiskala roke pod predpasnik.

»Ali si tudi ti za to, da ostane Rudl pri nas namesto Cenca?« ji je pomežiknil. Razložil ji je zadevo o Cencu.

»Mislite za hlapca?« se je vprašujoče ozrla v očeta.

»Eh, ne! Vem, da bo delal kot gospodar, ne kot hlapec. Za hlapca je premarljiv. Vidim, da je pameten in delaven kot mora biti mlad gospodar. Zadovoljen sem z njim!« se je smehljaj. »Bomo pač napravili tako, da bo nehal biti delavec ali hlapec.«

»Kako vas imam rada, oče!« se mu je Cilka obesila okrog vratu. Kar žarela je v veselju kakor Rudl, ki ni vedel, ali naj se oklene starega ali Cilke.

Tedaj so se privlekli s ceste za hišo mlatiči, da zmlatijo še ostanek od prejšnjega dne.

Na večer so lebdeli dolgo škrjančki v zraku in drobili svojo pesem. Nad Pohorjem so se zbirale goste meglice, ki so obetale suhi zemlji toliko zaželjeni dež.

Rudl in Cilka sta se po opravljenem delu na koncu njive sešla in se ozirala proti meglicam.

»Vidiš, dobro sva začela!« je dejala in oba hkrati sta se zasmejala. Stisnila sta si roki, sklonila glavi skupaj in se po šepetajočih besedah spet vsa mladostna zasmejala.

»In to je moja žena...«
»Vsa?«

Ključni do Sredozemskega morja

Te ključne drži v rokah Anglija, saj so ji neobhodno potrebni za prosto pot v njen imperij. Zanje bi se utegnil biti še hud boj. Angleške straže so na svojih mestih. Na levi zgoraj: Sueški prekop, spodaj pristanišče v Aleksandriji, kjer je zbrano mogočno zavezniško brodovje. Na desni: Gibraltar, pod njim Malta, spodaj pa vojaška cesta iz Aleksandrije do italijanske Libije.

Lekarna „Pri zlati žili“

Ena najstarejših lekarn v mojem moravskem rojstnem mestu je bila lekarna »Pri zlatem orlu« ali kakor so jo ljudje imenovali »Pri zlati žili«. Nekega dne, oziroma neke noči, je namreč neznan šaljivec prebarval s črno barvo na nemškem napisu »Zum goldenen Adler« v besedi Adler črko l in od takrat se je splošno imenovala le lekarna »Pri zlati žili« (zur goldenen Ader).

Najbolj se je veselil tega novega imena lastnik sam, stari magister Šulc. Mr. Šulc je bil v vseh ozirih original. Njegov robati humor je bil splošno znan, ravno tako pa tudi ni bila skrivnost, da ni nikdar odklanjal dobre kapljice. Z velikim veseljem je poskušal odjemalcem dokazati, da je vsako zdravilo za nič in da je dosti bolj pametno boriti se proti boleznim z alkoholom ali kakor se je on izražal »bacile izžigati z žganjem«. Mr. Šulc je imel vedno pri sebi zbirko žganih pijač in postal je najboljši volje, če se mu je končno posrečilo, pregovoriti bolnika s pokvarjenim želodcem, zobobolom in drugimi nedolžnimi boleznimi, da je popil mesto predpisane zdravila zastoj kozarček katerega njegovih posebnih žganj.

»S praški se preganjajo stenice, pa še te ne,« je ponavadi mrmral, če mu je odjemalec prinesel od zdravnika recept, na katerem je bil predpisan prašek.

O starem Šulcu so se širile najzabavnejše prigode, najsočnejše zgodbe o lekarni »Pri zlati žili« in njenem lastniku, pa je pripovedal stari Šulc sam, če je bil dobre volje.

Nekega dne, tako je pripovedoval, ga je vrgel ob dveh ponoči iz postelje glas zvonca. Nekoliko okajen možak je zahteval sredi noči mazilo za ogorenje.

»Vi tepec,« se je zadril stari Šulc, »zato me morate sredi noči buditi iz najsajšega spanja? Ali niste mogli počakati do jutri?« »Imate prav,« pravi možak pomirljivo, »pa pridem spet jutri dopoldne.« Ko je to izgovoril, je prijazno pozdravil in izginil, preden je stari Šulc mogel šteti do tri.

Nekoč drugič pride človek in zahteva prašek proti stenici. Dobi posebno sredstvo, plača in gre. Naslednjega dne se zopet prikaže v lekarni, vrne prašek in se pritoži, češ da je sredstvo neuporabno. Starega Šulca pa ni mogla nobena stvar bolj razburiti ko reklamacije, še posebno pa pritožbe proti špecialitetam, ki jih ni sam izdeloval, temveč take, kakor jih je prejel v izvirnem zavitku in prodajal naprej. »Jaz pač oddam govno tako naprej, kakor ga sam prejmem,« je imel navado odgovoriti robato. V tem primeru pa si je nadel najvljudnejši obraz, pustil, da se je odjemalec izdivjal in nazmerjal, nato pa je vprašal:

»Kaj ste pa prav za prav počeli s praškom?«

»Natresel sem ga,« je odgovoril razburjeni kupec, »po postelji, po tleh, za slikami, sploh povsod, in kaj mislite, kakšen je bil učinek? Stenice so se ga nažrle, so zdebele in so še bolj zdrave ter se mi smejejo.« »Da gospod,« pravi prijazno stari Šulc, »to ste napačno naredili, morate vsako stenico prijeti z dvema prstoma, za vratom ima vsaka stenica trikotni ščitek, in na ta ščitek morate z drugo roko natresti praška in videli boste, kako bo stenice prešel smeh.«

»Norec,« se je zadel nesrečni kupec, »če imam enkrat stenico že med prsti, potem ne potrebujem vašega praška, temveč jo lahko takoj zmečkam.« »Seveda lahko to storite,« je odgovoril Šulc mirne duše in pustil odjemalca, ki je ostal brez besede.

Toda najlepšo zgodbo mi je povedal Šulc nekoč, ko mi je ozdravil močno zaprtje z mešanico svojih žganj, pardon, »ko mi je bacile v trebuhu izžgal z žganjem«. Nekega lepega dne je prišel k njemu mož z zaprtjem, kakor ga še ni videl svet, in prosil za kako hitro učinkujoče odvajalno sredstvo.

»Figo, odvajalno sredstvo, neko žganje vam bom zmešal, to bo učinkovalo do minute točno. Kje stanujete?« vpraša moža.

»V Gosposki ulici.«

Mr. Šulc je vлил v steklenico neko žganje.

»Koliko je hišna številka?« ga vpraša dalje. »16,« odgovori bolnik. Zopet vlije Mr. neko žganje v steklenico.

»V katerem nadstropju?« »V tretjem nadstropju.«

»Tako, v tretjem nadstropju, no potem vlijmo še tole zraven. Kako daleč je stranišče od vhoda?«

»Nekako sedem metrov,« odgovarja začudeni bolnik. Stari lekarnar doda še neko žganje: »Ali se vračate domov peš ali s tramvajem?«

»Pojdem peš,« odgovori možak.

»Peš. Dodajmo še dve kaplji slivovke. Tako, sedaj izpijte tole, pojdite lepo mirno domov in videli boste, ko pridete domov, bo žganje učinkovalo bolje ko vsako odvajalno sredstvo, delovalo bo točno na minuto.«

Bolnik je »zdravilo« izpil, se zahvalil in šel.

Drugega dne se ves žareč zopet prikaže v lekarni. »Gospod Šulc, vi ste genij, vi bi morali postati geometer, ta učinek! Samo za en meter ste se zmotili.«

Tako bi vam mogel pripovedovati še neštete anekdote, kar pa bi vedlo predaleč. Sicer pa je stari Šulc že dolgo mrtev in tudi lekarna »Pri zlati žili« ni več.

Umrli pa je stari Šulc ravno tako originalno, kakor je živel. Nekega dne sem na cesti srečal njegovo ženo, ki je bila iz istega lesa, kakor on. Bila je vsa objokana in v žalni obleki.

»Toda, gospa Šulcova, kaj se je zgodilo?« sem vprašal.

»Danes zjutraj,« je hlipala, »je šel moj stari ko vsako jutro k oknu, da bi pogledal na barometer. Na mah vidim, kako se je pričel opotekati. »Šulc, ali si znorel?« sem ga vprašala, »kaj pa omahuješ?« On se je pa stresel, in ni ga bilo več.«

Pomladni vonji.

»To-to-ne! Ka-ka-kaj pa-pa-pa po-o-počneš po-po-po-leti...?«

»Poleti? Na morje grem.«

»Ne-e! Vprašati sem te-te ho-o-tel, ka-kaj po-po-čneš po-po-leti...?«

»Na morje grem, butelj!«

»Ne-e! Po-po-čakaj, da-da kon-čam! Ka-kaj popopo-čneš po-po-leti, ko ti no-no-noge že zdaj tako smrdijo?«

Šahisti.

»Ta poteza je moja!«

»Ne, moja je. Vi ste jo imeli tisti dan, ko je bila napovedana vojna.«

JUAREZ IN MAKSIMILIJAN

ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI = F. WERFEL - B. HARDING

Napoleon III. francoski hoče podjarmiti Mehiko ter z razširjenjem oblasti na vso Ameriko postati prvi vladar sveta. Nagovori sanjarskega Maksimilijana Habsburškega, da na prigovarjanje svoje žene Charlotte sprejme mehikansko krono po nasilnem plebiscitu, ki ga zanj izvede Napoleon. Sele ob prihodu v Mehiko zve Maksimilijan po voditelju Mehikancev, Juarezu, da so mu z nasiljem pripravili prestol. Maksimilijan si pridobi v začetku zaradi svoje pravičnosti in poštenosti naklonjenost mehikanskega ljudstva, ki ga ima za boga. Juarez pripravlja proti Maksimilijanu in proti Francozom odpor, toda niti med najožjimi sodelavci nima vse zaslombe. Podpredsednik republike, Urada, mu surovo prigovarja, naj odstopi. Juarez njegove zahteve zavrne. Maksimilijan doživlja žaloigro tudi kot človek: Charlotta zastoj moli in roma po svetišči, da bi dobila otroka, Mehika pa prestolonaslednika. Ko to strašno resnico spozna, se zaradi moževega poslanstva vda in privoli v posinovitev daljnega potomca zadnjega indijanskega cesarja Inturbida. Malega Indijanca slovesno razglase za prestolonaslednika, pri čemer pride do atentata Juarezovih ljudi, zaradi česar privoli Maksimilijan v brezobziren boj proti Juarezu in upornim Mehikancem. Začeno se krvavi dnevi. V neki bitki ujamejo Francozi Juarezovega generala Diaza.

Čas je tekkel.

Prešlo je bilo že več kakor leto dni, kar je Maksimilijan vladal nad Mehiko. Če je v začetku mislil, da bo njegovo vladanje srečno, so se mu te sanje v enem letu razblinile.

Toda nič ni moglo izpodnesti njegove neomajne, tihe vere, da je ravno on poklican, da bo dal temu izmučenemu in preganjanemu ljudstvu mir in srečo. Bojelo ga je samo, da nihče tega ne mara razumeti, da se oglašajo kar naprej vstaje, da se ljudje neprenehoma upirajo.

Zakaj je za srečo Mehike potrebno, da morajo ljudje dan za dnem krvaveti v malih bojih in se klati tudi v velikih pravih bitkah? Saj je vendar to ljudstvo samo želelo, da bi prišel on in da mu bo cesar.

Vsega tega je bil — tudi po Maksimilijanovi sodbi — kriv Benito Juarez, ki se je skrival nekje po planinah in ga živa duša ni mogla ujeti.

Maršal Bazaine pa ni obupal, da bo Juarezu kos. Prepričeval je Maksimilijana, da bo nekega dne tudi Juareza konec in s tem konec vsega nemira in težav. Svojo sodbo je opiral na upanje, ki ga je stavil v gibanje, ki ga je začel nekdanji podpredsednik republike Urada.

Urada se je ločil od Juareza in z njim je šlo veliko ljudi, ki so v začetku bili z Juarezom. Urada se je s svojimi utaboril v mestu Casado, ki se je bilo takoj postavilo na njegovo stran ter začel z žilavim delom. Kmalu je imel zase vso pokrajino okoli mesta. Njegovi spretni pomočniki in odposlanci so po tihem pridobivali preprosto ljudstvo, ki je bilo sito bojev in revolucij.

Urada ni izbiral orožja. Razglasil je Juareza za izdajalca, ki je dobival denar od predsednika Združenih držav Lincolna, da bi prodal Mehiko Amerikancem...

To orožje je bilo uspešno. Brž ko se je zvedelo, da se Uradovo gibanje širi, je maršal Bazaine napletel z Uradom vezi in kmalu lahko stopil pred Maksimilijana s sporočilom:

»S tem Uradom se da govoriti. Obljubiti mu je bilo treba samo, da bo predsednik vlade, pa je bil takoj dober. In ko bo nekega dne zmanjkalo Juareza, bo Mehika najčudovitejše in najmirnejše cesarstvo na vsem svetu.«

Maksimilijan, ki bi bil v začetku tako mešetarjenje odbil, je zdaj rad verjel svojemu maršalu, zlasti še ker mu je ta znal vsako reč prikazati tako, kakor da najbolje služi glavnemu Maksimilijanovemu namenu in želji: da bo Mehika postala mirna in srečna. Zakaj to je bil še vedno Maksimilijanov cilj. Ko bi dosegel to, bi se lahko malo oddahnil in se malo bolj posvetil Charlotti, ki je v tej večno razburjeni deželi venela in bila

od dneva do dneva nesrečnejša. Potem bi prišli svetli dnevi, taki, o katerih sta včasih sanjala v Miramaru. Kako dolgo je že bilo od tega...

Čeprav se je Juarez zdaj moral stiskati v majhni kmečki bajti nekje v severnih gorah in od tam vodil neštete male vstaje, je bil še vedno velika sila. Edino kar je bilo zanj res nevarno, je bila govorica, da je izginil, da je zapustil svoje ljudstvo in pobegnil v Ameriko. Uradovi ljudje so njegovo skrivanje razlagali kot dokaz, da je kriv.

Medtem so v Ameriki ubili predsednika Lincolna, velikega Juarezovega prijatelja in pomočnika. Ta dogodek je Juareza potrl huje kakor vse izgube in kakor Uradova vstaja. Razen tega so po državi vse bolj govorili, da od Juareza ni moči več pričakovati rešitve in da je treba verjeti Uradi.

Juarez je za vse te stvari zvedel in bilo mu je ob vsaki novici kakor da je dobil nov strel v prsa. Čakal je še nekaj časa, da se bodo morda govorice same ustavile in da bo ljudstvo prišlo spet k pameti. Toda vse pričakovanje je bilo zastoj, ljudstva se ne spametujejo nikdar.

Tedaj je Juarez nekega jutra brez dolgega premisleka sklenil, da poskusi poslednje. Naj ljudstvo samo odloči! Vzel je nekaj važnih državnih spisov, stopil iz svojega zavetja, ki ga je stražilo nekaj zvestih vojakov, sedel čisto sam v kočijo in se odpeljal naravnost v Casado k Uradi.

Urada ni svojega bivanja omejil samo na propagando in govorice. Imel je denar in si z njim uredil že precejšno vojsko. Prvo njegovo dejanje je bilo, da je v imenu republikanske vlade sklenil premirje z Maksimilijanom in Francozi.

Mesto Casada je bilo en sam vojaški tabor, zakaj Uradovi vojaki so bili vsepovsod: pred ozidji, po cestah, po trgih, po predmestjih.

Ko je Juarezov voz pripeljal do mestnih vrat, ga je ustavila straža. Voznik ni dejal niti besede, marveč je samo z glavo pokazal na edinega potnika, ki je sedel v kočiji. Straža je pogledala malobrižno, toda še tisti trenutek je vojaku zlezla puška iz rok in je osupel obstal, ko je videl, da sedi v vozu Juarez. Ni storil drugega kakor pozdravil in spustil kočijo skozi vrata.

Šepet o Juarezovem prihodu je kakor strela letel po vsem mestu. Novica je bila tako nepričakovana, da so

Foto Warner Bros.

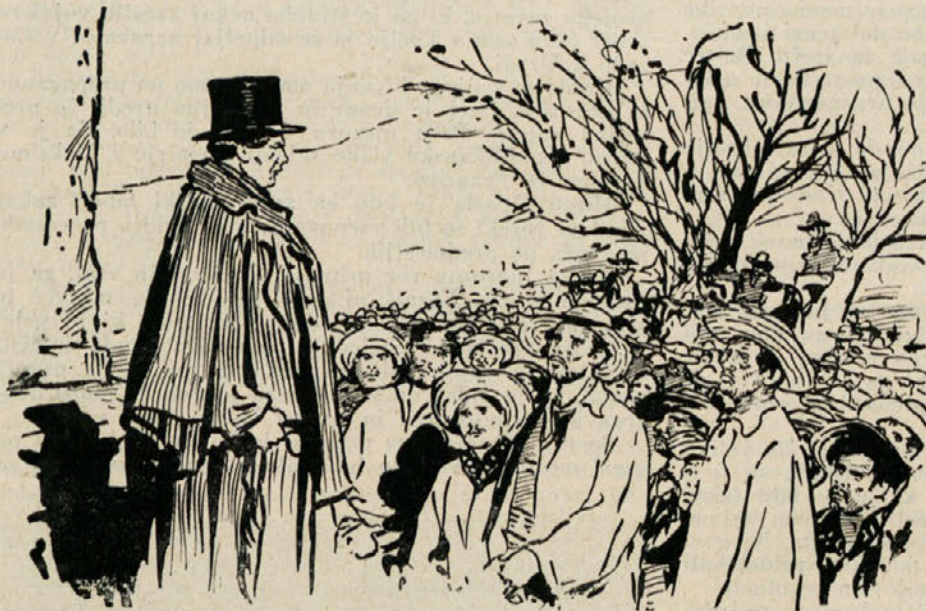
Foto Warner Bros.

jo vsi verjeli na mah. Juarezovo ime je imelo še vedno bajno silo.

Juarez je prišel! Juarez je tu!

Ljudstvo se je začelo zbirati proti središču mesta.

Nihče v mestu pa ni bil nad tem prihodom bolj presenečen kakor je bil Urada. Kakor vsi ljudje, ki nimajo čiste vesti, je mislil, da je zdaj nenadno prišel konec. Začel je begati po sobi in vpiti na ljudi, ki so bili okoli njega. Ko se je malo zavedel, je dal zapreti in zastraziti vse dohode k poslopju, v katerem je taboril s svojo

vlado in s svojim poveljstvom. Bil je prepričan, da je Juarez prišel s svojo vojsko in je zapovedal, naj straže streljajo na vsakogar, kdor bi se približal.

Ko je slišal, da je Juarez prišel sam, mu je malo odleglo. Toda ni bil toliko trden, da bi si upal stopiti Juarezu pred oči.

Medtem ko se je Juarez počasi peljal skozi mesto in se je za njim nabirala vedno večja množica ljudstva, so pri Uradi bila razburjena posvetovanja. Nekdo ministrov je dejal:

»Morda se hoče Juarez pogajati.«

Urada se je zasmel:

»Juarez se nikdar ne pogaja. Toda — živ ne bo odšel od tod.«

Nekdo, ki je bil pri oknu je zdaj zavpil:

»Glejte ga, z množico ljudi prihaja na trg!«

Urada je zaklel in velel:

»General, ne pustite ga blizu. Streljajte če bo treba!«
 Oddelek vojakov je odšel pod stopnice in se z namerjenimi puškami postavil proti množici, ki se je počasi valila blizu. Ko je ljudstvo videlo vojake s puškami, je obstalo. Na trg je legel strašen molk, iz katerega ni nihče vedel, kaj bo planilo.

Iz srede ljudstva se je zdaj izmotal Juarez. Kakor vedno je bil tudi zdaj oblečen v črno, s črnim ogrinjalom in visokim črnim klobukom. Počasi je stopal proti vojakom, ki so merili s puškami. Njegov obraz je bil kamenit. Nihče ni mogel razbrati, kaj vre ta trenutek za njegovim čelom: ali prepričanje, da se mu ne bo nič zgodilo, ali pričakovanje, da bo zdaj zdaj padel.

V smrtni tišini je vse pričakovalo glasu, ki bo sprožil vihar.

Častnik, ki je poveljeval, je zavpil:

»Stojte, če ne, bomo streljali!«

Juarez se ni niti za trenutek ustavil, marveč je počasi šel dalje.

Častnik je zapovedal:

»Ogenj!«

Vse je bilo tiho, niti ena puška se ni sprožila.

Častnik je zarjovel v drugo, zategnjeno:

»Ogenj!«

Spet je bilo vse tiho. Juarez se je nalahko nasmehnil vojakom in šel dalje proti puškam in med njimi. Noben vojak si ni upal streljati v tega človeka, taka čudna sila in moč sta udarjali iz njega.

Urada je skozi okno izza zastora gledal ta prizor in je bil zelen od besa in od strahu. Njegovi vojaki so ga pustili na cedilu...

Juarez je dospel tik do vrat. Zdaj je stal na vrhu visokih stopnic, vzdignil je roko in se obrnil z gromovitim glasom k ljudstvu:

»Urada me obtožuje, da sem izrabil svojo oblast. Pravi, da hočem biti diktator. Dolži me, da uničujem državo zaradi svojih teženj. Prišel sem sèm, da se pred vami snidem z Uradijem in da sami razsodite. Zapovejte, naj pride Urada ven!«

Nekdo iz množice je zavpil:

»Urada, pridi ven!«

Za njim je klic ponovilo na stotine grl. Ljudje so hoteli slišati tudi Urado ter vse bolj razburjeno vpili.

Urado ni nazadnje ostalo drugega, kakor da je stopil ven, da bi obračunal z Juarezom. Dal je odpreti vrata in stopil prednje z dvema velikima samokresoma v rokah.

Juarez ga ni pogledal, marveč je samo s prstom pokazal nanj ter dejal s povzdignjenim glasom:

»Mene dolžiš za izdajalca pred ljudmi, katere si sam

izdal. Pogajal si se z veleposestniki in jim obljubil kmečko zemljo!«

Urada je zavpil:

»Laže, prijatelji, laže! Naj dokaže!«

Juarez je dejal trdo:

»Dokaz je to, da stojim zdaj sam tukaj. Ali boste ubili tistega, ki se vojskuje za vas, ljudje božji!«

Urada je zavpil častnikom: »Primito ga!«

Toda nihče se ni premaknil. Med ljudstvom se je začela zmešnjava in je vstajalo vpitje. Množica se je pritiskala vedno bliže.

Urada je ta trenutek uvidel, da je izgubil. Polahko je za hrbtom dvignil samokres proti Juarezu...

Tedaj je počilo. Ustrelil je nekdo iz množice.

Urada se je opotekel, se pograbil za srce. Roka s samokresom se mu je pobesila in padel je Juarez pred noge.

(Dalje.)

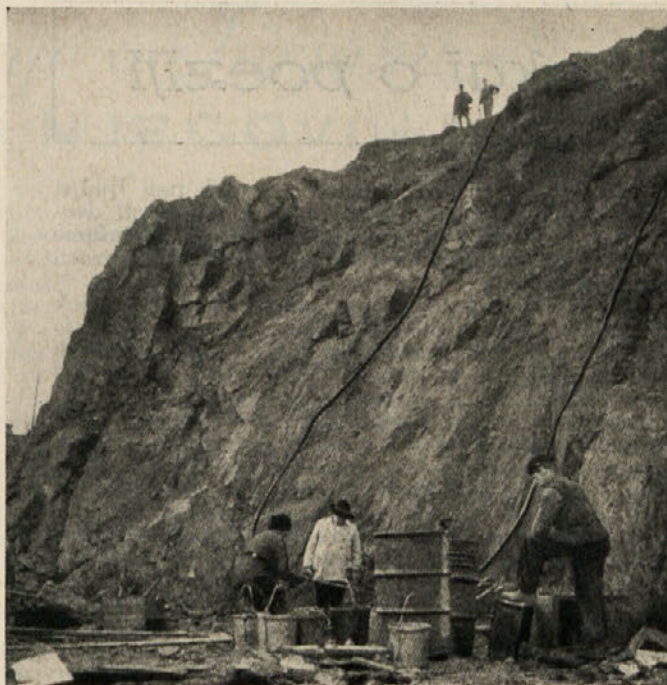
Železne gore na Švedskem

Dobesedno: gre za prave železne gore. Severna Švedska je kraj, ki hrani pod gladino tajinstvenih jezer in v sivih gorskih skladih bajno bogastvo železne rude. Te železne gore se raztezajo zlasti okrog Kirune. Tu je največja zakladnica najboljše železne rude na svetu, kar zlasti privlačuje pohlepne oči z vojnim duhom prežetih ljudi.

Doslej so izkopalni okrog 40 milijonov ton, a to je le drobec vsega bogastva, o katerem veščaki pravijo, da bi ga izčrpali šele v poldrugem stoletju, če bi ga izvažali po 8 milijonov ton letno, Kiruna je po železnici zvezana z norveškim pristaniščem Narvikom in proti jugu s pristaniščem Lulea v Botniškem zalivu.

Kiruna je edino železno ležišče na svetu, kjer rudo kopljejo kar na površju zemlje, razen kadar je zemlja pod snegom, kar je osem mesecev na leto.

Da se je sedanja vojna prenesla tudi na evropski sever, je treba iskati vzrokov zlasti v kirunskem železu. To je Nemčiji neobhodno potrebno za vojno in industrijo. Uspešen in zadosten dovoz pa je možen samo iz Kirune čez norveško pristanišče Narvik, potem pa po norveških obrežnih vodah v Nemčijo.

Nekaj o poeziji

Danes, ko ne le »poslovni svet«, ampak tudi ljudje, ki jim lepa književnost veliko pomeni, tako radi dvomijo, ali ima poezija še svoj »raison d'être«, prinašamo nekaj zanimivih misli, ki jih je svoj čas Brušek govoril v praškem radiu.

Na desni in levi grmijo topovi, odmevajo salve... jok otrok... Kako težko mora biti vsem tistim, ki sanjajo in verujejo. Njihovi gradovi so gotovo polni nevarnih razpoklin. Verovati v svobodo, ko povsod, ko povsod rožljajo okovi...

In kakšen je pomen poezije v tem času grozot? Kako naj njen tihi glas zazveni iz hruma in vpitja? Pa vendar, le poezija ima tisto, po čemer se človek lahko povrne k sebi. Ne govorite o njej, da pelje proč od življenja. Ona je sama življenje, življenje, ki ne nosi v sebi kakor resničnost razdora med bdenjem in sanjami. Ne vsebuje ne laži in ne resnice. Je brez dobrote in brez zla. Ocean, ki ga ne moreš meriti drugače, kot z njim samim... Ni slabotna, tudi obrambe ljudi ne potrebuje; njena tiha govornica je dovolj močna, da sama sebi postavlja varnostna obzidja.

Poezija bo živel, dokler bodo poedinci, Masa je zanjo nepomembna. Tudi od umetnikov ni odvisna. Vseeno ji je, koga si izvoli, da bo njen glasnik in tolmač. Ko ta usta obmolknejo, že zapoje druga.

Ne govori le o enem človeku; izraža, kar je splošno in človečansko. Kar je že bilo pa se spet vedno iznova vrača... Menjajo se življenjske osnove, življenje pa ostane, kakor je od začetka.

V tisoč letih se obseg njene vsebine ne spremeni. Stalno poje o stalnih stvareh: o smrti, samoti in ljubezni, o času, ki se spreminja in odhaja. Sama pa je izven časa in prostora. V največjem kaosu ostane trdna in mirna.

Nikar ne pričakujte od nje v dar drobnarij, ki vam jih ne more dati. Ne pričakujte od nje odgovorov na življenjske vsakdanjosti ali premembe gospodarskega reda. Ne smatrajte jo za propagandno sredstvo niti za ogledalo dobe, družbe ali umetnikov. Poezija izraža vse več kot to: izraža človeka in vam postreže z darovi, ki jih najbolj potrebujete. To so: mir, uravnovešenost in zmaga nad strahom...

Poezija ne nosi v sebi le žalost enega samega človeka. In prav zaradi svoje splošnosti in nadosebnosti podira egocentrizem ter pomaga človeku odgrniti v njem tisto, kar ga človeka naredi.

Li-tai-pe, slavni kitajski pesnik, je že v osmem stoletju v preprosti pesmi izrazil čudovito in skrivnostno moč človeškega duha, da se razpne nad čas in prostor, da v menjavi vsega začuti svojo stalnost:

Oblaki se vlačijo nad morjem
a ptiči kakor nasmeh plavajo nad tujimi kraji.
Le gorski velikan King-Ting
in jaz palček Li-tai-pe
sva obstala in trajava nepremeljiva.

Danes je vse le trenutno. Tudi vsa sodobna razbesnelost bo prešla. Poezija govori človeku o njegovih veličanstveni sili, da zavlada nad kaosom. Ne bojmo se gledati v nji svoje želje in hrepenenja. To ni beg iz stvarnosti. Človek poeziji ni nikoli le pojav gmote in sprememb. Imenujejo jo slonokoščeni stolp, ime ni važno. Ne bojmo pa se priznanja, da ima ta stolp v razvoju človeštva mnogo večji pomen kakor revolucije... Nasilje ne bo nikdar zmagalo nad duhom.

Končuje se veliko razdobje, v krvi in ognju kakor do sedaj vse etape človeštva. Približajmo se poeziji. Pregnala nam bo strah in žalost, napolnila z močjo in izpod maske spet pokazala človekov obraz. Ona prebujajo vse, ki še niso mrtvi, da bi z nami vred ušli iz teh mračnih votlin, v hrepenenju zagledati na koncu odseve svitov, ki novo dobo oznanjajo.

Prev. S. Š.

Stiska je iznajdljiva. Ker je večina švicarskih moških v službi domovine, je prišla gdč. Baechlerjeva iz Zeneve, ki bi se rada poročila, na misel, da bi si poiskala ženina — s plakati. Dala se je slikati, tiskati lepake, ki jo kažejo, da je pripravna za gospodinjstvo in za vzgojo otrok. Lepake so nosili po mestu nosači, bili so nalepljeni na reklamnih stolpcih in vse skupaj je privedlo do srečne poroke, potem ko se je iznajdljivi kandidatini po telefonu oglasilo kakih 200 ženinov in je lahko izbirala.

Kramljanje o Turjaku

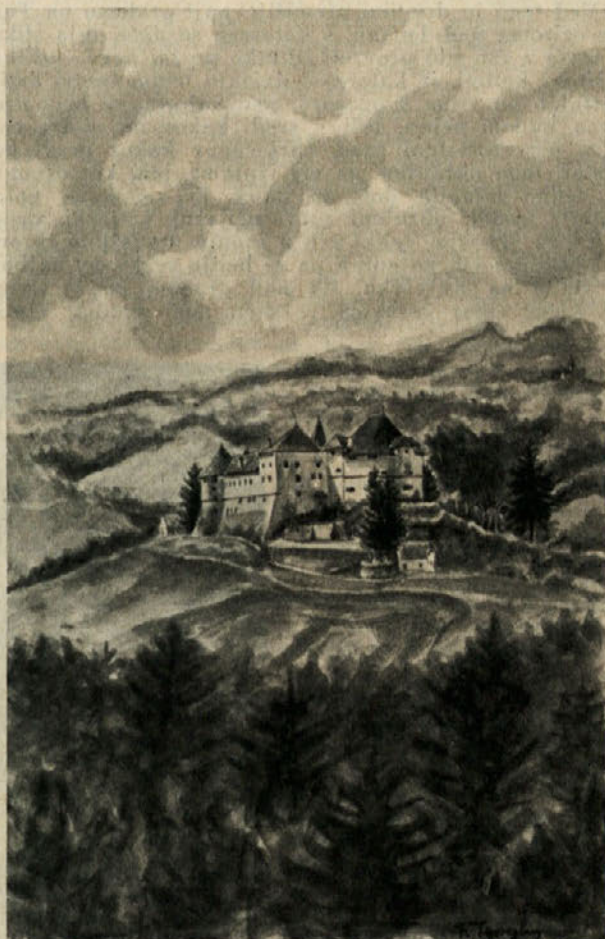
IN NJEGOVIH LJUDEH

Težko je reči, kateri kraj ali okraj naše domovine je najlepši; vsak človek ima svoj posebni okus in tudi časi se menjajo. Najbrž bi danes ne obveljala več splošno Prešernova pohvala Bleda: »Dežela kranjska nima lepšga kraja, — ko je z okolščino ta, podoba raja,« zakaj našel sem že veliko ljudi, ki pravijo, da jim ta kinč nebeški slovenske dežele nič več ne ugaja, ker je pristnost njega žive in nežive prirode izkažena po modernem komfortu in tujih ljudeh, ki vnašajo vanj neko rezko nesoglasje. To je seveda prehuda obsodba in nemogoča zahteva, saj se ne moremo zapreti sami vase — treba le ohraniti nekaj samosvojega! Naj bo kakor koli že, jaz, ki sem gorenjskega porekla prav iz blejskega kota, čutim največ lepote in se najbolj pomirim ter najdem svojim čustvom najbolj pravega odraza v dolenski prirodi, ki se mi zdi najbolj slovenska, najmanj od civilizacije polizana, izravnana in razosebljena; menda najbolj prija mehkočutnim ljudem z močnimi nasprotji v svoji duševni skladnji.

Na tej zemlji imamo na primer kočevski Snežnik — ki seveda ni kakšen alpski velikan, čigar bisernosive zasnežene skale se dotikajo azurnega neba, pod njimi pa se razprostirajo svetlozelene planine, obrobljene od smrekovih gozdov, ki so bolj parki ko gozdovi — pač pa se vtisne globoko v dušo po svoji divje s črnim gozdom poraščeni gmoti, ki je, če stopiš s poti in steza vanjo, neprodorna, prekinjena z znanimi kraškimi dolinami, v katerih se tu in tam še skriva medved, pa po skalovju, v katero so vdolbena nešteta globoka žrela podzemskih, večkrat na dnu z večnim ledom pokritih jam. Kjer pa teko po tej zemlji vode, obrobljene z gostim vrbovjem, mimo ljubkih vinskih goric, razčlenjenih v mehko valujoča gričevja, ki so slikovito poraščena z vse vrste lesom in kronana po starih cerkvah-podružnicah ali gradovih, tam veš, da so v kaki skriti in nepristopni dolini pridre na dan iz podzemlja in z nepremagljivo silo te vleče na ta izvir, kjer se v temno-smaragdno vodno gladino odražajo visoke smreke in kovinastozeleni gosti vrhovi kraljice naših gozdov, bukke. Tukaj je nastalo največ slovenskih pravljic in v teh krajih se jih je tudi v ljudskem spominu do danes največ ohranilo. Ali naj še opišem dolensko vas, ki je z belokranjsko najbolj ohranila staro slovensko hišo ali kočjo z ljudmi, ki znajo biti široko veseli iz svoje globoke čudi, bogate domišljije in močne čutnosti? Tukaj so ljudje še popolni odpodobek zemlje, na kateri živijo in iz katere je njihova kri; raznoličen, valujoč, zdaj brezskrben in mehak, zdaj divje vzkipevajoč, je značaj dolenskega človeka in prirode, ki se še ni dala izenačiti po tako imenovani »kulturi« in je še najizvirnejša in najpristnejša takó v nazoru, oziroma miselnosti, kakor v šegah in narečju tega ljudstva. Kako dolgo bo to še trajalo danes, ko ima že Višnja gora svoje kopalnice in svoje Polževo, kamor se hodijo Ljubljanci sončit, smučat in kroat, ko ima Ribnica vsak teden svoje promenadne koncerte in plese, na katerih se nam kaže ženski svet v tesno prilegajočih se krilih do peta, ko tu in tam postavljajo že resnične hotele in tujcem priporočajo svoje zdravilne vode?

Zato sem se — dragi gospod urednik — le z mešanimi čustvi odzval vašemu prijaznemu povabilu, naj napišem besedilo k svoji diletantski sliki Turjaškega gradu. Strašno sem namreč ljubosumen na vse te v svoji skromnosti skrite kraje dolenske dežele, katerih čar je tako velik zlasti zato, ker so še nedotaknjeni od naše poploščujoče kulture. Kako znajo izletniki mnogokrat izpriditi, če ne docela opustošiti najčudovitejše kraje! Danes vsak naš meščan pozna Iški Vintgar, pred kakimi 55 leti pa časnikar Pirc in moja malenkost, kadar sva po kozji stezi visoko nad hudournikom brzela po soteski, da še prav prideva ali na Lašče ali čez St. Vid

na Cerknico in na rakeško postajo, nisva leta in leta srečala niti ene mestne duše. Danes? V trumah se valijo v sotesko nedeljski izletniki na kolesih, v avtih, na avtobusu in peš, taborjenja se tam prirejajo, weekendske kolibe se dvigajo ob Iški — zato pa so izginile ribe in raki, pomandrani so logovi ob vodi, odletel je čar prirode in zbledela je svetost samote... Toda začnimo enkrat s Turjaščino! To je velika hribovska planota, ki se začenja dvigati od Iga po idilični strugi Zelimljice, ki deli Iško stran od grosupeljske, se potem pogreza v kotlino, iz katere se dviga ponosni grad Turjačanov, potem se zopet nekoliko dviga, presekana od podzemeljskega potoka prozorno čiste Rašice, in izvalovi počasi v laško kotlino ter ribniško dolino. Tukaj je bil nekoč pragozd, ki ga je naš čas seveda hudo razredčil. Tukaj je sloveča Permetova jama, pa še veliko drugih, ki pa se ne izsledujejo. Tu je rojstni kraj Trubarjev nad romantično dolino Rašice, ob vznožju ležijo Čušperk s svojim mičnim gradičem in na prostem zgrajeno kapelico iz časa baroka, Dobropolje in Velike Lašče, Levstikov rojstni kraj, danes najbolj znan po »Vatikanu«, pravem hotelu z vrtom, v katerem se počutiš bolje, kakor v kateremkoli švicarskem letovišču, ker je ozračje domače, družba pa šegava in prijazna — tu se namreč že začne ribniški temperament. Čemu toliko naših ljudi leze po tujem svetu iskat lepote in pokoja, ko pa je vsega tu v izobilju? se vprašuješ. Saj sem od Zapada do

Turjaški grad.

daljnega Vzhoda videl veliko zemlja, pa niti ene ne bi zamenjal za ta kot rodne zemlje! Ko sem vse te kraje naštel, pa se ne upam imenovati ponosne Ribnice, ki leži še precej daleč odzadaj, daši spada Turjaščina v ribniško dekanijo in leži grad Turjak, če računamo peš, baš sredi med Ljubljano in slavnim ribniškim trgom pa se ljubljanski in ribniški ljubitelji prirode in prvovrstnega cvička srečajo po kakih petih urah hoda na Turjaku v znani gostilni gospoda Jožeta Ahca, ki s svojo gospo zna imenitno sprejeti vsakega gosta in še tako razvajenega postreči, tako da se bo vedno rad semkaj vračal.

Kakor vidim, sem v mislih že pri Ahcu, v resnici pa sem šele izstopil iz jutranjega vlaka na Grosupeljski postaji in jo maham po lepi banovinski cesti proti kake 3 ure in pol oddaljenem Turjaku in se nisem še odločil, ali pojdem naravnost mimo St. Jurija ali pa po bližnji mimo Ponove vasi z eno najzanimivejših cerkva iz turških časov, obdane od štiristolpnega taborskega zidu, pa mimo Permetove jame do Lipljen, kjer se cesta bližnjica sreča z glavno. Še lepša je pot s postajice Predole in še lepša iz sledeče postajice Čušperk, ker vodi vseskozi po gozdovih čez Rožempihl; obe poti in druge steze pa se srečajo dobre pol ure pred prihodom na Turjak v turjaški fari Škocjan, ki nima samo lepe cerkve, ampak tudi tako moderno šolo, kakor je nimajo neprimerno večje vasi in trgi (recimo na primer napredne Trebnje, kjer je šolsko splotje najmanj par sto let staro in neizrecno škandalozno). Kako lepo se mora tukaj goditi nadučitelju, sem si vsakokrat mislil, ko sem šel mimo te šole in premišljeval, kako se morajo v njej počutiti otroci iz zatohlih bajt in kako neki vpliva ta kontrast na njihovo duševnost? Voda, zrak, gozd, vse je tu združeno, da se more človek počutiti zdravega, utešenega in vselega in vendar — ali se res tako počuti tukaj učitelj ali učiteljica?

Med temi in drugimi premišljevanji pridemo na Turjak oziroma nad Turjak, s katerega se nam nuja slika, ki mora z vsjo silo prevzeti še tako prozaičnega človeka. V široki kotlini, iz katere se dvigajo temni lesovi amfiteatralno po vsem krogozoru, nad katerim se boči prozorna kupola nebes, leži v sredi kakor na otoku mogočni četverostolpni grad Turjačanov kakor pravi gospodar, lepo ohranjen, pa nič izpremenjen, kot ostanek za vedno minulih dob. In daleč je viden na polukrogli fasadi, obrnjeni proti prijazni turjaški vasi ob njega vznožju, veliki grb z znanim turjaškim turcom. Po obkrožujočih ga gorah pa se belijo cerkvice, najbolj je vidna na Kureščku, tik nad gradom pa se dviga sv. Ahač, čigar cerkvice je sama mal gradič. Visoki

Rob se mi pa zdi, da od tu ni viden. Ko si tako zamaknjen v ta čar, ki se očesu odpre v svoji polni ljubki bohoti v zgodnji pomladi, ti nekoliko grenijo veselo sproščenost duše najbolj vidni znak naše velekramarške dobe: velike goline, ki se sivijo med gozdovi in jih je kriva turjaška graščina, ki se je po vzornem gospodarstvu svoje sedanje gospe lastnice izkopala po obili sečnji svojih gozdov iz hudih posledic agrarne reforme, naš kmet, ki se drugače ne more izkopati iz dolgov in za silo preskrbeti svojih otrok, pa sedanja visoka konjunktura za izvoz lesa. Vse to je do neke mere neizogibno, mnogi pametni gospodarji pa sami pravijo, da se seka preveč, ker se ljudje vse premalo zavedajo, kakšno bogastvo predstavlja gozd za naše bodoče rodove in dobe, ko bodo otroci od svojih očetov namesto šume podedovali goli kras, če se bo taka nespametna eksploatacija nadaljevala. To pustošenje se godi kljub temu, da imamo dobro gozdno postavbo, po kateri se ne sme sekati brez oblastnega dovoljenja in nadomeščanja posek z novim nasadom in mora na to paziti gozdno nadzorstvo naših okrajnih oblasti. Ali se ta postava ne izvaja? Na vsak način je to prevažno vprašanje tako oblasti kakor gospodarskega razuma našega ljudstva samega, da se ne bo redčilo naše gozdno bogastvo, ki je prva postavka v našem narodnem gospodarstvu. Pa vrnimo se iz žalostne sedanjosti, v katero smo zašli po zaslugi velekramarstva, ki mu učenjaki pravijo kapitalizem in ki ni pokvaril samo našega zdravega kmetškega bitja, ampak predvsem naše duše, ves naš pogled na svet in naše narvstvo, v čase, ko so vladale nad tem krajem po vsej Evropi sploh plemiške rodovine.

Zgovoren spomin na te čase je ta Turjak pred nami, in kako bolj in nazorneje pa v pravi in vsestranski luči bi zdaj vstajali pred izletnikom, ki občuduje ta umetniško dovršeni košček božjega stvarstva, če bi ne imeli samo dolge vrste zgodovinskih opisov te pretekle dobe, ampak pravo kulturno zgodovino; ne suhoparnega naštevanja oseb, rodovin in dejstev, velikih in drobnih, v medsebojno strogi vzročni zvezi, ampak živo nazorno sliko miselnosti, notranjega razvoja narodove duše in vplivov, ki so sodelovali pri njenem oblikovanju iz središč vse evropske kulture, kar bi zmožni seveda le velik umetnik, oprt na izsledke znanstva, čigar vrzeli mora izpopolniti ne svojevoljna fantazija, ampak prava intuicija. Še o Trubarju, ki je bil gotovo bogata ustvarjajoča in usodna osebnost, kakor zraven nje samo še Prešeren, ne vemo nič drugega važnega, kakor da nam je napisal prvo knjigo in da je bil luteranec — globina osebe in njeni vrelci ter zarez, ki so jo začrtali v našem duhovnem življenju, to čaka še mojstra ponazoritelja. Tudi zgodovina kranjskega plemstva bi zaslužila knjigo.

Zadnja slika dr. Janeza Evangelista Kreka, posneta poleti l. 1917 na Okrešlju. Dr. Krek (ki drži roko na čelu — njegov značilni gib) razlaga svojim tedanjim ožjim sodelavcem posledice majske deklaracije za Slovence.

saj bi ne bila samo zanimiva, ampak tudi poučna. Dvig in padec tega stanu pomenita važno prelomnico tudi v zgodovini našega naroda, ker sta bistveno zvezana z duševno skladnjo in gospodarskim bitom našega ljudstva, ki je bilo plemstvu celo tisočletje podložno; nepristranskega pogleda na to vprašanje pa je redko najti. Tako pa poznamo samo posamezne epizode iz te zgodovine, ki je kaj pestra.

Turjačani so staro kranjsko plemstvo, ki se pojavi v listinah prvič že sredi 11. stoletja. Stari rod je izumrl že sredi 15. stoletja, sedanji rod pa izhaja iz tako imenovanih ministerjalov, to je podložnih uradnikov ali vojščakov in služečih vitezov starega rodovnega plemstva. Ta rod ima več veja: turjaško, kočevsko, ki so knezi, potem ono na Šrajberjevem turnu pri Krškem (Turn am Hart) in menda še druge. Vidno vlogo začinjajo igrati Turjačani v 16. stoletju za časa lutrovske reformacije — bili so veliki pokrovitelji Primoža Trubarja in njegovih predikantov ter še danes nam v gradu pokažejo protestantovsko molilnico, ki je pač velika zgodovinska znamenitost. Najbolj so se Turjačani s turjaškega gradu odlikovali za časa turških vpadov v našo deželo, ki so bili nevarnejši, nego si danes predstavljamo in so napredek omike in gospodarskega stanja našega naroda poleg drugih vzrokov zelo zavrlji; Turjačani imajo veliko zaslugo, da so spričo nemarnosti cesarske oblasti in zelo kritičnih in zavoženih političnih in gospodarskih razmer tistega časa znali organizirati odpor domačega plemstva in njihovih podložnikov zoper azijske tolpe. Herbert Turjaški je leta 1566 kot »oberst hrvaške granice« slavno potolkel Turke pri Uni in Savi. Nesrečen pa je bil Herbert Turjaški, ki je v bitki s četami bosanskega paše Ferat bega padel skupaj z višnjegorskim graščakom Friderikom v bitki pri Budaškem leta 1575. Turki so mu odsekali glavo, telo so pa prenesli njegovi tovariši v Ljubljano in ga, ko so dobili od Turkov glavo, v Ljubljani slovesno pokopali. Dimitz nam v svoji zgodovini natančno opisuje pogrebne slavnosti, ki so bile v protestantovski cerkvi sv. Elizabete. Govor je imel superintendent kranjske evangeličanske cerkve magister Krištof Spindler, ki je slavil Herbertovo priljudnost, pravičnost in hrabrost, ko se je celih 20 let bil na granici s Turki. Z glave pa so bili Turki odrli kožo, ki so jo nagačeno poslali v Carigrad sultanu. Danes se nahaja ta nagačena glava, ki so jo Turjačani od Turkov odkupili za drag denar, v ozki sobici turjaškega gradu tik kora grajske kapele, ki je danes javna cerkev, ker ima Turjak svojega duhovnika, ki stanuje v enem od grajskih stolpov. Med temi duhovniki je najbolj znan naš pesnik Anton Medved, ki je na Turjaku umrl in ga ljudje ne morejo pozabiti.

Člani turjaške grofovske rodovine, ki jo imamo v mislih, so bili velikokrat kar po vrsti deželni glavarji na Kranjskem, v 19. stoletju pa imamo pod cesarjem Francem Jožefom ministrskega predsednika kneza Karla Auersperga, ki bo najbrž iz kočevske veje. V knjigi Karla Tschuppika o Francu Jožefu in njegovi dobi, ki bi jo vsak slovenski inteligent lahko prebral z velikim pridom, berem, da ga je cesar napravil za predsednika svoje vlade v šestdesetih letih devetnajstega stoletja.

»Taka je torej tvoja hvaležnost! Dal sem te študirat za doktorja, zdaj mi boš pa prepovedal pijačo in kajenje!«

SKODELICA SLADNE KAVE JE SKODELICA ZDRAVJA!

Kneippova
SLADNA KAVA

ko je bil državni kancler Beust, da je predstavljal liberalno nemško meščanstvo v dobi kulturnega boja, preveč brihten pa mož ni bil: na dvoru in v plemiških ter političnih krogih so mu rekli Carlos in sam cesar ga je tako imenoval; vladal je prav kratko dobo in se odlikoval najbolj po tem, da je skušal predstavljati špansko grandezzo — odtod vzdevek. Vprašanju, kako prav rešiti narodnostno vprašanje bivše Avstrije, »Carlos« ni bil kos; bil je omejen nemški liberalec centralist, ki je Beustu, čeprav je bil le-ta njegove baže politik, pa brez primere bolj ostroumen, zelo zameril, ker je Beust v Pragi pripravil sprejem čeških voditeljev Palackega in Riegerja pri cesarju, in je zato odstopil — nihče ni žaloval za možem, ki se je bolj razumel na lov ko na vladanje in mu je bil najvišji vzor Jožef II. Zraven njega je znan samo še pesnik grof Anastazij Auersperg, rojen 1806, umrl 1876, doma na že imenovanem Turnu. Tudi Anastazij je bil liberalec iz časa, ko so avstrijski narodi naskakovali očeta vse reakcije, Metternicha, in je postal znan zato, ker je pod imenom Anastazij Grün v svojih sicer povprečnih pesmih dal izraza svobodoljubju, žal pa za svobodo slovenskih narodov, ki so zahtevali federacijo, ni imel nobenega smisla, kakor v nasprotju s plemstvom na Češkem večina kranjskih plemičev ne, ki so jih Auerspergi tudi pozneje držali kot nekaki prvaki na nemško-nacionalni uzdi tako, da se je ta stan pri nas čisto kompromitiral. Anastazij je bil sošolec Prešernu na Dunaju, za slovenski prepoved se pa seveda ni zanimal oziroma mu je bil sovražen ter je pozneje, ko smo že imeli deželni zbor, kot poslanec dejal, kaj nam bo slovenska kultura, ko imamo še šolskih knjig v lastnem jeziku »komaj za eno ruto...« Prešeren mu je v nekem pismu na Čopa dal vzdevek »Zelenec«; v letu osvobojenja so njegov reliefni portret na spominski plošči, vzdani v steno križarskega samostana v Ljubljani, odstranili. Ljudje niso vedeli, da so s tem izvršili simbolično dejanje, ki je odstranilo zadnje vidno znamenje moči in pomena kranjskega plemstva, ki se ni znalo v dobi probuje narodov preusmeriti, je igralo le še reprezentativno vlogo in je po velikem delu tudi gospodarsko izhiral.

Kaj bi človek še povedal o Turjaku? Da se po dolgi hoji lepo oddahneš pri našem prijatelju Jožetu Ahcu, kjer po potrebi lahko tudi lepo prenočiš, sem že omenil. Ko sonce zatone, je še lepše v tem kotu in žal ti je, da ga moraš zapustiti, ko začnejo peti po logih svojo večerno pesem cvrčki in sonce zlati vrhove dreves, zakaj šele v somraku se prav oglašata duša teh krajev, ki se odziva našim najskritejšim željam in sanjam v kraljestvu tega, kar se nikdar ne izpolni, pa nas le nevidno pod pragom zavestnega življenja v dejanskem življenju vodi — ali v srečo ali nesrečo — to ve le Bog.

Islandija in njena vroča čudesa

Islandijo, ki je stopila v ospredje svetovnega zanimanja ob vojnih dogodkih na Norveškem, ko jo je zasedla Anglija, ta otok, pomaknjen v mrzla področja proti tečaju, si predstavljamo drugačen kakor pa je. Navzlic mrazu, ki jo obdaja, bruhajo iz njenih tal vsepovsod vroči vodometi. Pod zemljo se pretakajo neznanske množine vrele vode, s katerimi ogrevajo mesta in hiše. Gospodinjam na Islandiji ni treba za perilo kuriti kotlov, vročo vodo imajo na razpolago v pralnicah na prostem, kamor dotaka izpod zemlje po ceveh. S to vodo ogrevajo pokrite rastlinjake, v katerih zori celo grozdje. Po islandskih mestih je nešteto pokritih in odprtih plavalnic za mlado in staro, zemlja, ki bi bila sicer »pusta in prazna«, je zaradi teh vročih vrelecev še kaj prijetno bivališče ljudem, ki živijo v glavnem od ribjega bogastva, zlasti od polenovke, katere naše ogromne množine.

Tam, kjer Vam postrežejo z vsemi knjigami

Knjige niso skladišča mrtvih prednikov temveč zbirališče govorečih duhov! (Benda.)

Živimo v dobi ogromnega tehničnega napredka, ki je poleg drugega dal svetu tudi sedmo velesilo: tisk. Iz preskromnih Gutenbergovih tiskarskih delavnic, od koder je prihajala tiskana beseda, kot največja dragocenost, se je tehnika tiska izpopolnila in razširila do včasih neslutelih možnosti. Tiskarski stroji bruhajo dan za dnem ogromne množine časopisov, knjig in revij.

Tiskarna pa je prav za prav le orodje, ki se ga poslužujejo razne založbe in knjigarne, da proizvede človekove misli in duha spravijo med občinstvo. To je tista vez, ki drži in posreduje med pisateljem in čitateljem. Iz tega pa sledi tudi prevažen pomen, ki ga tovrstne institucije imajo za kulturo in prosvetno vzgojo naroda. In prav njim se moremo zahvaliti, da stojimo danes Slovenci na zavidni kulturni stopnji »prosvetljenosti«, ter da imamo tako razvito književnost in so nam v domačem jeziku dostopna tudi književna dela tujih narodov, s čimer smo prešli krog osamljenosti ter zaprtosti vase.

Ena takih založb, ki bo v naši zgodovini zapustila svetlo sled plodonosnega kulturnega dela je Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, ki je pred kratkim praznovala svojo 60 letnico.

Julija 1878 je prinesel Slovenec poročilo, da je kupil župnik Jerič od vdove starega ljubljanskega knjigotrčca Kleera ostanek stare knjigarne. V avgustu pa je že posebna okrožnica naznanila ustanovitev Katoliške bukvarne, ki jo je l. 1887 prevzelo v svojo last na novo ustanovljeno Kat. tiskovno društvo (K. T. D.). Prva leta jo je vodil neki Nemeč, ki pa je zaviral zalaganje slovenskih knjig in zato je knjigarna le životarila. Pač pa je imela velik sortiment nemških knjig teološke stroke, ker je bila pač duhovščina glavni odjemalec. Prva slovenska knjiga, ki jo je »bukvarna« založila, je bila Slovenska kuharica, izšla 1897 v nakladi 2500 izvodov. Že dve leti kasneje pa tudi skromna leposlovna knjižica za mladino Ljubite svoje sovražnike od Spilmanna, ki je postal močno priljubljen pisatelj in je

zbirka njegovih prevodov dosegla 19 zvezkov. Slabo izpričevalo takratne slov. inteligence do lepe knjige je dejstvo, da je prevod slavnih Manzonijevih Zaročencev lahko izšel samo v 300 izvodih. Do l. 1903 — pod nemškim ravnateljem Schüldenom — je knjigarna založila le 4 leposlovne knjige v 6300 izvodih in eno strokovno v 5500 izvodih. Poleg tega še 59 različnih nabožnih knjig. L. 1903 je postal predsednik K. T. D. energični Andrej Kalan, ki je takoj odstavil ravnatelja Schüldena, na njegovo mesto pa postavil Slovenca l. Mesarja, ki je z izredno iniciativnostjo vodil to podjetje skoraj 40 let. Novo vodstvo je obrnilo vso pozornost izdajanju dobrega čtiva za ljudstvo in leposlovni literaturi. 1905 so izšle Poezije A. Medveda in bile v kratkem razprodane. Najbolj plodno pa je bilo leto 1906, ko je izšlo 20 različnih knjig v nakladi 62.000 izvodov.

Postavljen je bil temelj trem najbolj znanim zbirkam: ljudski, leposlovni in Zbirki ljudskih iger.

V Ljudski knjižnici so izšli že prvo leto (1906) trije zvezki takrat popularnega pisatelja Conan Doylea. Nad vse pomembna dela pa je prinesla Leposlovna knjižnica. Tako je izšel prevod veličine takratne francoske literature in mojstra psihološkega romana P. Bourgeta: Razporoka, ki je bila z navdušenjem sprejeta, Turgejev: Kralj Lear in Champolov: Mož Simone. Tudi v Zbirki ljudskih iger so izšli že prvo leto 4 zvezki. Knjigarna je bila nameščena v nadvse tesnih in skromnih prostorih, zato so l. 1907 pričeli s predelavo in jo za takratne razmere povsem moderno uredili. Leposlovna knjižnica se je pomnožila do 7 zvezkov. Izšel je prvi prevod Dostojevskega v slovenščini: Ponižani in razžaljeni, Straža Boleslava Prusa in dr. V Ljudski knjižnici Finžgarjev Gozdarjev sin. V svojo režijo je knjigarna prevzela tudi revijo Dom in svet, do l. 1915, ko ga je spet oddala tiskarni. Novo ustanovljeni slovenski gimnaziji v St. Vidu in Idriji sta vzbudili potrebo po slov. učni knjigi. To pa je bilo združeno z nekimi nasprotji. Tako je na primer neki odločujoči gospod ravnatelja Mesarja, ki mu je prinesel slov. matematično knjigo za gimn., dobesedno vrgel skozi

Pogled v moderno knjigarno: del preurejenih prostorov v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Pogled v moderno knjigarniško izložbeno okno.

vrata. Navzlic temu pa je že 1909 izšlo 9 učnih knjig v 19.000 izvodih.

Zaradi težkoč je Leposlov. knjiž. l. 1912 prenehala izhajati, medtem ko je Ljudska knjižnica dobro napredovala in skrbela predvsem za izdajanje starejših domačih avtorjev. Med pomembne knjige tega časa spada Finžgarjev roman Pod svobodnim soncem, Ušeničnikova Sociologija in Dickensove Povedi o dveh mestih. V Ljudski knjižnici pa še prevodi Haggarda, Sienkiewicza in drugih. Z l. 1915 je knjigarna pričela izdajati Zbirko slovenskih povesti, ki jo je urejeval dr. I. Grafenauer, pa je dosegla le 5 zvezkov in morala zaradi svetovne vojne prenehati.

Svetovna vojna je tudi knjigarno postavila pred nove težkoče in probleme. Na kakšno izdajanje v večjem obsegu zaradi nastalih razmer ni bilo mogoče misliti. Knjižna prodaja pa je prav dobro uspevala, posebno nemški romani in razna vojna »lektira«. Vendar pa je 1916 izšlo 9 novosti. Opekova pesniška zbirka Rimski verzi, Sardenkova Nebo žari, od proze pa Meško Dve sliki in Colloma Malenkosti. Najpomembnejša pa je bila Knjiga o življenju od A. Ušeničnika. Pričeli so izhajati Zbrani spisi Josipa Jurčiča in nekatere poceni izdaje za vojake, n. pr. Sosedov sin. Tudi dotok slov. knjig drugih založb je skoraj popolnoma prenehal. Pač pa je knjigarna pokupila skoraj vse, kar je bilo dobiti na knjižnem trgu, tako od Slovenske Matice, Gabršeka, »Edinosti« in drugih.

Takoj ko so južni narodi in med njimi tudi mi dosegli osvobodjenje, je knjigarna prevzela nov naziv in od takrat se imenuje Jugoslovanska knjigarna.

Ze prvo leto v novi državi je izdala l. zv. Gregorčičevih Poezij in Erjavčevega Zbranega dela, po-

leg večje množine strokovnih knjig. Največjo skrb pa je posvetila, kolikor je bilo navzlic raznim nasprotstvom še mogoče, šolskim knjigam in statistika na koncu tega pregleda jasno pokaže veliko delo, ki ga je tudi na tem polju knjigarne izvršila. Obnovila je tudi med vojno ukinjeno Ljudsko knjižnico. Pomemben datum je tudi l. 1917, ko so pričeli izhajati Izbrani spisi Ivana Preglja, ki so dosegli 10 zvezkov. V Pirjevec-Glonarjevi priredbi pa je izšlo Prešernovo Zbrano delo, ki je najbolj avtentična priročna izdaja našega pesniškega velikana.

Največji razmah in založniški polet pa se začne za knjigarno l. 1930. Pričela je na veliko z izdajo knjig v svojih slavnih zbirkah: Leposlovna knjižnica, Ljudska knjižnica, Zbirka domačih pisateljev, Kosmos in Mladinski spisi.

Preveč prostora bi zavzelo podrobno naštevanje domače in prevodne literature, s katero je knjigarna v zadnjih 10 letih obogatila slovenski knjižni trg. Naj omenimo le 10 zvezkov Preglja, Izbrane spise Bevka, Erjavca, Levstika, v več zvezkih; standardne izdaje v Kosmosu: Stele: Umetnost zapadne Evrope, Grivec: Knez Kocelj, Kranjec: Med Napoleonom in Leninom, Vodnik: Slovenska lirika.

V prevodih so med drugimi zastopani svetovni klasični avtorji: Dickens, Undsetova, Munthe, Vazov, Gide, Mauriac, Lagerlöf.

Med slovarji so najpomembnejši Pretnarjev Francosko-slovenski in obratni Kotnikov, Bradáč: Latinsko-slovenski, Tomšič: Nemško-slovenski, vsi v novih, popolnejših izdajah in frazeologično izredno bogatih, mala in večja izdaja Slovenskega pravopisa od Breznik-Ramovša, da ne omenjamo važne strokovne in praktične knjige. Zaradi nastalih gospodarskih težkoč je bilo potrebno skrócić in preurediti izdajanje Zbirke Leposlovno in Ljudsko knjižnico nadaljuje zbirka Naša knjiga, ki je pričela izhajati letos in sta do sedaj izšla prva dva zvezka: Papini: Priče trpljenja in Hichens: Alahov vrt, nakar sledijo do konca leta še tri knjige. Knjigarna je tudi založnica revije Ljudski oder in Doma in sveta.

Največji kulturni pomen pa imajo Izbrani spisi Aleša Ušeničnika, ki počenši z novim letom izhajajo vsaki drugi mesec. Obsegali bodo 12 obširnih in okusno opremljenih zvezkov. Za bodoče pripravlja knjigarna bogat in obširen načrt in upamo, da se bodo razmere tako uredile, da ga bo mogoče izvesti.

Lansko poletje so bili knjigarniški prostori povsem preurejeni po načrtu arh. Vlada Gajška in spada sedaj po svoji praktični ureditvi in estetski opremi med najmodernejšje knjigarne ne le pri nas, ampak tudi daleč naokoli.

Statistični pregled njenih izdaj v teku 60 letnega obstoja nam nazorno in plastično pokaže ogromno delo, ki ga je založba izvršila za slovensko kulturo in prosveto.

Od l. 1879—1929						
	Splošno leposlovje	Znanstvene gosp. prakt.	Šolske	Nabožne	Slovarji	Muzikalije
	215/604.590	112/508.890	119/588.164	145/617.703	21/79.000	267/451.468
Od l. 1929—1940						
	345/943.090	168/658.890	190/908.164	164/651.803	21/79.000	308/480.165
Skupaj	150/358.500	56/123.000	71/320.000	19/54.100		14/28.700

Številka pred črto je število del, za črto pa število izvodov.

OČE ORALEK *in njegov konj*

V brnskem predmestju Husovice živi stari voznik Oralek in njegov še starejši konj, po imenu Žanda. Sta neločljiva tovariša in malokdaj vidite enega brez drugega.

Nekega dne — od tega je že dosti let — se je prikazal oče Oralek, ki tedaj še ni bil voznik, temveč hišnik, v stanovanju, in, kakor da bi bila to najnavadnejša stvar na svetu, je pripeljal s seboj konja. Mati Oralekova je bila marsičesa navajena, saj ji je mož privedel s seboj že marsikak »obisk«: zlate ribice, nekaj ušivih psov, pijanega cestnega pometača, kunca, več eksekutorjev, toda konj, to je bil pač višek.

»Ali si ob pamet?« se je zadrta gospa Oralekova, »kje si pa snel tega konja?«

»Na tomboli sem ga zadel«, odgovori mirno po pravicu oče Oralek.

»Kaj pa misliš z njim početi?« vpraša žena.

»No, krmiti ga in — konec...«

»Kam pa boš vtaknil to živinče, ko nimamo hleva?« se je razburila žena.

»Za zdaj v spalnico«, je menil oče Oralek.

»Kaj pa govno in smrad?« je vreščala žena.

»No, žival se bo že navadila na to,« odvrne mirnodušno oče Oralek.

Tako je ostal konj pri Oralekovih, dobil je pozneje tudi hlev, nato je dokupil oče Oralek še voz in iz hišnika Oraleka je postal kočijaž, »gospod« Oralek. Mimogrede je bil Žanda, tako se je konj imenoval, star cirkuški konj, ki se starih navad tudi v pozni starosti ni čisto odvil. Zabavno je bilo videti, če je Žanda, oprežen v voz, naložen s premogom, zaslišal zvoke lajne, se pri tem spomnil na svojo mladost in hipoma pričel plesati špansko polko. V trenutku je stal na zadnjih nogah, da je premog padal v kupih z voza, in poskušal izmenski korak, en *chassé*... dokler ni oče Oralek nepotrpežljivo zamrmral: »Toda Žanda, da te ni sram! Tako star konj, pa še tako otročji!«

Ves osramočen se je Žanda takoj povrnil v svoj stari počasni korak. Kadar pa je bil stari Oralek dobre volje, je še sam vzpodbujal konja k junaštvom: »Žanda, naredi hoprle!« je zaklical in Žanda si tega ni dal dvakrat reči, temveč se je takoj pognal z vsemi štirimi v višino, da so mimoidoči imeli mnogo veselja.

Oče Oralek je ginljivo skrbel za konja ter ni trpel, da bi ta opravljal pretežno delo.

Nekega dne je najel husoviški nogometni klub voz in konja za nedeljski izlet v Lišen, kjer bi moralo prvo moštvo odigrati nogometno tekmo. Oče Oralek spočetka ni prav hotel, vendar se je končno dal zapeljati ceni dve sto kron za vožnjo enajstih igralcev in

spremljevalca tja in nazaj. Cesta iz Husovic do Lišena je pa zelo hribovita, neprestano gre navzgor in navzdol.

Ko je družba dosegla po kratki vožnji prvi klanec se je oglasil oče Oralek: »Ljudje božji, saj ste vendar športniki, torej ne boste pustili, da vas dvanajst mož vleče en šibak konj v klanec.«

Res se nogometno moštvo zbaše z voza in veselo stopa Žanda s praznim vozom po klancu navzgor. Komaj pa so hoteli na vrhu nogometiški zopet zavzeti mesta na vozu, že se je oglasil oče Oralek:

»Da vas ni sram, mladi možje! Ali hočete videti, kako se bo zaradi vas zarilo tako staremu konju oje v telo?« Tako je šlo s praznim vozom navzdol.

In to se je ponavljalo navzgor, navzdol, navzgor, navzdol itd. in tako se je zgodilo, da so prispeli končno športniki v Lišen peš in vsi izmučeni. Ne spominjam se več, s kolikimi goli so izgubili igro, spominjam se pa, da se je pri povratku vsa igra še enkrat ponovila. Razlika je bila samo ta, da je bilo tam navzdol, kjer je bilo prej navzgor in narobe.

Ko so po dveurnem pešačenju prispeli moštvo, potni maršal, oče Oralek in Žanda nazaj v Husovice, je pri plačilu menil potni maršal, majaje z glavo: »Da smo šli v Lišen in nazaj mi, razumem, saj smo imeli tam nogometno tekmo, da je šel oče Oralek, tudi razumem, saj je on dobil 200 Kč. Zakaj pa je šel Žanda z vozom?«

Pozneje, ko je bil Žanda že star in lagoden, je dosegel višek svojega življenja. Oče Oralek je prevažal dvakrat na teden zarubljeno pohištvo v dvorano brnskega okrožnega sodišča, kjer so bile dražbe. Bil je krasen pogled, ko je vlekel Žanda voz, do roba napolnjen s staro ropotijo skozi mesto, pa je nenadno na klic očeta Oraleka ali pa tudi brez njega naredil »hoprle«, da so zaropotale stare postelje in omare. Nikake vloge ni igralo dejstvo, če je kdaj prispel Žanda s pohištvom šele 10 minut po zaključku dražbe.

»Kaj hočete,« je v takem primeru rekel oče Oralek mirno, če je vodja dražbe divjal, »Žanda je postal komoden, saj je državni uradnik.«

Oče Oralek mi je često rekel, da bo Žanda nekoč deležen še dosti višjih časti. Na to sem se spomnil sedaj, ko sem v domačih časopisih bral, da je bil pri nas na Češkem in Moravskem zaradi štednje z bencinom avtomobilski promet skoraj popolnoma omejen. Skoraj gotovo je postal sedaj Žanda »taksi«.

In končno, kje je razlika med taksijem in konjem? Oba smrdita včasih, oba včasih odpovesta in nočeta naprej in oba naredita včasih »hoprle«. Le če naredi »hoprle« avto, je to dosti nevarnejše, toda o tem bom drugič pripovedoval.

Thorshaven je glavno mesto na Faroerskih otokih, katere je po priključitvi Danske k Nemčiji zasedla Anglija. Faroerski otoki leže 500 km severno od severnega konca Škotske in so važna postojanka na poti v Islandijo, Kanado in Združene države.

LEPOTE ANGLIJE:

KENTSKA VOJVODINA

Na južnovzhodnem koncu velikega Britanskega otoka, ločena od celine samo z ozkim pasom morja, je bila Kentska vojvodina vedno že od pradavnih časov sem vohod in vrata v Anglijo. Po tej poti so najbrže prišli tudi prvi naseljenci v predzgodovinski dobi. Na kent-skem obrežju se je izkrcał Julij Cezar in nekaj stoletij pozneje se je ravno tam izkrcał tudi sv. Avguštín s svojimi apostoli. Še pozneje so na kentski obali stopile na angleška tla tolpe Saksoncev na svoji poti do osvaja-ja Britanskih otokov.

Večina obiskovalcev s celine dobi prve vtise o An-gliji na tej obali. A že skozi okno vlaka, ki drvi iz Dovera ali Folkestonea proti Londonu, je videti Kent bogata, mična in raznolika dežela.

Za strmimi belimi pečínami se razprostirajo valovite zelene ravnine, ki so včasih posejane s peščenimi grički, za katerimi se spet širijo žitna polja in zeleni pašniki.

V kateri koli smeri potujemo, prizorišče se vedno menja. Od časa do časa se nam prikažejo zeleni gozdovi, z velikim košatim drevjem, ki šumi pod udarci morskega vetra. In takoj nato brez prehoda prihajamo spet na žitna polja, ograjena z mogočnimi živimi mejami in grmovjem košatih lesk. Za njimi se spet vzdigujejo položni peščeni grički, poraščeni sem ter tja z visokimi borovci, katerih vrhovi se majejo v vetru in spreminjajo barvo na bleščeče srebrno. Z vrhov teh gričev se nam odpira pogled na doline, v katerih sanjajo mogočni hrasti, ki že stoletja vijejo svoje krive veje in dajejo senco v vročih poletnih mesecih. Na robu gozda na pol skrita v zelenju je angleška kmečka hiša z gospodarskimi poslopji. Iz dimnika se vzdiguje tenek moder dim. Malo pozneje zagledamo za gozdom vasico s cerkvico, na nerodnem zvoniku se vidi zob časa.

Kentski gozdovi po navadi niso veliki in človek nima mračnega vtisa o globokih gozdih. To so redki lesovi. Kadar spomladi sonce ogreje mrtvo zemljo, poženejo v njih milijoni pomladanskih cvetic pod mogočnim drev-jem. Najlepše od vseh cvetk so divje hijacinte, ki rastejo tako na gosto, da se človeku zdi, da so mogočna drevesa

Vojvodinja Kentska in njena sestra, naša kne-ginja Olga, slikani ob zadnjem obisku kneginje Olge v Londonu.

nad njimi segla v nebo in prenesla njegovo sinjino na zemljo.

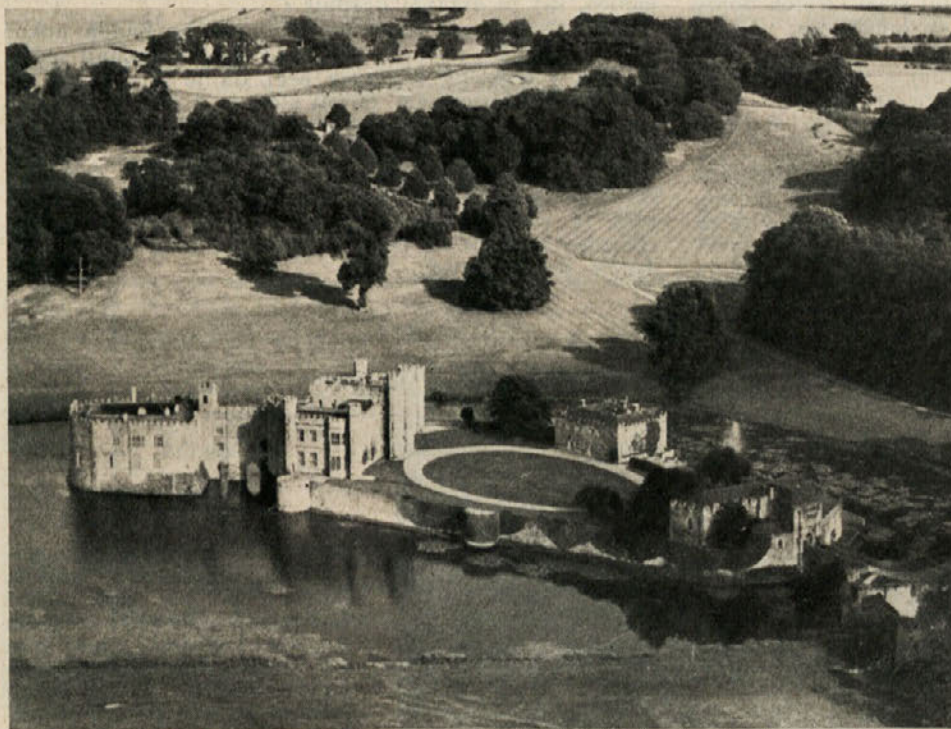
Spomladi delajo pokrajino še lepšo gosti sadovnjaki z raznobarnim cvetjem.

Vasi v teh krajih so ravno tako slikovite kakor vsa pokrajina. Vasi so popolnoma v slogu pokrajine, tudi gra-divo, iz katerega so hiše, so preprosti arhitekti vzeli v ne-posredni bližini.

Tako so na primer neka-tere sezidane iz rdečega pe-ščenjaka, dočim so posa-mezne hiše in cerkev iz be-lega apnenca, vse z lesenimi strehami. Na drugem mestu bomo spet videli na pol le-sene hišice, ki so bile zgra-jene pred štirimi stoletji, še v časih Tudorjev. Ščasoma so te hiše dobile umazano, pri-jetno barvo, ker sta jih bar-vala samo sonce in dež. V drugih vaseh zopet vidimo prijazne hišice iz rdečih opek in sivega lesa, pokrite z rde-čimi ploščicami.

Hiše nekaterih vasi so raz-metane daleč okrog po zele-nem gozdu, druge so zopet stisnjene okrog cerkvice.

Kdor koli potuje skozi Kent, mora opaziti stare gra-dove, od katerih je najbolj znana in najbolj slavna Leeds Castle, ki je bil sezidan delno že v 13. stoletju in ki je dolgo časa predstavljal močno trd-njavo v južni Angliji.

Leeds Castle, najlepši grad v Kentski vojvodini.

Žival proti živali

V organskem svetu ni ne »škodljivih« ne »koristnih« bitij. Vsaka živ je sestavni del velike življenjske skupnosti vseh rastlin in živali in živi življenje, kot ga ji je določil Stvarnik. Le s človekovega središča in njegovega razmerja do živih bitij moramo razumeti oceno »škodljiv« ali »koristen«. S tem pa nočemo reči, da bi bila ena ali druga ocena — seveda spet s človekovega zrelišča — krivična, kajti korist, ki jo ima človek od mnogih živali in rastlin, je neprecenljiva, prav tako pa tudi škoda, ki jo ima od tako imenovanih škodljivcev.

Med živalskimi škodljivci stoji na prvem mestu žuželke. Gospodarska škoda, ki jo povzročajo, je velikanška. Samo v USA jo cenijo letno na eno milijardo dolarjev. Tako velika je predvsem zato, ker škodujejo žuželke, ki so najštevilnejša živalska skupina, tako kot ličinke in kot odrasle živali. Poleg tega se kot krilate živali lahko in hitro razširjajo: mnogo jih je, ki so zavzele prostrane dele zemeljske površine. Deloma celo človek sam podpira širjenje žuželčjih škodljivcev s tem, da goji kulturne rastline — navadno le neko določeno vrsto, ki ji pač dano podnebje in tlo najbolj ugajata — v veliki množini na sorazmerno majhnem prostoru. Razumljiv je torej človekov boj proti škodljivcem, posebno zanimiv pa je način tako imenovanega biološkega zatiranja. Pri tem načinu borbe človek načrtno porablja kot svoje zaveznike proti škodljivcem naravne sovražnike teh škodljivcev.

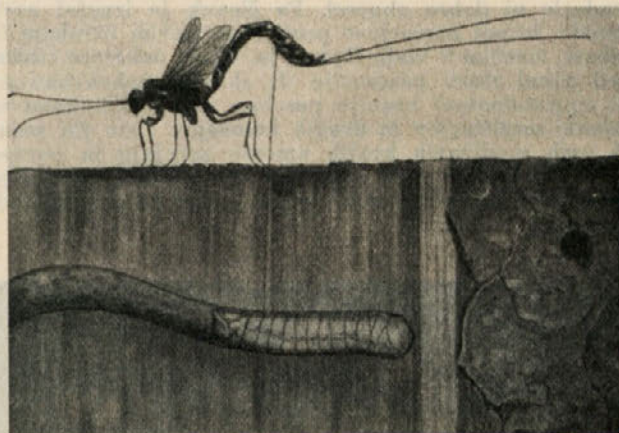
Najpreprostejši primer biološkega zatiranja je n. pr., če postavimo v sadovnjak hišice-valilnice, da privabim škorce, ki potem vneto uničujejo škodljivi mrčes. Na Angleškem so v srednjem veku porabljali proti vrtnim škodljivcem pribe, ki so jim postrigli peroti in jih s tem prisilili, da so se hranili z žuželkami in njih ličinkami iz najbližje okolice. Eden prvih uspešnih poskusov, ki je hkratu dokazal uporabnost biološkega načina zatiranja škodljivcev, datira iz let 1889—1891. Takrat so kalifornijski nasadi oranž in citron silno trpeli zaradi rastlinske ušice *icerya purchasi*, ki se je vtihotapila iz Avstralije. Vse je kazalo, da bodo plantaže docela propadle. Pri natančnejšem študiju življenjskih navad icerije pa so ameriški žužkoslovci spoznali, da je vzrok nenavadnemu razširjanju ušice — poleg ugodnih podnebnih razmer — še ta, da v Kaliforniji ni naravnega preganjalca, ki v Avstraliji, domovini ušice, preprečuje premočno razmnožitev škodljivca. Pregarjalca icerije so spoznali v neki pikapolonici z imenom kardinalski hrošček (*novius cardinalis*). Pripeljali so iz Melbourn (Avstralija) kakih 100 hroščkov in jih izpustili v opustošene nasade. Kmalu se je hrošček tako namnožil in pokončal ušice, da je od tedaj izgubila icerija vso strašnost in vsi nasadi so bili v poldrugem letu rešeni.

Pikapolonice vseh vrst so sila koristne žuželke in čuditi se moramo človekovemu instinktu, kako prav je pogodil, ko si jih je od vseh hroščev izvolil za posebne miljenke, o čemer pričajo imena kot božji volek, Marijin hrošček itd. Že kot ličinke so pridno na delu; na rožnih grmih in drugih rastlinah pogumno napadajo in izsesavajo listne ušice. Prav tako koristijo tudi kot odrasle živali. — Ko je neka druga rastlinska ušica začela pustošiti kavne plantaže na Havajskih otokih, so se spet spomnili pikapolonic, ki so jih pripeljali iz Avstralije, Japonske, Kine itd. in nadloga je hitro minula.

Podobne nesreče so grozile še drugim kulturnim rastlinam v najrazličnejših delih sveta: oljki, murvi, sladkornemu trsu itd. Vselej so se odlično izkazale pikapolonice, pa tudi druge žuželke, zlasti najezdники in tahine (muhe-goseničarke). Posebnost ličink, ki se razvijajo iz jajc najezdnikov in tahin, je v tem, da žro gosenice škodljivih metuljev pri živem telesu, dokler ne dorastejo in se zabubijo. — Zanimiv je primer gobovega prelca (*lymantria dispar*). L. 1868. je bil zanesen v Ameriko — kot povračilo za trtno uš. ki jo je dala Evropi Amerika v šestdesetih letih prejšnjega stoletja.

Dočim v Evropi ne povzroča posebne škode, se je tam tako razmnožil, da je v kratkem času uničil vse sadovnjake v državi Massachusetts in sosednjih, vzdolžno od Massachusettsa ležečih predelih USA. Da, celo v človekova bivališča so vdrle gosenice, tako da so morali prebivalci v mnogih krajih zapustiti za nekaj časa svoje hiše in se izseliti. Če se je posrečilo v zadnjem času nekoliko zajezi pustošenje milijardne vojske gosenic gobovega prelca, je to zasluga Howarda, staroste amer. državnih žužkoslovcev, ki je — ob velikih stroških — dal iz Evrope (deloma z Balkana) pripeljati velike množine najezdnikov in tahin, naravnih sovražnikov gobovega prelca. Sedaj jih goje v posebnih zavodih, nakar jih izpostavljajo v najbolj ogroženih krajih. Sreča je še, da so se tako najezdники kakor tahine, dobro prilagodile na severnoameriške podnebne razmere.

Tudi drugod imajo take zavode za rejo zajedavcev raznih škodljivcev. Najbolj znan je nekaj »parasitski zoo« v Farnhamu na Angleškem. Tam študirajo življenjske navade vsega mrčesa in njegovih naravnih sovražnikov, obenem pa tudi gojijo te preganjalce v velikem številu, da jih lahko v primeru potrebe takoj dajo na razpolago ogroženim krajem. O delavnosti tega zavoda si ustvarimo približno sliko, če pomislimo, da je bilo leta 1934. odposlanih v vse dele angleškega imperija 5.220.000 zajedalskih žuželk. Tako so postale te, mnogo-

Samica najezdnika zabada skozi debel tes s čudovito zanesljivostjo svoje, ko las tanko leglo v ličinko lesnega škodljivca, da vanjo položi jajčece.

krat prav majhne žuželke (n. pr. *Trichogamma*, ki zajeda jajčeca žitnih škodljivcev, je samo 1 mm dolg najezdnik) prave domače živali.

Pa tudi med drugimi živalskimi skupinami najde človek svoje zaveznike v boju zoper škodljivce svojih kultur. Odvratne kače so naravnost vzorne zatiralke raznih škodljivih glodalcev (n. pr. podgan) in njihovo uničevanje (n. pr. sedaj, ko je v modi kačje usnje) je vselej z večjo razmnožitvijo glodalcev in z zmanjšanjem plantažnih donosov.

Za konec si oglejmo še dva primera, kako skuša človek svoje škodljivce uničiti na biološki način. Naš dolgo-kraki matija (suha južina) n. pr. se je izkazal kot zaklet sovražnik stenice. Praktični poskusi so pokazali, da nekaj matij v zasteničenem prostoru nadlogo kmalu zatre. Še bolj pa se je obnesel matijev sorodnik *thanatus flavidus* iz Grčije, zlasti ko je v kratkem času uničil vse stenice v barakah, kjer so prebivali Grki-begunci, ki so morali po nesrečni grško-turški vojni l. 1925. zapustiti Turčijo in se preseliti na Grško. Zasluznost teh sicer neškodljivih pajkov doumemo še bolj, če pomislimo, da

Šola za telesno vzgojo v Beogradu

Do leta 1938 ni bilo v naši državi ustanove, ki bi omogočala pravo izobrazbo telovadnih in športnih učiteljev za srednje šole ter s tem telesno vzgojo velikega dela naše mladine, ki ni včlanjena po športnih in telovadnih društvih. Šele v tem letu je bil narejen prvi poskus z ustanovitvijo enoletnega tečaja, ki naj bi zamašil to veliko in občutno vrzel v našem šolstvu. Uspeh

je — zlasti v toplejših krajih, kjer odprt gradbeni slog onemogoča uporabo plina (tako imenov. ciklonizacijo) pri uničevanju sten — biološki način zatiranja edini postopek, kako okom priti težko iztrebljivi stenici.

Eden najhujših človekovih osebnih »sovražnikov« je komar mrzličar (anofeles), ker prenaša mrzličnico (plazmodij), povzročiteljico močvirske mrzlice (malarije). Mrzlica (in podobne bolezni) je res prava šiba božja; po statističnih podatkih neke tozadevne komisije Društva narodov umre za to boleznijo letno nad 17 milijonov ljudi. Če hodimo po malaričnih krajih, bomo marsikje videli lesene stolpe, maskirane z vejevjem. So to namerno postavljena bivališča za netopirje, ki naj bi zatirali komarje mrzličarje. Kakor je biološki način uničevanja komarjev pravilno zamišljen, se v praksi vendarle ni dobro obnesel. Pa človek je iznašel novo metodo, to pot namerjeno proti komarjevim ličinkam in bubam, živečim v vodi. Opazil je, da se nekatere ribice, med njimi zlasti gamburije (iz skupine zobokripovcev ali ciprinodontov) hranijo posebno rade z ličinkami in bubami mrzličarjev in drugih komarjev. Zato jih sedaj po vseh mrzličavih krajih umetno zarezajo in povsod se že v kratkem času pokažejo lepi uspehi: razredčijo se množice komarjev mrzličarjev, s tem pa poneha tudi mrzlica.

tega tečaja je pokazal nadaljno pot ter privedel lansko leto do ustanovitve Šole za telesno vzgojo, ki ima namen izobraziti kader telovadnih in športnih učiteljev za srednje in strokovne šole.

Posebno pozornost obrača šola lahki atletiki, športnim igram in splošni telovadbi. Poleg tega pa imajo slušatelji obilo prilike usposobiti se za pouk v plavanju, smučanju, ljudskih plesih, borbenih in drugih športih.

Prvo leto je bilo sprejetih v šolo 31 slušateljev in 25 slušateljic, od katerih je skoraj polovica Slovencev. Veliko je število znanih naših športnikov in državnih reprezentantov. Če omenimo le Klinarja z Jesenic, prvaka Balkana v deseterboju, Slavka Kokota, člana mednarodne vrste FO, mariborskega smučarja Cizlja ter več jugoslovanskih športnih rekorderjev.

Vršilec dolžnosti rektorja v tej šoli je inž. Aračić, med profesorji so pa tudi zastopani Slovenci. Omenil bi med njimi Draga Ulago, kot učitelja za smučanje, plavanje, splošno telovadbo in org. tel. vzgoje ter gg. B. Poliča in Kavčiča.

Dnevno je v šoli po 3 do 4 ure praktičnih vaj ter 3 do 4 ure predavanj. V učnem načrtu je 38 predmetov, ki so za sedaj razdeljeni na 4 semestre. Kaže pa, da bo šola sedaj podaljšana na šest semestrov.

Nova šola pomeni vsekakor lep napredek, vendar v tem oziru še zaostaja beograjska šola za tovrstnimi zavodi v tujini, zlasti za onimi v Berlinu, Rimu, Budimpešti in bivšem Institutom za tel. vzgojo v Varšavi, ki so vse na stopnji univerze, kar bi morala tudi naša šola zaradi svojega pomena.

Bežen pogled v šolo nam pove, koliko bi tak zavod bil potreben tudi Sloveniji, ki daleč prednjači drugim pokrajinam v športu in telovadbi. Pričakujemo, da bo z ustanovitvijo Banovine Slovenije uresničeno tudi to vprašanje s tem, da se ustanovi na ljubljanskem vseučilišču tudi posebna »Stolica za telesno vzgojo«, s čimer bi nam bila dana možnost za teoretično izpopolnitev, temveč tudi za splošni napredek telesne vzgoje ljudstva v Sloveniji.

(Slike k članku vidite na sosednji strani v bakrotiskani prilogi.)

Eden najredkejših pogledov na svetu je nedvomno pogled na dva ognjenika, ki ležita drug ob drugem in oba hkratu bruhata. To sta ognjenika Trolhuadso in Villarica v srednjem delu And, v južnoameriški republikli Chile. Ta predel spada med najbolj zapuščene pokrajine na zemlji.

Iz sole za telesno vzgojo v Beogradu

Obrambne vaje moških

Plavalna ura v zimskem plavalnišču (vodi prof. D. Ulaga)

Ženska telovadba: vaje na gredi

Ženska telovadba: vaje z žogo

Moška orodna telovadba: član mednarodne vrste slovenske organizacije FO, Slavko Kokot iz Celja, na bradlji

Sola na smučanju

Boks

Slovenska profesorja gg. I. Kovač in D. Ulaga

Metličani z »vojarinkama«, voditeljicama kola

Adlešičke »Kresnice s piskačem«

Rejevci rejajo rej (Ziljsko štehvanje in »visoki rej«)

Zelena Jurija vodijo (Črnomelj)

Adlešička banda

»Al pejte, pejte trikrat skuz« (Belokrajinska obredna ostalina iz Metlike)

Ševovski mojster vodi prvo »dečvo« v rej

»Orači« z Dravskega polja

Kupina prleških »Korantov« (Štajersko)

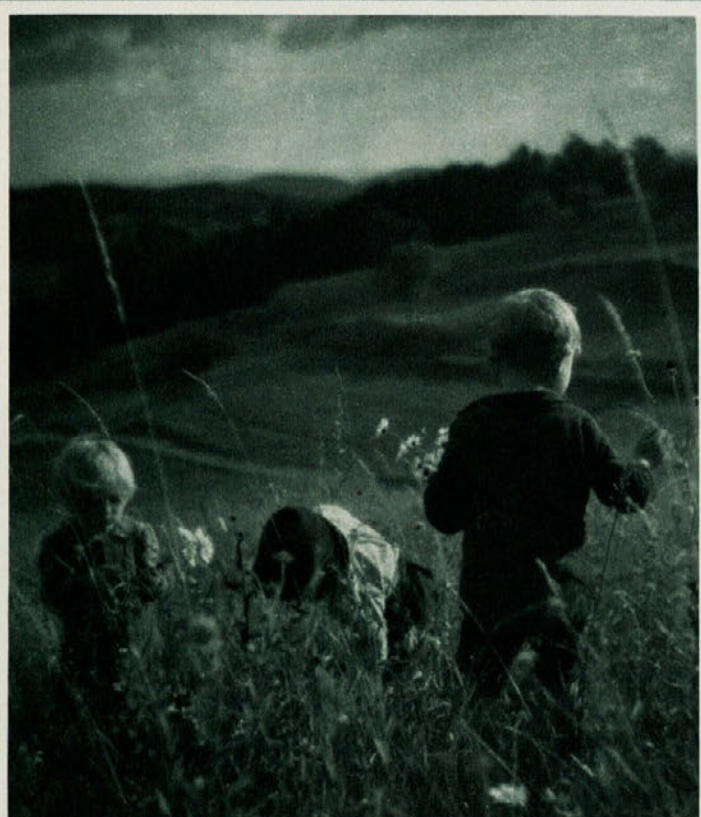
Metliški turn (Belokrajinske obredne ostaline)

Pretekli mesec je vzbudil izredno pozornosti naše kulturne javnosti barvni film slikarja B. Jakca o slovenskih ljudskih plesih, obredjih in nošah, združen s predavanjem Fr. Marolta, vodje Folklornega inštituta G. Matica v Ljubljani in prvega sistematičnega proučevalca te vrste slovenskih starin. V naslednjem prinašamo nekaj slik teh dragocenosti iz slovenskega narodnega bogastva.

Oskar Kocjančič
FOTOKLUB LJUBLJANA

V PRIČAKOVANJU

Fran Krašovec
FOTOKLUB LJUBLJANA

MARJETICE CVETO

Josip Altonč
FOTOKLUB LJUBLJANA

GLAVA DEČKA

ŠEMBILJINE BUKVE

SLOVENSKI LJUDSKI ROKOPIS • PRIREDIL NIKO KURET • ILUSTR. SLAVKO PENGOV

Časi bodo tedaj hudi in strašni. In jih bo od obeh strani, od strani vojakov in od strani preprostega ljudstva, grozno veliko v tej vojski padlo. Veliko število gospode bo po starih okrajih in iz starega mesta pomorjenih, tako da bodo vse ulice in koti ž njimi napolnjeni. Zraven tega jih bo tudi veliko iz starega mesta in svetovalne hiše na tla pometanih. In preprosto ljudstvo bo v tej vojski klicalo: »Hočem od lakote ali od vojske umreti, meni je vseeno. Bolje je tukaj umreti, vsaj ne bom videl svojih otrok od lakote umirati!«

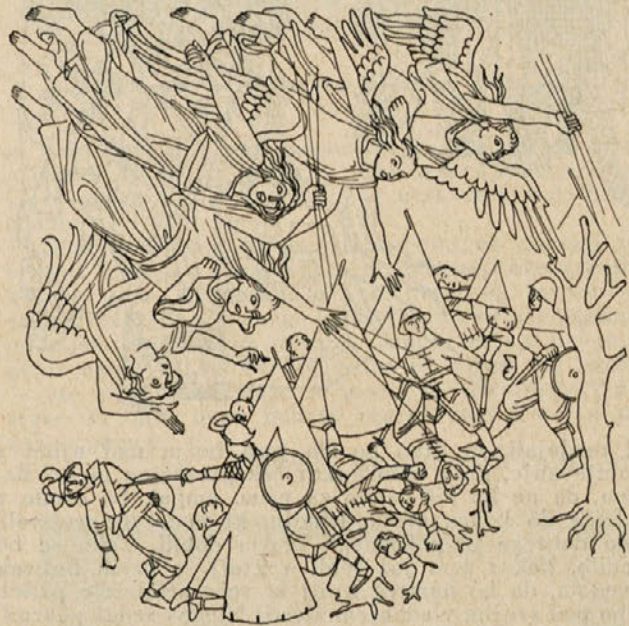
In nato bo strašna vojska nastala, bo strašno število mrtvih na kupe ležalo in jih nobeden pokopati ne bo mogel. To kazen bo Bog zato na gospode spustil, ker so svoje podložne v njih pridobiti prikrajšali in z davki in tlakami trpinčili. Drugič zato, ker so vdove in revne stiskali. (Tretjič, četrtič manjka! — Op. prir.) Petič zato, ker so v nesramnosti, v prelamljanju zakona in v nejeverji živeli. Šestič zavoljo godbe, plesa in še drugih razuzdanosti. Sedmič zato, ker so podložnim sinove k vojakom silili in njih hčere v svoje hiše jemali. Osmič, ker niso praznikov posvečevali. Zavoljo vsega tega jih bodo njihovi podložniki pomorili in pokončali.

Na duhovne bo Bog tudi kazni poslal, na tiste, ki bodo svoje imetje izgubili in bodo iz svojih hiš segnani. Zakaj marsikatera žena bo otroka dojila in ga bo proč dejala, in druga bo kruh pekla in ga pustila, in zopet druga bo krave molzla in jih bo pustila — in bodo za duhovnom tekle. Ko bodo videle ta beg, bo strašno. Duhovnom pa to ne bo dopadlo, se bodo k zaroteni jezi zatekli in bodo svoje obleke zamenili, da bi jih ne poznali. Marsikateri bo svoje prebivališče povedal in jim bo živež in pijačo preskrbel in jih bo na pot spremil. Lahko bi jih izdal, pa tega ne bo hotel storiti, zato da se bo z njim zgodilo, kar se zgoditi mora. In ko bo dalje šel, ga bodo tisti, ki jih bo srečaval, zašpotovali, oropali in umorili. In vse to se bo zgodilo pred Blanikovo vojsko in sicer zato, ker bodo (se, duhovni, op. prir.) ženski spol bolj ljubili kakor božje zapovedi in postave in ker bodo prevzetni, lakomni in proti ubogim neusmiljeni.

Ko bodo v deželi med stanovi zopet razprtije kraljevale, bo Bog dopustil, da bodo čeznje od štirih krajev sovražniki prišli.

Najprej od polnoči, potem od vzhoda, potem od pol dneva in potem od zahoda. In vsi ti sovražniki bodo tabore naredili in jih bo toliko, da spregovoriti ni moči, ne jih razštet. Toliko jih bo, da bo dežela čez in čez pokrita, obležana in obdana. Te vojskine trume bodo dolgo časa tukaj na teh prostorih stale in ko se bodo nekega dne hitro napravile na odhod, bodo k velikemu mestu potegnile in se bodo razpostavile okoli njega. In nekega dne bosta dve vojski skupaj prišli in se bo vojska začela. In vsi kralji bodo to vojsko tako zagnali, da bo celih sedem dni in noči trajala. Po tej vojski bo veliko orožja, ljudi in konj obležalo, da bo grozno čudno videti, in kdor bo mimo šel, se bo prestrašil teh reči in bo ves zmešan od pogleda na te kraje in od strahu, ker bo videl toliko pomorjenih ljudi. In mesto bo tudi tako razdežano, da ga bo komaj tretji del ostalo. Od tega mesta se bo vojska proti gori Blanik pomaknila in tukaj se bo vsaka vojska na svoj prostor postavila in ulegla. Ko bi bilo mogoče, bi ljudje ta čas radi iz dežele bežali. In pravičnike bo Gospod Bog pred sovražnikom prikril. On jim bo obleke skrtil, da jih sovražniki ne bodo videli. Hudobne pa bo kaznoval tako, da se nobeden ne bo mogel pred sovražnikom skriti, naj se bo skrival, kamor bo hotel, povsod mu bo prišel v roke. V gozdovih bodo strašne zverine: vse bo proti hudobnemu ljudstvu šlo. Po jamah bodo kače in škorpioni hudobneže preganjali, tako da ne bo nobeden skrit

ostal. Sovražniki bodo vsakega našli in umorili in bodo brloge in jame z meči preiskavali in to bo velika kazen za grešnike. Tretji del bo ob tem času hudobnih, en del pa dobrih. Kdor bo 10 ali 12 milj od tega mesta, bo Boga hvalil. Koder bo ta sovražna vojska šla, bo malo ljudi živih ostalo. Vsi bodo imeli prostora, da se bodo na furmanskeni vozu peljali. Kjer bodo te vojske, je bajer. Popred bo suh, ob času te vojske bo pa toliko krvi prelite, da bo do vrha s človeško krvjo napolnjen, da bo še čez tekla. Vpitje, rožljanje in strašno ropotanje orožja se bo pri tej vojski slišalo 24 milj daleč. Ta vojska bo celih 13 dni trajala, 13. dan bo pa Bog svojim zvestim prihranil in jih bo mogočno rešil. Poslal bo božjo vojsko in ko se bo prikazala, bo grozen strah sovražnike obšel, da bodo med seboj eden drugega morili. Te vojske božje pa bodo s svojo čudno močjo strašno nanje planile in bodo vse pomorile. Potem pa bodo kar prešle. Nikjer jih ne bo in ne bodo se na Blanik vrnile in nikjer jih ne bo več videti. Po 16 dneh od te strašne bitke se bo

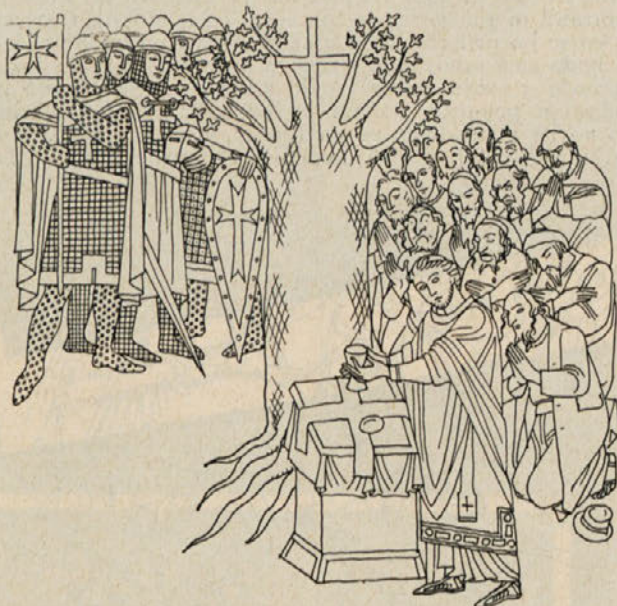
bajer spet posušil kakor poprej in sredi bajerja bo stalo obrezano drevo, zatakunjeno s koreninami v zemljo. Letega Bog hudobnim od tega časa dalje videti ne dá. Na 16. dan se bodo podložni in pobožni, kateri so živi ostali, zopet zbrali, se bodo veselili in se strašno objemali in se eden drugemu čudili, da jih je Bog sovražnikov obvaroval in jih ohranil. Eden drugega bodo vpraševali: »Kaj si jedel?« In le-ta mu bo odgovoril: »Jaz sem korenine jedel, katere mi je Bog iz zemlje dal.« In vsi, ki se bodo zbrali, bodo šli k bajerju, da bi mrtve videli, katerih pa bo strašno število, tako veliko, da jih tisti, ki so ostali, ne bodo mogli vseh pokopati. Ko se bodo na tem kraju zbrali, bo pobožen duhoven na sredi bajerja stal, bo božjo službo opravljal in bodo vsi Boga na glas častili in hvalili za milost, ker jih je obvaroval. In potem bo vsak na svoj dom odšel. Dobil bo enega ali dva, marsikateri pa ne bo nobenega dobil, bo čisto prazno.

Gorje vam, ki boste tisti čas na svetu in v hudobijah živeli, v obrekovanju in tatvini, v razuzdanosti in ne-

čistosti, v nesramnosti svojega života, — gorje vam, ker nad vami bo šiba božja iztegnjena in boste dobili plačilo od svojih del po zasluženju svojega života! Gorje vam, prelamljevalci zakona, vam, ki z nedolžno živino grešite, vam, ki se greha sodomskega udeležujete, vi ste prekleti na večno! Tako vas bo roka božja zadela, da nobeden od vas ne bo živ ostal, ker vas bo strela udarila in vas bo meč sovražnikov pokončal in boste z ognjem iz nebes požgani in pokončani! Oh, poboljšajte se v imenu Kristusovih ran presvetih, vas prosim! Nikar ne vodite svojih trupel v te strašne grehe in odstopite od teh grešnih potov! To vam rečem: gorje vam bo na sodni dan, ko boste v teh grehah zakopani, zakaj jaz bom vaša priča in jaz vas hočem osramotiti!

Ob tistem času bodo mož z ženo, starši z otroki, brat z bratom, sosed s sosedom skupaj prišli in se bo srčna ljubezen med njimi vnela, tako da bodo vsi enega srca postali in bodo eden drugega srčno ljubili.

Po begu in po vojski na gori Blaniku bodo drli sovražniki nad to veliko mesto Prago. Mestjanje pa jih ne bodo pustili v mesto in jim ne bodo dali skozi mesto poti. Nato se bodo sovražniki razjezili in bodo mesto do

tal razdejali. In tako bo šla jeza božja nad njimi v spolnjevanje, prav tako kakor čez prevzetno mesto Babilon, da ne bo nič ostalo za njim, ampak bo ostalo v podrtiji do konca sveta. Ljudje, ki bodo to preživeli, bodo dobrega in pobožnega kralja dobili. Tako se bo zgodilo, kakor sem jaz tebi, o kralj, v prvih bukvah povedala, da bo namreč kralj iz večerne dežele prišel, ki bo pod svojim vladanjem Mesiji Njegov sedež povrnil.

Pobožna duhovščina se bo pomnožila in bo ljudstvo pravo vero učila. Z naprej bodo vsi: kralj in duhovniki, gospodje in ljudstvo odkritosrčni, bodo lepo prijazni, pohlevni in brez goljufije in nevoščljivosti in bodo bogaboječi. V tistem času jim bo Bog 50 dobrih, rodovitnih, mirnih in veselih let dal in bodo dober kup. Dva mernika pšenice bosta veljala 12 grošev, dva mernika rži 7 grošev, funt mesa 2 kroni. Vse bo ogrinjalo polnosti postalo. In kralj bo v imenu božjem s svojo vojskino trumo v svete dežele šel k ajdom in Judom in Turkom, ki bodo grob Mesijev in druga sveta mesta v oblasti imeli in jih várovali. In s tem se bo velika vojska začela, katera bo 19 let trajala zavoljo vere Mesijeve, ker bo ajde k pravi veri prepeljati hotel. In z božjo milostjo bo Jeruzalem uropal in božji grob in vse druge svete kraje, kar jih bodo zaradi Mesijevega dela za svete držali. Vedi, o kralj Salomon, da stoji tam, kjer bo grob Mesijev stal, zdaj hrast in ta hrast stoji od stvarjenja sveta. In ko bodo Judje Mesijo do smrti trpinčili, se bo to drevo posušilo in bo toliko časa mrtvo ostalo, dokler tisti kralj ajdov premagal in groba Mesijevega uropal ne bo. Ajdje bodo v tem drevesu svoje prerokovanje

imeli, kakor sem že v prvih bukvah povedala: da bo neki kralj pod tem drevesom s svojo vojsko tabor imel in da bo pod tem drevesom duhoven božjo službo imel in opravljal in da bo to drevo prčeč nato zeleno postalo in bo strašno lepo cvetelo in grozno lep duh od sebe dajalo, da se bo vsak, kateri bo mimo šel, silno čudil, kako da je drevo zdaj zeleno. In ajdje, ki bodo to videli, bodo Kristusu vero nase vzeli. In potem bo prišlo, da bo ena vera, en Bog, en hlev in en pastir po vsem svetu.

(Kar sledi, je očitno vrinek nekega prepisovalca. — Op. prir.)

Neki učeni mož piše tako, da ajdje to drevo skrbno várujejo in o njem pripovedujejo, da je bil ozdravljen, ako je katerega božjast metala, če je od tega drevesa košček lesa odtrgal. In veliko pisanj izpričuje, da se je to že nad več bolniki izpolnilo. Bernard od Širokega jezera pravi v svojih bukvah v 11. kapitelnu, da so se ajdje na to drevo veliko zanašali in so to drevo za veliko reč držali... Jožef Flavij spričuje, da meri to drevo 8 in pol vatlov. Neko drugo prerokovanje pravi, da imajo ajdje v svojih bukvah zaznamovano, da bo njih veliki prerok Mohamed naredil, da bo v cerkvi pol ure velika tihota in takrat se bo zgodilo, da bo to drevo ozelenelo. Zakaj oni verujejo, da nobeden bog bolj mogočen ni kakor njihov bog in da bo on sčasoma toliko naprej prišel, da bodo morali pred njim vsi bogovi na kolena popadati. Tako se bo zgodilo, dokler bo cerkev na dveh kamnih stala, toliko časa bo zemlja svojo rodovitnost dajala in srečen bo tisti človek, kateri bo te čase dočakal, ker takrat bodo vsi zakladi vsega sveta odkriti in to tudi ajdje spričujejo. Saj je Jezus sv. Matvezu v 12. kapitelnu naprej povedal, da bo neka kraljica od poldanske strani, to je od Sabe, k sodbi vstala s to rodovino in jih bo osramotila, prišla bo iz daljnih krajev, da bi Salomonovo modrost poslušala, ajdje in Turki pa nočejo modrosti učenikove slišati. Gorje bo njim ob poslednji sodbi. — Podajmo se spet k Sembilji.

(S tem se vrinek neznanega prepisovalca neha. — Op. prir.)

Kakor sem Sembilja že naprej povedala, bo po tej vojski Bog zopet 50 dobrih let dal, ko se bodo ljudje poboljšali in bodo spet po Jezusovi veri živeli. Zato bo Bog pustil, da bodo vsi zakladi v letu 1590 po Kristusu na dan prišli in se odprli ljudem, tako da ne bo nobenemu nič manjkalo, kar bo takrat ljudi na svetu, ali silno malo jih bo, pa vse poceni. To pa še rečem, da bo ljudi takrat silno malo na svetu. Eden bo zakuril na kakem griču, drug pa na drugem, tako se bosta klicala toliko časa, da se snideta. Ko bosta pa eden do drugega prišla, si bosta roko podala in se bosta eden drugemu čudila. Potem se bo ljubezen med njima vnela. Bog daj, da bi jih bilo dosti, to želim.

Na dopustu.

»Spati ne moreš? Saj si vendar navajen topovskega groma ponoči!«

»Že, ampak ta vaš tramvaj mi ne da miru.«

Knjiga o najbolj razširjeni knjigi na svetu

(Ob dr. Snoja »Uvodu v Sv. pismo Nove zaveze«)

Ob času cesarja Avgusta, ko je vladal mir po vsem ogromnem rimskem imperiju — Pax romana — se je dogodil nedvomno največji dogodek v zgodovinskem razvoju človeštva: Rojstvo Jezusa Kristusa, ki je s svojim življenjem in naukom postavil novo razmerje človeka do Boga. In ko je umiral na Golgoti, se je zagrinjalo v templju pretrgalo na dvoje, poroča evangelist, znak da je končana stara zaveza, zaveza človekovega ustvarjenja, njegovega padca ter pričakovanja mesijanske obljube, ki se je z novo zavezo izpopolnila kot Odrešenje in Ljubezen. Kristusovi učenci so raznesli kvas evangelija po rimskem cesarstvu in na razvalinah stare antike uredili Cerkev, novo občestveno organizacijo duš. Božja beseda pa, kakor so jo zapisali evangelisti in apostoli v svojih pismih, je postala mladi Cerkvi osnova in zakon. Sprejela je te knjige kot razodete in sestavljajo s spisi stare judovske zaveze sv. pismo.

Sv. pismo, ta najbolj razširjena knjiga vse svetovne literature in kristjanu največji zaklad, je bila že od Trubarja naprej v raznih izdajah dostopna slovenskemu človeku v njegovem domačem jeziku. Posebno še odkar smo v najnovjšem času dobili v izvrstni priredbi in priložni izdaji Novo zavezo, se je ta knjiga vseh knjig močno razširila med narodom. Naš laični inteligent in preprost človek jo iz svoje notranje potrebe in spoštovanja do božje besede, rada jemljeta v roke. Prav

zaradi tega smo še posebno pogrešali delo, ki bi nas čim globlje povedlo v razumevanje svetih knjig, posebno onih Nove zaveze. Tej potrebi je ustregel profesor Snój s svojim Uvodom.

Uvod znanega prevajalca in raziskovalca sv. pisma je v prvi vrsti namenjen slušateljem bibličnih ved, dušnim pastirjem v praksi in katehetom, katerim bo služil kot izvrsten priložnik svetopisemskih zgodb. Prav tako bo tudi najpripravnejši pripomoček vsakemu, kdor

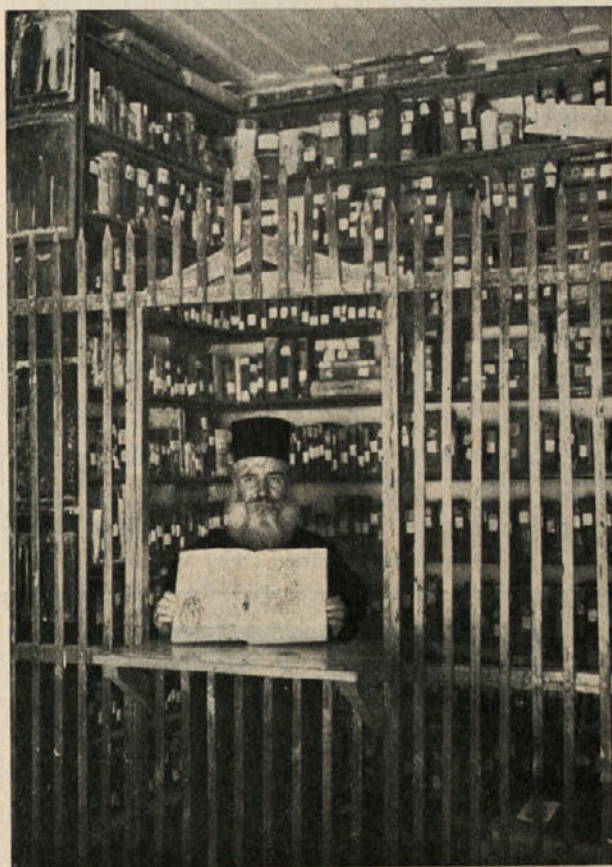

Pogled na betlehemsko baziliko in okolico.

se hoče poučiti o svetopisemskih knjigah Nove zaveze, o ljudeh, ki so jih pisali, o stilu, o krščanski tradiciji, ki se na te knjige nanašajo, o cerkvenih določbah in podobno.

Delo profesorja Snoja, sestavljeno na podlagi enoletnega študija v Sinajski in Jeruzalemski svetopisemski knjižnici, ima dve važni odliki: prva, da so vse specialne stvari, ki laičnega čitatelja toliko ne zanimajo, oddeljene z drobnim tiskom, druga odlika pa je, da avtor upošteva, — kar do sedaj še noben tuj uvod ni — vse slovanske izdaje sv. pisma in literaturo o njih; stvar, ki daje temu nadvse zanimivemu Uvodu prav važen pomen.

(Založila Jugoslovanska knjigarna.)

V samostanu sv. Katarine na Sinaju je knjižnica, ki hrani okrog 4000 dragocenih rokopisov, med njimi 41 staroslovenskih. — Na podobi vidimo o. Joakima, ko kaže star rokopis.

Ta križ so odkrili v starih rimskih izkopaninah v Herculanu, ki priča, da je bilo krščanstvo razširjeno v teh rimskih letoviščih že prva desetletja po Kristusovi smrti, čeprav so se kristjani skrivali. Tudi ta križ je bil skrit za lesenimi vratci v zidu, da ga niso videle nepoklicane oči.

Če poet na rajžo gre . . .

Ob pesniški zbirki Dušana Ludvika »S potepuško palico«, ki jo bo izdala Jugoslovanska knjigarna

Dve leti bo skoraj, odkar se je na slovenski pesniški njivi oglašil s svojimi zvočnimi verzmi Dušan Ludvik. Bil je to cikel pesmi »Klici po Bogu«, ki jih je v Dom in svetu tiskal takratni urednik dr. Debevec, in v katerem so ljubitelji pesniške besede začutili, da bo mladi pesnik besedno in vsebinsko obogatil naš Parnas in v mladi generaciji zavzel pomembno mesto. Vem, kako sem si takrat rad citiral verze, ki jih govori Bogu:

Z bodečo krono me v srce poljubi
in v njem slutiti daj grenkost daljav,
da bom drhtel kot struna vseh oktav,
ko v mehkiem ritmu tipk udar jih snubi.

Iz tega meditativnega ter vase poglobljenega cikla, pa je kmalu šel na pot, ki mu najbolj prija in odgovarja njegovim pesniškim doživetjem. Prišel je izražati slike zunanjega sveta, kakor jih je srečaval v merjavi časa in letnih dob; ljubezenska doživetja so mu dala novo pesniško vsebino in nove izrazne podobe. Je to izrazit lirik časa in njegove vsej stalnosti se izmikajoče biti, prav tako pa tudi ljubezni, ki vsaj za nekaj časa zaustavi tok stvari ter jih obsije z mehko in mavrično lučjo. Ljubezen pa Ludviku ni toliko problem, ki bi usodno vrtal v njegovo notranjost, da bi jo tam začutil v vsej njeni kozmični veličini. Prej mu je to vesela življenjska opojnost zdrave in sončne nature, življenjska lepota apoloničnega stila, posebnost, ki ga duhovno približuje Ketteju. V ciklu Rožni venec ljubezni se izpoveduje:

Cvetijo vse daljave / nam potepuhom
zvonijo vse višave / kadar za kruhom
ljubezni brez pokoja / se opoteka hoja...

Svoji prvi zbirki, ki bo v kratkem zunaj, je dal značilen naslov: S potepuško palico, da s tem simbolno izrazi vsebino in motiv svojih pesmi pa tudi tisto »skrito« željo vseh umetniških natur, da bi »ušle« psihološki in realni navezanosti na prostor in se »potepale« po zasanjanih pokrajinah, kar je bilo med našimi poeti menda stvarno dano le Petruški. Ludvik je — vsaj po sili razmer — skromnejši. To se pravi: ta potepuh je njegova pesniška misel in ustvarjalna fantazija, ki hodi med svojimi tujimi doživetji, se brati s soncem, rožami in vetrovi; ki srečuje na svoji cesti bolečino in grozoto časa, ki živimo v njem, pa najde povsod tudi vesele, s soncem prepojene dni; tihe doline in planjave, nad katerimi blestijo zvezde in mu žarki mesečine pojo, ko strune na harfi. Noč pa se svilnato spušča nad vse grenkobe, strasti in blodnje. To potepuštvo je ko večni ukaz:

In vsak, ko prebudi se v njem ta klic,
sandale obuje, kakor jadra ptic
daljavo si zasnubi in odpluje...

Dokler: Na koncu cest in potovanj
spet palico zamenja za pristan —
in sen o novem, boljšem svetu snuje.

Po teh uvodnih verzih v zbirki sledi Rožni venec ljubezni, ki vsebuje 16 pesmi s svojevrstno:

Ljubezen potepuha. To so realne ljubezenske pesmi, v katerih je mnogo več strasti, kakor romantike, ljubezen, ki si jo nabira kakor metulj med cvetovi, dokler je ne doživi tudi v njeni usodni odgovornosti in skupnosti dneh, v nežnosti svetle dekliške duše, ki poje:

Ne moreš utrgati mojih sadov,
sem jablana, ki je še v zgodnjem poletju,
zasanjana pravljica sinjih vrtov,
vsa bela in sončna — sem jablana v cvetju.

Gotovo najpomembnejši pa je cikel 12 pesmi, ki nosi naslov: Mesci. V njem je res izrazil svojo pesniško dozorelost in zajel v prelepih primerah in podobah delo in menjavo letnih mesecev in postavil pred nas zaokrožen in izklesan spomenik Času ter pokazal svojo veliko oblikovno moč, ki v zvonko tekočih verzih pričara pred nas podobo leta, tega največjega potepuha skozi čas. Zadnji del zbirke pa je posvečen Večnosti in človeku.

Če smo poprej videli pesnika, kako veselo poje ter potuje s Potepuško palico, pa v teh pesmih čutimo, kako ima tudi to potepuštvo svojo tiho zagrenjenost in pesimističen nadih. Še je v iskanju in ne najde tiste stalne osnove, na kateri bi pravilno vrednotil vse težko, kar mu življenje prinese ter doumel smisel stvari in minljivosti.

... Kaj zato živim, da v dim / splahnim, ko se moj čoln
prevrne?

Na pragu večnosti poje:

Nikdar ne bom večni! Čas gre mimo.
Mi bomo kot fragment — nedokončani,
Ker vedno na razpotju dni živimo.

To so Težke minute, Klici po Bogu, Vzdihi, Slutnje, Brez jader, Človek, ter najmočnejša pesem iz tega cikla, spomenik lanski jeseni: Jesen 1939.

Jesen pri nas še poje... Ne zorimo v plod,
ki spravljata ga Srd in Smrt v goreče lope?
Pojó nam zadnje ptice v begu iz Evrope?

...
Ó vojske, kuge, glada reši nas, Gospod!

Tako nam iz te pomembne zbirke vstane podoba pesnika, ki poln življenjske sile še neumirjen niha med opojno radostjo sveta in med sovražnimi sencami, ki jih danes čas riše preko vseh kontinentov. To ustvarja kontrast, pa nam obenem pokaže prefinjenega pesnika, ki bi bil rad odzvok vseh doživetij in stvari. S svojo zbirko pesniškega potepuštva, se bo čitatelju nedvomno priljubil.

Brez zapletene problematičnosti, v lahkotnem, slikovitem pesniškem jeziku in stilu, podaja svojo vizijo stvari in sveta, s tem pa tudi skrito hrepenenje tvoje in moje ter vsakega, ki v teh dnevih evropske agonije:

sen o novem, boljšem svetu snuje!

Moč navade.

»Tako j nazaj. Pozabil si ugasniti luč!»

Belgijski kralj Leopold III., ki je osebno prevzel vodstvo svoje vojske.

Vojna v Evropi se je začela širiti in pospeševati, potem ko je Rooseveltov odposlanec Sumner Welles odpotoval iz Evrope. Državni podtajnik v ameriškem zunanjem ministrstvu je zaključil svoja poučna potovanja po evropskih prestolnicah dne 17. marca in se istega dne zadnjič sestal z Mussolinijem v Rimu. Toda že 18. marca je bil na Brennerju sestanek med Hitlerjem in Mussolinijem. Ko je Sumner Welles hodil po Evropi, so številni ameriški listi vedeli povedati, da je imel Sumner Welles slabe vtise o vojni pripravljenosti zaveznikov.

Nekaj tednov pozneje pa je nemška vojska prešla v ofenzivo na novih področjih. Dne 9. aprila je nemška vojska zasedla Dansko in do 1. maja zavojevala južni del Norveške. Mesec dni pozneje pa je Nemčija napadla Nizozemsko in Belgijo in dne 10. maja se je začela na zahodnem bojišču prva velika bitka med zavezniško in nemško vojsko.

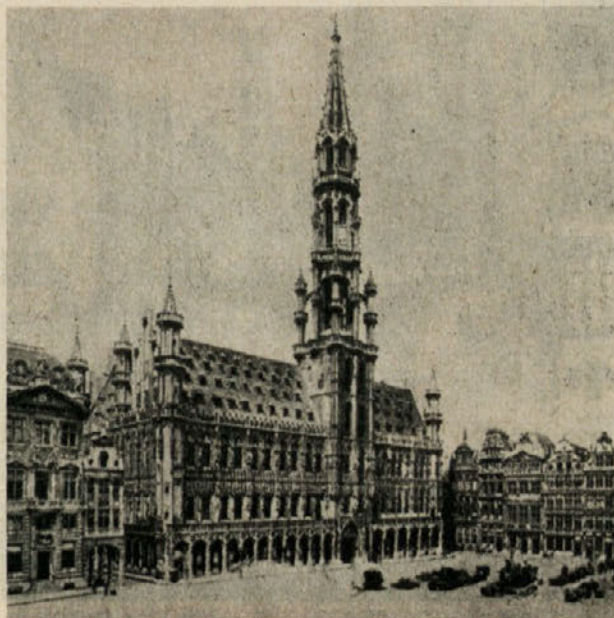
Ameriški državni podtajnik Sumner Welles je skušal med drugim doseči tudi to, da bi se sovražna tabora v Evropi zblížala in da bi se začelo pospešeno delo za mir. To delo bi naj vodili Italija in Amerika. Zgodilo se je drugače; njegova obvestila so pospešila razmah vojne na zahodu.

Ni izključeno, da bo ta pomirjevalni del potovanja ameriškega državnika po Evropi zopet prešel v zgodovino kot ena izmed velikih, usodnih ameriških »naivnosti« ali pa vsaj »kratkovidnosti«, ki slone večinoma na pomanjkljivem razumevanju razvoja v Evropi. Številni

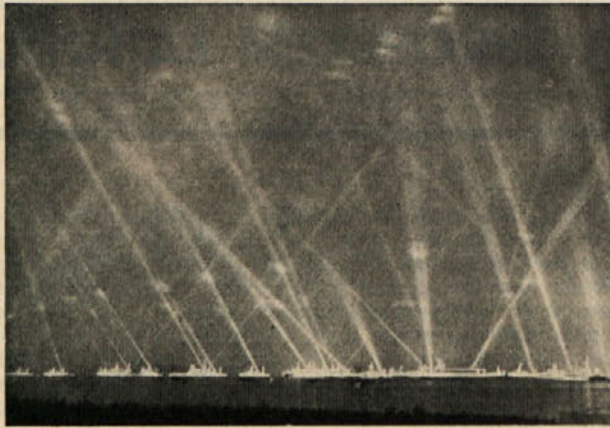
ameriški državniki ne morejo odpustiti Angliji tega, da se v zadnjih 20 letih ni dovolj oboroževala, pri tem pa je bila prav ona tista, ki je igrala odločilno vlogo v Zvezi narodov. Amerika je namreč menila, da Zveza narodov ni dovolj miroljubna ustanova in leta 1919. Zedinjene države zaradi tega niso vstopile v Zvezo narodov. Ker se jim je Zveza narodov zdela premalo miroljubna, so se Amerikanci vseh dvajset let silno oboroževali; naredili so si brodogejve, ki je skoraj enako vredno angleškemu, prav tako pa je njihova vojska najmoderneje oskrbljena. Ko je s takim razpoloženjem Sumner Welles hodil po Evropi, je ugotovil med drugim tudi to, da bodo zavezniki do jeseni na vse pripravljeni.

Ali sloni nemški vdor v Belgijo in Nizozemsko na takih pogreškah in napačnem razlaganju sovražnih namenov? Ko so po prvem tednu bojev nemške čete 18. maja bile že okoli Sedana, se je marsikdo spominjal usodnosti tega imena v francoski zgodovini. Dne 5. septembra 1870 je bil pri Sedanu ujet francoski cesar Napoleon III. in naslednji dan 4. septembra je bila pod slavalokom Napoleona I. v Parizu oklicana »tretja republika«. Ko je bil Napoleon III. pri Sedanu obkoljen, je pred odhodom v jetništvo hotel govoriti s pruskim kraljem Viljemom I. Kralj je na konju prijahal na bojišče in se s konja pogovarjal s premaganim cesarjem.

Napoleonov poraz pripisujejo v Franciji prav tako raznim »naivnostim«, ki jih je zagrešil ta bivši »carbonaro« (zarotnik). Menil je, da mora svoje »srečno« vladanje v Franciji raztegniti nad vso Evropo in pospeševati italijansko in nemško zedinjenje. Podpiral je zato Cavourja in Bismarcka pri njunih namenih in njunem boju proti habsburški monarhiji. Njegova vojska je za Italijane zmagovala v Italiji, toda Bismarck je sam leta 1866 pri Kraljevem gradu premagal avstrijsko vojsko. Pogodba, ki je bila nato podpisana med Prusijo in Avstrijo v Pragi, je izključila habsburške vladarje iz Nemčije. Napoleon III. je nato sicer odhitel v Solnograd na sestanek s Francem Jožefom, toda habsburški vladar svojemu francoskemu tovarišu ni več verjel ničesar in mu l. 1870 ni šel na pomoč.

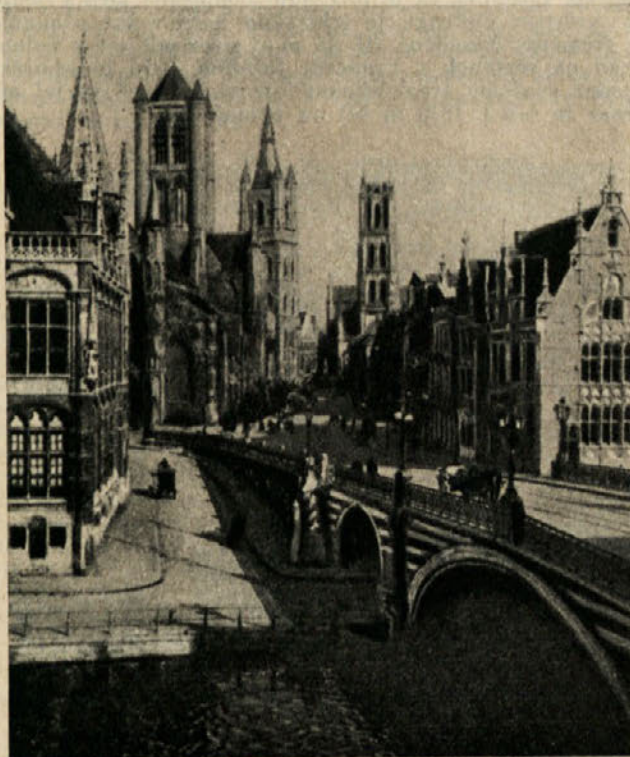
Iz trpeče Belgije: slovita mestna hiša v Bruslju.

Včeraj pravljica, danes resnica: žarometi angleškega brodograjskega raziskujejo nebo in iščejo letal.

Ko se je Napoleon III. v juliju 1870 odločil za vojno proti Prusiji, ki je imela tedaj za seboj že vse nemške kralje in prince, je menil, da je francoska vojska nepremagljiva. Kajti ta vojska je živela na tradicijah vojskovanja velikega Napoleona in na tem, da je z orožjem pomagala drugim narodom, da so se zedinili in osvobodili. Ko je Napoleon III. napovedal Prusiji vojno, je pruski poslanik v Parizu baron Werther prišel k tedanjemu francoskemu zunanjemu ministru vojvodu de Gramontu po slovo in potne liste. Vojvoda de Gramont se je od njega pristrčno poslovil in ga prijazno potolažil z naslednjimi besedami: »Kmalu se bova zopet videla, dragi baron! Naša vladarja se bosta preizkusila v nekaj 'galantnih' bitkah, nato pa se bosta objela in poljubila in mi bomo zopet največji prijatelji na svetu!« Poraz pri Sedanu pa je nato prešel kot eden najbolj črnih dni v francosko zgodovino.

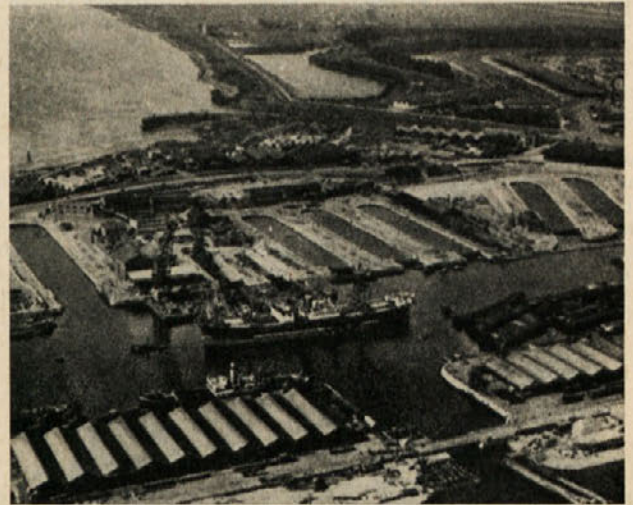
Te dni se zopet razvija huda bitka v okolici Sedana. Leta 1914. je bila francoska vojska dobro pripravljena, toda Francija ni računala na to, da bo Nemčija kršila

Iz trpeče Belgije: staro zgodovinsko mesto Gand v severnozahodni Belgiji.

belgijsko nevtralnost. Leta 1940. je Nemčija zopet prodrla v Francijo čez Belgijo in po prvem sunku se je francoska vojska morala umakniti pred najnovejšimi nemškimi bojnimi motoriziranimi in oklopnimi oddelki.

Prvi vdor je bil tokrat v Francijo izveden med Maubeugeom in Sedanom, to je v pokrajini, ki nosi ime Aisne. Tam pa je bil za prefekta mož, ki so ga razni francoski listi že več mesecev napadali zaradi njegovega filokomunističnega razpoloženja. Ko je bil dne 19. maja imenovan za generalisima general Weygand namesto Gamelina, je istočasno izšel tudi ukaz, da je odstavljen prefekt v Aisnu in na njegovo mesto imenovan načelnik vse francoske javne varnosti. Skrivnosti tega prefekta v Aisne še niso preiskane in znane, toda najbrž slone na »naivnosti« vlade, ki je hotela zaupati francoskim komunistom; toda ti so doumeli taktiko kominterne ter povsod začeli rušiti odpornost narodov z veleizdajstvi. V mesecu aprilu pa so se dogodki razvijali takole:

Iz trpeče Belgije: pristanišče v Antwerpenu, največji belgijski luki.

1. Madžarski predsednik vlade grof Teleky je takoj po sestanku na Brennerju odšel v Italijo in bival tam do konca marca. Imel je več sestankov s Cianom in Mussolinijem.
3. Jugoslovanska ministra dr. Čubrilović in dr. Konstantinović sta prišla v Budimpešto in madžarski tisk ju je lepo pozdravil ter poudarjal važnost prijateljstva med Madžarsko in Jugoslavijo.
4. V listih se je začela bučna razprava o tem, kaj naj pomeni zemljevid, ki je bil v Reynaudovi sobi tedaj, ko je bil pri njem Sumner Welles. Ta zemljevid je imel zelo različno zarisane nove meje bodoče Evrope.
6. Anglija in Francija sta objavili, da bosta še poostri blokado proti Nemčiji; gre predvsem za to, da Švedska ne bi več pošiljala Nemčiji železne rude skozi Narvick, odkoder se ruda prevažna v Nemčijo po norveških teritorialnih vodah.
8. Angleška vlada je objavila uradno poročilo, v katerem pravi, da so angleške vojne ladje položile mine na treh mestih vzdolž norveške obale.
9. Zjutraj je nemška vojska začela zasedati Dansko in nemške čete so se izkrcale na Norveškem. Danska je bila zasedena v nekaj urah, na Nizozemskem pa se je začela vojna, ki še traja. Do 1. maja so nemške čete zasedle južno Norveško.
10. Chamberlain in Reynaud sta v parlamentih govorila o dogodkih na Norveškem in izjavila, da je ob vsej norveški obali in v Skageraku velika pomorska bitka.
11. Ob spodnjem toku Donave se ponavljajo nesreče v plovbi, ki naj ovirajo promet nemškimi ladjam. Nemčija je dostavila predlog, da naj se po vsej Donavi uvede skupna policija, v kateri bi sodelovali tudi nemški zastopniki.

15. Švedska vlada je izdala zelo ostre odredbe o vsem, kako se naj zaščiti nedotakljivost švedskega ozemlja.
17. Madžarska, Jugoslavija, Romunija in Bolgarija so sklenile pogodbo o tem, kako bodo same izvajale policijo nad redno plovo po Donavi. Prav ta dan pa se tisk vprašuje, kaj misli Italija. Zvečer istega dne je bilo objavljeno v Beogradu, da sta Jugoslavija in Sovjetska Rusija sklenili začeti trgovinska in gospodarska pogajanja.
18. Italijanska vlada je objavila uradno izjavo, v kateri pravi, da Italija ne želi drugega kot sodelovanje z vsemi sosedi na jugovzhodu Evrope. Vse balkanske države ostro nastopajo proti tujcem.
23. Naš ministrski predsednik Cvetković je izjavil dopisniku lista »Paris-Soir«, da »nas bo vsak napad na naše meje našel pripravljene, ker se bomo z orožjem branili, kakor smo se že včasih«.
24. Med Anglijo in Sovjetsko Rusijo je prišlo do izmenjave misli o Švedski in Sovjeti žele, da bi se položaj Švedske ne izpreminjal.
28. Ves jugoslovanski tisk je letos posebno slovesno proslavil 47. rojstni dan kneza namestnika Pavla.
29. Norveška vlada poudarja v posebni izjavi, da se bo Norveška borila z vsemi sredstvi za osvoboditev. V vojskovanju na Norveškem in na zahodu je nemško vrhovno poveljstvo uvedlo nov način vojskovanja. Na Norveško so največji del vojaštva prepeljali z letali. Letala so tudi opravila glavne boje.

Na zahodu pa po 10. maju nemške čete nenavadno hitro prodirajo. Način sodobnega nemškega vojskovanja pa obstoja v tem: nad sovražno črto prilete najprej nemški bombniki, ki razbijajo postojanke. Skozi nastale luknje pa nato z vso silo prodre oklopna in motorizirana kolona, ki se lahko pomika s hitrostjo 50 km na uro. Šele za temi kolonami pridejo nato pehotni oddelki, ki zasedajo pokrajino. Letala so tokrat prevzela vlogo topništva, ki je v prejšnjih vojnah razbijalo po dva, tri dni sovražno črto, nakar je sledila ofenziva pehote. Nalogo pehote pa so prevzeli težki in manjši tanki, ki se pomikajo tako, kakor včasih konjenica. Ko se bo vojna še daleč zavlekla, bomo najbrž na bojiščih v zraku in na kopnem videli v boju velike oklopnice.

Vojna kronika pa bi v mesecu aprilu 1940 bila:

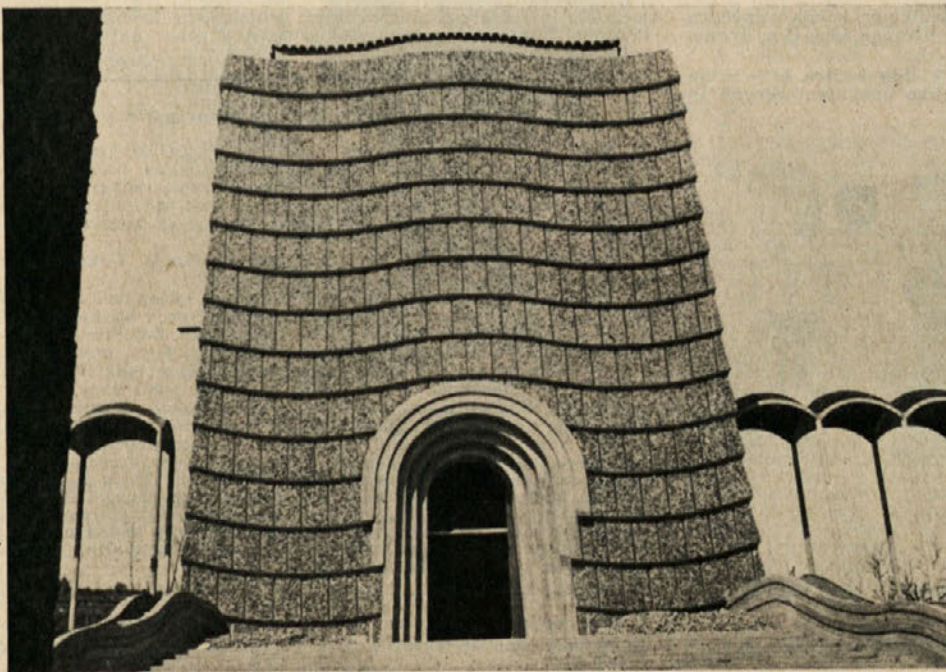
5. Nemška letala so ponovno napadla angleško vojno

Razstava italijanske čezmorske posesti v Napoliju: libijska vas.

pristanišče Scapa Flow, po angleških poročilih pa niso napravila mnogo škode.

6. Angleški bombniki so napadli nemško vojno pristanišče Wilhelmshafen.
8. Angleško vojno poveljstvo je objavilo, da je položilo mine na treh mestih vzdolž norveške obale, toda isti večer je nemško vojno brodovje odplulo v Kattegat.
10. Okoli Norveške se razvijajo velike pomorske bitke in je nemško vojno brodovje izgubilo dve veliki križarki »Blücher« in »Karlsruhe«. V narviškem zalivu pa so Angleži izgubili dva rušilca, Nemci pa rušilec in 7 tovornih ladij z orožjem.
11. Potopljena je bila nemška križarka »Emden«, norveško vrhovno poveljstvo pa je objavilo, da je bila potopljena tudi velika nemška bojna ladja »Gneisenau«. Na severu pri Narvicku pa je bila hudo poškodovana tudi druga nemška velika bojna ladja »Scharnhorst«.
12. Angleško poveljstvo je objavilo, da so angleške vojne ladje položile mine v Skageraku in Kattegatu.
15. Angleška admiraliteta objavlja, da je bilo v bojih okoli Norveške uničenega skoraj pol nemškega brodovja.
16. Angleških čet se izkrcuje vedno več na Norveškem. Angleška letala ves čas silovito bombardirajo norveška letališča, kjer so nemška letala pristala.
19. Prve večje bitke so se razvile med Nemci in Angleži na Norveškem pri Namsosu, med Norvežani in Nemci pa pri Elverunu.
22. Pri Hamarju so nemški oddelki kmalu prodrli.
24. Pri Lilienhamerju so se morali umakniti zavezniški oddelki nemški premoči.
26. Nemško prodiranje na jugu Norveške se nadaljuje, zavezniške čete pa zmagujejo pri Narvicku.
27. Norveški oddelki, ki so se dobro držali pri Rørosu, so se morali umakniti.
29. V Londonu je vrhovni vojni svet zaveznikov ugotovil, da bo kmalu prišlo do poostre ne vojne na vseh bojiščih.

Razstava italijanske čezmorske posesti v Napoliju je bila odprta pretekli mesec z velikimi slovesnostmi. Razstava naj pokaže, kaj je Italija ustvarila v Afriki in na Egejskih otokih. Slika kaže paviljon »Italija na Vzhodu«.

Moda + Žena + Družina

Kako oblečemo naše otroke

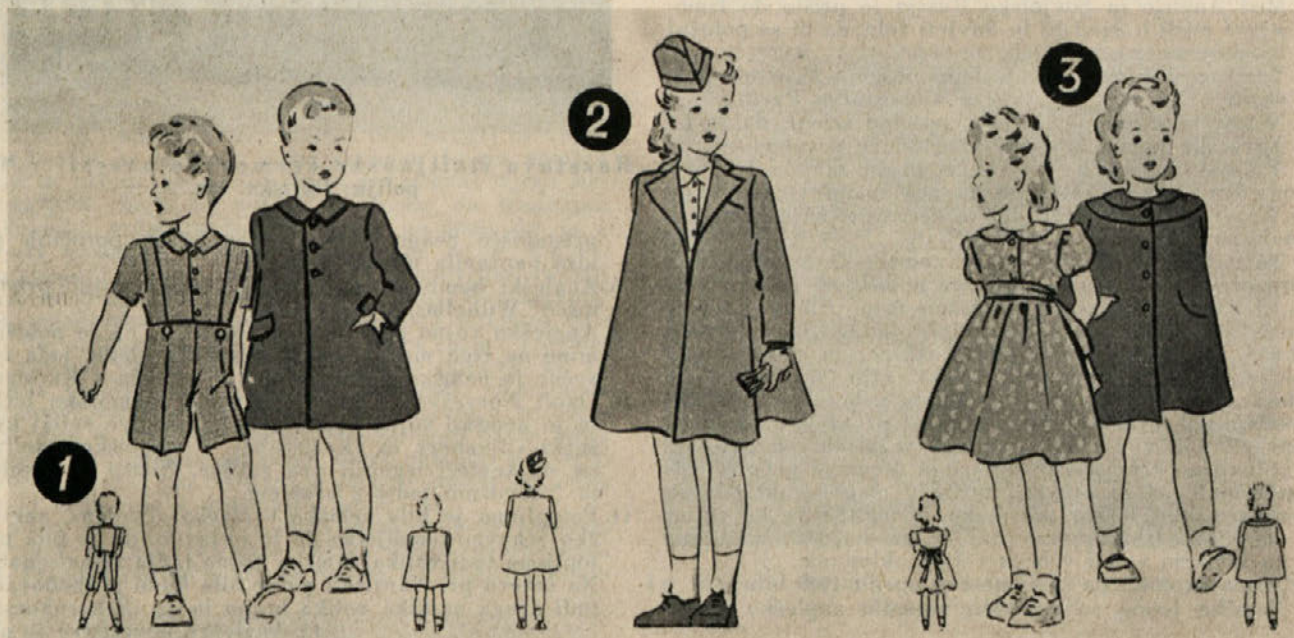
Večkrat slišimo, kako reče kaka mati malomarno: Ah, za otroke je pač vseeno, kako so oblečeni. Ni res, vsaka dobra mati bo ponesna, če bo lahko svoje malčke prikupno in skrbno oblekla. Saj ni treba bog ve kaj, ostanek vzorčastega tobralka za obleko in meter volnenega blaga za plašček, pa je punčka oblečena!

Na sliki št. 1 vidimo obleke in plašče za 2-4 letnega dečka. Hlačke so pripete na bluzo, oboje je iz pralnega blaga (potrebujemo

Vzorec št. 4 je primeren za 7 letnega dečka. Bela bluzo, ki se lahko nosi s kravato ali brez nje, je iz surove svile. (Za bluzo s kratkimi rokavi potrebujemo 1,10 m enojne širine, z dolgimi 1,50 m) Kratke hlačke so iz temnorjavega ševijota, zadostuje kak ostanek 60 cm.

Naša 5. slika nam prikazuje zelo praktično pralno obleko za 5-7 letno deklico. Pod obleko, ki je brez rokavov in ob vratu nekoliko izrezana, oblečemo bluzo iz istega tvoriva. Na morju ali na deželi lahko nosi otrok obleko brez bluze. (1,50 m za obleko, 90 cm za bluzo.)

Naša zadnja slika (št. 6) nam predstavlja ljubko svileno obleko, katero bo nosila 5-7 letna deklica za praznje prilike. Izdelamo

1,80 m enojne širine). Plašček je iz diagonalno črtastega volnenega blaga in ima preprost dečji ovratnik in urezane žepe (1 m dvojne širine).

Naša 2. slika nam kaže plašček za 5-7 letno deklico, ki je rahlo zvončasto ukrojen in brez gumbov. Mehko upognjeni reverši in

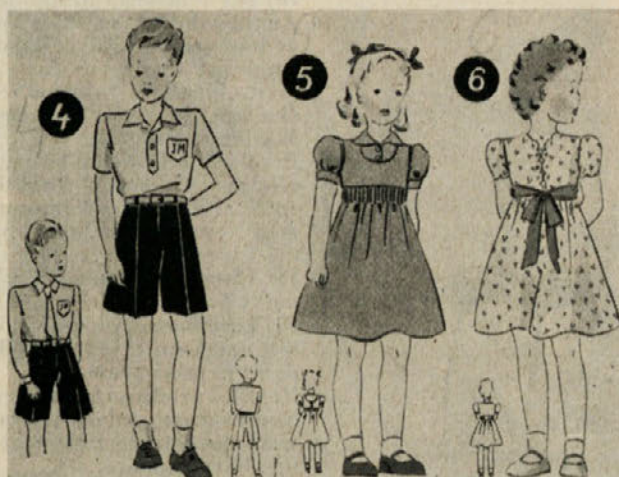
jo lahko iz rožaste pralne svile ali potiskanega kretona. Zivotek in konci rokavov so zobčasto izrezani. Zivobarvna baržunasta pentlja služi kot pas. (1,70 m enojne širine.)

Sadni sokovi pripravljani na surov način.

Sadje je veliko bolj okusno in zdravo, če ga uživamo surovo. Naravno je tudi sok, pripravljen iz različnih jagod, bolj aromatičen, predvsem pa bolj zdrav, če ga konzerviramo na surov način. Ker so borovnice prve in najcenejše izmed vrst sadja, iz katerega pripravljamo sadne sokove, prinašamo recept za borovnični ocedek.

Količine: 3 l borovnic, 2 l vode, 3 kg sladkorja, 4 dkg vinske kisline. Iz teh količin dobimo 5 l ocedka.

Borovnice skrbno operemo, preberemo in ocedimo. Nato jih zmečkamo, lahko v skledi z leseno gobico, ali pa v stiskalnici, ki jo za ta namen kupimo v trgovini z leseno robo. Zmečkane borovnice denemo v veliko skledo in jim primešamo čiste, mrzle vode, v kateri smo raztopili vinsko kislino, ki se dobi v vsaki drogeriji (1 dkg 1 din). Zmečkane in razredčene borovnice postavimo za 24 ur v šrambo. Naslednji dan tekočino precedimo skozi platnen prtč. Pomagamo si tako, da kuhinjski stolček postavimo narobe na mizo, na štiri noge privežemo platnen prtč, ki smo ga zmočile in ozele, pod njega pa postavimo posodo, kamor naj teče precejni sok. Očiščenemu soku dodamo sladkor in postavimo skledo za toliko časa na hladno, da se ves sladkor v soku raztopi (24 ur). Medtem sok večkrat premešamo. Sok nalijemo v steklenice in jih zavežemo s snažno krpico. Steklenice postavimo na hladno in temen prostor. Tako pripravimo ocedek tudi iz rdečih jagod in malin. Ohrani se nam vse leto nepokvarjen.

majhen urezan prsni žepok krasijo preprosti plašček (1,30 m dvojne širine).

Na 3. sliki vidimo obleke in plašček za 4 letno deklico. Obleko, katere krilo je obilno nagubano, izdelamo iz rožaste pralne svile ali kakega drugega lahkega poletnega blaga (1,75 m enojne širine). Poletni plašček, ki dopolnjuje to obleko, je iz svetlosivega volnenega blaga.

»Sole modrosti«. Tako so Turki imenovali prve kavarne, ki so jih tamkaj osnovali okrog l. 1550. Po turškem obleganju Dunaja l. 1683. se je »turška kava« razširila tudi po Evropi. V toku časa so gospodinjje prišle na to, da se iz kave z mlekom z dodajanjem dobre mere Francka lahko priredi izredno prijetna in povrh še redilna pijača. Tako je nastala »bela kava«, ki je danes vsakdanji zajtrk in malica milijonov ljudi.

Ročna dela

Dve poletni bluzi, okrašeni s kvačkanimi motivi

Bluza, kakor jo kaže skica št. 1, je iz svilenega organdija ali batista; okrašena je s kvačkanimi motivi v obliki pentelj, ki so prišite na sprednjem delu bluze. Pliširani naberki obkrožajo vrat in rokave, bluza se zapenja spredaj. Isti model bi bil tudi lep v finem platnu.

Kvačkane pentlje so prišite z zelo tanko prejico DMC, v sredi pentlje je blago izrezano, kar daje bluzi še posebno lahkot-

nost in poletno svežost. Za vso bluzo potrebujemo kvečkemu en klobčič bele preje št. 100 (kvačka ne sme biti predebela, delati moramo zelo gosto!).

Pričnemo najprej s središčem pentlje in naredimo 10 zračnih, ki jih sklenemo v krog (a). Nato kvačkamo v ta krog 18 gostih, na desni strani priključimo malo večji krog (b), ki ga nakvačkamo iz 24 gostih. Druga vrsta je sestavljena iz luknjic in kvačkamo takole: 3 zračne, 1 šibično (v tretjo gosto), 3 zračne itd. do polovice kroga, kjer napravimo mesto šibične goste, da dobimo tako srčasto obliko pentlje. Nato naredimo še eno vrsto gostih, s tem je desna polovica končana. Nakvačkamo dve gosti v srednji krog in nato 20 zračnih (c), obrnemo, 20 gostih (zadnja gosta se dotika srednjega kroga!), zopet 24 zračnih, obrnemo, 24 gostih, nato 2 gosti na srednji krog. S tem sta konca pentlje gotova. Levo polovico pentlje kvačkamo ko desno.

Na drugi sliki vidimo tudi zelo mikavno poletno bluzo iz barvastega svilenega platna, ki se ne mečka. Kvačkani motivi v obliki preluknjanih zvezdic so enakomerno posejani po vsej bluzi. Strnjena vrsta zvezdic je našita ob ovratniku in malih reverjih, se nadaljuje do pasu in obkroža manšete na kratkih rokavih. Zvezdice prišijemo čisto ob robu platna, tako da so videti kakor čipke.

KAR JE
ŽE DAVNO
PREISKUŠENO
JE GOTOVO DOBRO

Potrebujemo 1 klobčič prejice št. 60 in kvačkamo takole: 12 zračnih sklenemo v krog, nato napravimo 24 gostih, tretja vrsta sestoji zopet iz gostih, četrta vrsta 3 goste, 6 zračnih v zadnjo zračno nazaj (pikó), 3 goste, 6 zračnih itd. — Ti kvačkani motivi izredno polepšajo vsako še tako preprosto bluzo in imajo to prednost, da so zelo poceni (en klobčič stane približno 10 din) in hitro narejeni.

KUHINJA IN GOSPODINJSTVO

Deset dobrih nasvetov gospodinji

1. Privoščite vendar vašim oblekam vsaj včasih malo počitka in jih obesite čez noč k odprtemu oknu. Vлага poravna vse male gubice in vam prihrani pogosto likanje, ki je le škodljivo za tkanino.

2. Ali veste, da vsebujejo najbolj zeleni listi salate največ vitaminov? In ravno te skrbna gospodinja navadno odreže in vrže proč. Nikakor ni res, da bi bili samo rumeni središnji listi dobri, vsi so užitni, le tiste liste, ki so že čisto uveli in razdejani od gosenic, vržemo proč.

3. Ali vam ugaja, če na svojih gozdnih izprehodih lahko vedno ugotovite, kje so ljudje počivali in se krepčali? Pomislite vedno na to, kadar po malem zajtrku v gozdu nadaljujete turo. Glejte, da ste zakopali v zemljo ali pospravili v nahrbtnik vse, od jajčne lupine pa do zadnjega koščka papirja.

4. Zarjavele ključke očistite tako, da jih namočite v mešanico iz ene tretjine petroleja in dveh tretjin namiznega olja. Nato jih dobro obrišite s staro cunjjo in odrgnite s smirkovim papirjem.

5. Če zelenjavo predolgo kuhamo, izgubi ravno vse redilne snovi. Bolje je, da jo dušimo v tesno zaprtem loncu, kjer je čisto malo vode. To vodo lahko potem uporabimo kot juho.

6. Če so se vam zvili naočniki za sonce, jih z lahkoto zopet poravnate v gorki vodi. Nato jih položite še v mrzlo vodo — in drugič pazite bolj nanje!

7. Kompot iz rabarbare, ribezlja ali drugih kislih sadežev bo veliko bolj okusen, če pridamo sladkor šele potem, ko je sadje že čisto skuhamo. S tem štedimo tudi s sladkorjem, kar bo letošnje poletje posebno važno.

8. Gotovo imate v vašem stanovanju predal, ki se noče zapirati in vas vsak dan posebej spravi v slabo voljo. Vzemite košček mila ali sveče in namažite mesto, kjer se predal zatika, pa bo stvar v redu!

9. Če še niste spravili kožuhovine, je sedaj zadnji čas. Najprej jo je treba dobro stepsti in skrtati proti dlaki. Nato denite manjše stvari — ovratnik, manšete ali muf — v veliko papirnato vrečo, ki jo zgoraj skrbno zalepite. Če imate kožuhovinst plašč, je najbolje, da ga daste spraviti h krznarju, kjer bo gotovo varen pred molji.

10. Počrnelé medeninaste obroče za zavese očistite tako, da jih pomočite v milnico, kateri ste dodali nekoliko salmijaka. Nato dobro izbrišite in obroči se bodo svetili kot novi.

Jagodna krema.

11 lepih jagod preberemo in jih postavimo na hladno, 11 manj lepih, zelo zrelih jagod pretlačimo in zmešamo s sokom ene citruse in 15 dkg sladkorja. Temu narahlo primešamo $\frac{1}{2}$ l stepene smetane, naložimo vse v stekleno skledo in garniramo z jagodami, ki smo jih postavili na hladno.

Češnjev kolač.

$\frac{1}{2}$ kg lepih češenj operemo in jim izločimo pečke. 10 dkg masla penasto umešamo z dvema rumenjaka in 10 dkg sladkorja. Tej zmesi prilivamo počasi $\frac{1}{4}$ l mleka, primešamo 12 dkg presejane moke z enim pečilnim praškom in nastrgane citronove lupinice ter sneg dveh beljakov. Končno dodamo še enkrat 12 dkg moke. Zmes strememo v dobro pomazan pekač in jo povrhu potresemo s češnjami. Pečemo v srednje vroči pečici do $\frac{3}{4}$ ure. Vroče potresemo s sladkorjem in razrežemo na primerne rezine.

Kompot iz borovnic.

Borovnice so zelo zdrave in zelo poceni. Zato jih naše gospodinjje še veliko premalo cenijo. Ker ne vemo, kako bo pozno sadje obrodilo, je dobro, da si tudi iz borovnic pripravimo malo kompota za zimo. Zrele borovnice preberemo, operemo, ocedimo in stehamo. Na 1 kg borovnic vzamemo $\frac{1}{2}$ kg sladkorne sipe, ki jo narahlo zmešamo med borovnice. Za boljši okus dodamo še malo celega cimeta. Nato kuhamo vse skupaj največ $\frac{1}{2}$ ure in naložimo še vroče borovnice v kozarce. Ko so popolnoma hladni, jih zavežemo. Tudi ta kompot lahko hranimo v velikih kozareh.

Kaj vse vžamemo s seboj na počitnice

Sedanji resni časi zahtevajo veliko od žene, in zato je vsaki potreba malo počitka, da si okrepi živce in zbere novih moči. Malokatera poslovna žena si lahko privoščiti dolge počitnice, toda kak teden si pa že lahko utrgamo in ga preživimo v veselem razpoloženju na morju ali v gorah. Seveda zaskrbi pri taki odločitvi vsako najprej, kaj bo oblekla, kaj naj vzame s seboj. Res, treba je malo premisliti, da ne bomo vlekli s seboj nepotrebne šare in bomo vendar ob vsaki priliki primerno oblečene. Najbolje je, da se odločimo za eno temeljno barvo. Letos je najmodernejša svetlosiva, ki je za poletje tudi zelo praktična. Male modne drobnarije, kot črešnjevordeč pulover, pisani pasovi in rokavice bodo le poživljale vso garderobo.

Ce se odpravimo na pot, nam je predvsem potreben udoben športni plašč, katerega oblečemo na vožnji. Naša slika št. 1 nam predstavlja tak plašč iz svetlosivega karirastega flavaša. Urezani žepi in raglanski rokavi so edini okras tega zelo enostavnega plašča. Če nam ostane kaj blaga, si napravimo še malo kapuce, ki nas bo ščitila pred mrazom in dežjem.

Udobni športni čevlji št. 2, ki jih bomo nosile na daljših izprehodih, so neobhodno potrebni. Napravljeni so iz temnomodrega boksa in so okrašeni z živordecim semišem.

Za hladnejše poletne dneve nam bo dobro služil živordec pulover, ki je okrašen z dvema emblemoma v kontrastni barvi (št. 3).

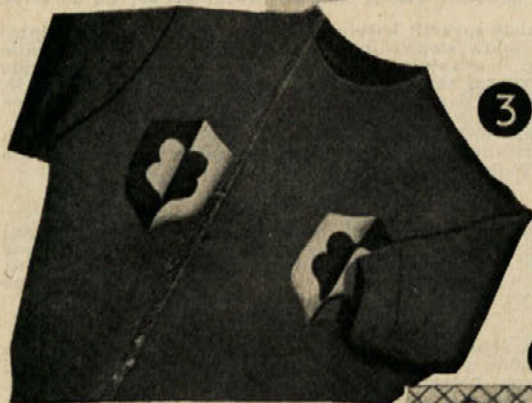
Enostavne, na roko šivane temnomodre usnjene rokavice (4) harmonirajo s plaščem in čevlji.

Skica št. 5 nam predstavlja preprosto poletno obleko iz rdeče in modro črtaste pralne svile, katero bomo lahko nosile vsak dan. Krilo je rahlo zvončasto, dva našita žepka sta predvsem zanimiva zaradi svoje posevne lege. K obleki spada temnomoder lakast pas.

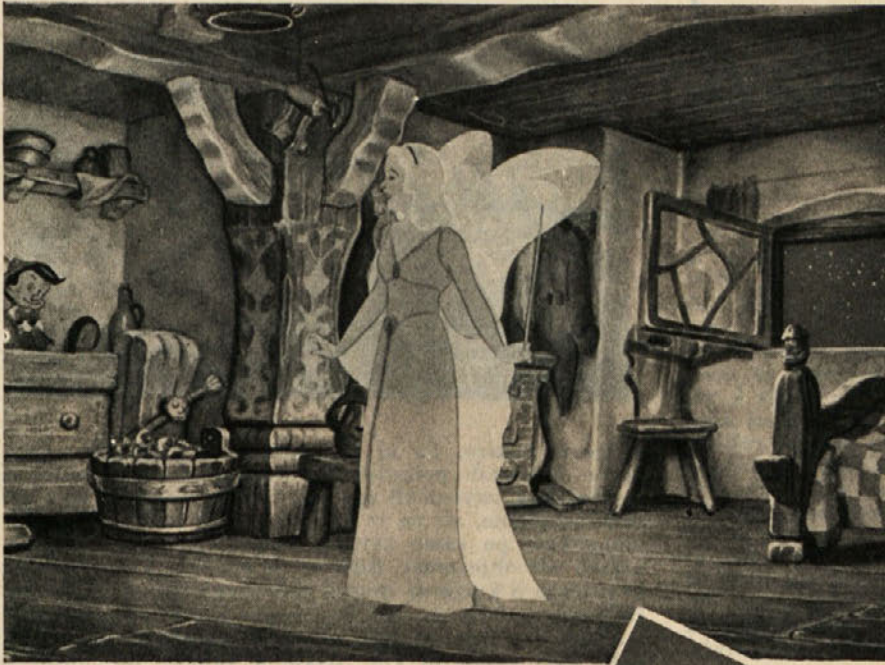
Zelo praktičen je svetlosiv poletni kostim, ki ga vidimo na naši šesti skici. Krilo je skoraj ravno in ima spredaj po sredi globoko gubo. Jopica ima stoječ ovrtnik, mehke reverje in dva urezana prsna žepa. Dva velika, viseča stranska žepa so letošnja zadnja novost. Hrbet je raven in ima po sredi šivo. Isti model je prikladen tudi za belo platno.

Bela platnena obleka (št. 7) ima široko krilo, čigar gube so zašite izmenoma navzven in navznoter, kar dela videz plisirane krila. Život se zpenja navzkriž. Obleko nosimo ob vratu zaprto ali odprto. Pas v kontrastni barvi.

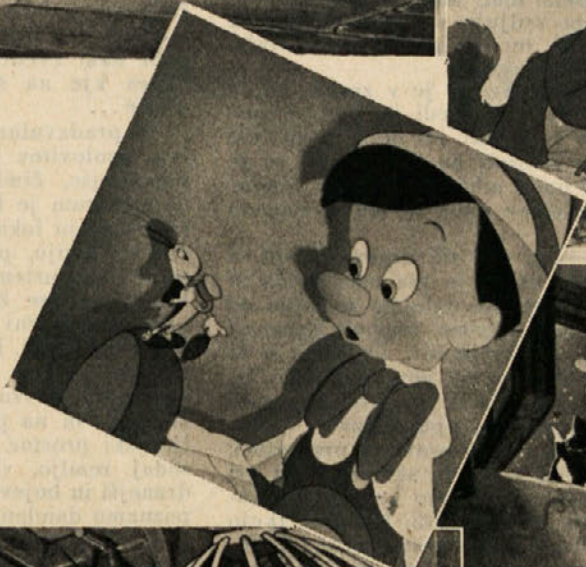
Za vse počitnice nam popolnoma zadostuje ena sama popoldanska obleka. Naš model št. 8, katerega dopolnjuje gladka, precej dolga jopica, je napravljen iz rožastega im-

primeja. Život je spredaj malo nabran, prav tako bogato zvončasto krilo, ki se začena šele na bokih. Svilen pas s stekleno zaponko učinkuje izredno praznično. Tričetrtinski rokavi so v ramenih malo nabrani. Jopica ima dolge rokave in koničast ovrtnik iz belega pikeja, ki ga lahko večkrat izmenjamo. Zaradi klobuka si ni treba delati posebnih skrbi. Svilena ruta, zavezana v obliki turbana, ali pisana mreža za lase sta najprimernejše pokrivalo. Seveda spada k počitniški garderobi še kopalna obleka in poletne sandale.

Film
o Storžku
in njegovem
burkastem
življenju

Mojster Walt Disney, oče čudovite filmske pravljice o Snežuljčici, je poslal v svet novo delo: Prigode lesenjačka Storžka. Prinašamo nekaj lepih slik iz te barvne filmske pravljice.

Na njih vidimo vilo Sojko, ki hoče osrečiti starega mojstra Pepka s tem, da obudi v življenje Storžka, ki ga je Pepek izrezljal iz lesa. Storžek se kmalu potepe. Pepek ga najde spet podobnega osličku: za kazen so mu zrastle dolga ušesa. Storžka potem za vedeta lisica in mačka, da gre z njima. Prodasta ga staremu Ogenjzrlu, ki Storžka kaže v kletki po sejnih, dokler ga ne reši spet Sojka. Muren Mrnjač spremlja Storžka kot vest. Burkež Storžek nazadnje umre in oživi spet kot pravi živi deček.

Bič človeštva

Jan Vojanov

Apokaliptični jezdec dirjajo zopet po Evropi in narodi klonejo pod njihovim strašnim zadahom. Male države podirajo, zažigajo, malim narodom žvižga bič, a velikim se spleta.

Vojna je. V srcu je mraz, strah pred strašno šibo, a prsi so polne sovraštva. V ljudeh je gnev, je stud, je strast, a strah je najmočnejši. Sosed se stiska k sosedu, kakor v grozi pred ognjenikom, ki bo zdaj zdaj izbruhnil svojo žarečino, pred katero ni nobene rešitve. In vendar je soseda pred sosedom strah, nobena obljuba ni več zanesljiva, nobena prisega nima več prave veljave. Nihče več se dejansko ne upa zavzeti za prijatelja, niti za brata, ne soseda, ne zaveznika. S težkim srcem ga prepusti usodi. Drug drugemu se skriva za hrbet, ki je edino oporišče za neopredeljene. Govori pa sama in gola brutalna sila. Po vsem tem, kar doživljamo, občutimo in slišimo, se nam vsiljuje sumnja, da človek izgublja svojo čestito nprav ter se predaja nizkotnim gonom, ki vodijo k moralni propasti.

Po zemlji opleta bič vojne. Vojna je v zraku, vojna v ljudeh, na suhem, na vodi, v besedi in jedi. Vojna, vojna, vojna! Občutimo jo v družini, pri delu, vsepovsod žvižga šiba, ki ji nikamor ubežati ne moreš. Vse se je boji, vse jo mrzi, nihče je noče, nihče ne kliče, a vendar je tu. Kakor prihuljena zver se plazí in žre in napada ljudstva.

Daleč smo od tega, da bi ji peli slavospeve. A zdi se nam prav, da o nji pišemo, ko so je vsa usta polna in ima ves današnji čas v oblasti. Da, ogledimo si vojno od blizu in od vseh strani, da jo bomo tembolj spoznali in jo po tem spoznanju prav ovrednotili. Oglejmo si ta strašni bič do temeljev, ne samo na površini, kako izgleda in kako žgejo njegovi udarci. Pretehtajmo tudi njegovo kakovost in notranjo silo, njegov izvor, nastanek, pristnost in nujnost. Da vse to pravilno presodimo, pa moramo ugotoviti vsa ona javna in skrivna pota, po katerih vojna prihaja. Odkriti moramo kanale, po katerih se stekajo njene niti, ter spoznati, kako se tkejo njene spletke in mreže. Torej vzročnost, izbruh, diplomatsko borbo, mirovno prizadevanje ter vse one posredne in neposredne faktorje, ki govore za in proti.

V glavnem netita vojne dve netivi: prvo je pohlep po zemlji in imetju bližnjega, drugo pa je sovraštvo do bližnjega, zavist in maščevalnost. To sta dva glavna krivca vojne. Tretji povzročitelj pa je izžemanje ljudstva ali zatiranje naroda, kar vodi neizogibno do spopada. To je netivo, obramba proti temu je pa ideja, ki se izživlja v borbi proti zatiranju in sužnosti in katere cilj je svoboda. Edino ta borba bi bila z moralnega vidika opravičljiva.

Kar pomni zgodovina, so bile vojne na svetu. Kakor se priroda znese nad zemljo na neka razdobja let in jo biča s potresom, potopom, ognjeniškimi izbruhom ali ciklonom, tako se od časa do časa vname na svetu vojna, ki se znese nad človeštvom ter ga nemilostno zbica. Zli človeški nagoni spletajo ta strašni bič, ki tepe vse od kraja, a najbolj tiste, ki vojne ne marajo, vsaj osvajaalne vojne ne, to je — ljudstvo. Premnoge vojne v zgodovini so bile roparske ali porojene v mržnji do bližnjega. Kronika jih beleži, a ljudstva jim ne pojejo hvalnic. One druge borbe pa, ki so vznikle neposredno iz ljudstev in jih je vodila žeja po svobodi, so ovekovočene v narodih, opevane v pesmih; to so osvobodilni boji.

Ozrimo se daleč nazaj, v pradavnino, ko je šel človek s kamnom ali kolom nad človeka. Sledil je svojemu nizkemu nagonu, napil se krvi in bil je potešen. Potem se je dvignilo plemo proti plemenu z lokom,

silico in sekiro. Tu ni bilo nikakih diplomatskih borb in ne mirovnih prizadevanj. Rodovi so se dvignili, iz maščevanja, zavisti ali zgolj iz žeje po krvi. Sli so ropat sosedno plemo, ali pa iz nagona, da ga podjarmijo. Premnogokrat pa samo zato, da izpričajo svojo moč, junaštvo ali objestnost. Bile so to odurne, krvave borbe, ki pričajo o kulturni stopnji tedanjega človeka. Njegovo življenje je bilo en sam boj, bojno kopje njegov ponos, a edini cilj njegov je bila zmaga. V današnji prosvetljeni dobi nam zveni to kot bajka, a vendar je morda še danes kje na svetu kako tako bojevito in roparsko plemo...

Iz pradavnine pa pogledimo v davnino ali stari vek. Ista ugotovitev neprestanih borb, le da je bilo orožje popolnejše, čimbolj je bilo plemo razvito. Kretanje bojnih trum je bilo prožnejše, a bojevanje tembolj zakrknjeno in lokavo. Tu so pretresale svet grške falange, rimske legije, perzijska konjenica, indijski sloni. Bili so se na odprtem polju in na obzidju. Spartanci, Heleni, Rimci, ki vse žive dni niso odložili bojnih ščitov in kopja; odgojeni za boj, njih edino opravilo boj in za vsako ceno boj. Ko so se pričeli narodi premikati in preseljevati, pa so dobile borbe čisto drugačen smisel. Tu sta prišli ob svojo čestito veljavo bojaželjnost in srbitost — in na plan je stopila borba za zemljo, za življenjski prostor. V bistvu pa je ostalo načelo isto: zasedaj zemljo, vladaj in zatiraj tisti, ki je močnejši, drznejši in bojevitejši! Tu ni imela diplomacija, kakor jo poznamo dandanes, nobenih opravkov, pač pa so mnogokrat odločevale mimo hrabrosti bojne zvijače ali izdajstvo, ki je veljalo v vseh časih kot najpodlejše bojno orožje. Nešteto življenj pa je izkrvavelo v dolgoletnih bojih za vero očetov in vero tujih vladarjev.

Skozi ves srednji vek vidimo plemstvo v oklepih, ki dirja po Evropi, strahuje, ropa, požiga, mori. Roparski vitezi so bili velika šiba v Evropi, neprestani kmetijski upori zgovorno pričajo o tej nadlogi. Toda bosa kmetiska vojska je zaleгла nasproti konjenici oklepnikov približno toliko, kolikor zaleže danes slabo oborožena vojska malega naroda proti jeklenemu stroju velesile.

Prav do poznega srednjega veka je imelo vojevanje značaj roparskih pohodov, ki so jih zaključili vpadi Azijatov v Evropo. Še globoko v novi vek plamtijo kresovi pred navalom Turkov. Neusmiljeno se je znašalo azijsko plemo nad južnoslovansko rajo, ki ji je poltisočletja viselo na tilniku in ji pilo kri. In ko jo je pozneje popadel v svoje kremplje avstro-ogrski dvoglavi orel, se je zdelo, kakor da leži prekletstvo nad to izmučeno zemljo. Tridesetletna vojna je bila sicer najdaljša v Evropi, krvava pa še ne kaj posebno. Svoj izvor je imela v verskih homatijah, katerim pa so se pridružili še politični motivi. Njeno največje zlo je bilo v tem, da se je vlekla v nedogled, pustošila zemljo, vojaštvo pa je plenilo po deželah. V glavnem so bile zapletene v to vojno nemške dežele, a ni imela sredotoka, ampak se je vlekla po etapah; na Nemškem je prestala, pa se je vnela na češki Beli gori, potem se prenesla na Dansko in Nizozemsko, dalje se je zapletla

vajno Švedska in slednjič še Francija. Tako je polagoma zajela večji del Evrope.

V novejšem času pa je vojna dobila neko predpisano utemeljitev. Ne gre namreč, da bi sovražnik kar brez vojne napovedi vdrl čez mejo, ker to ni dostojno. Poprej je treba poskusiti vse možnosti, da se spopad prepreči, vpreči je treba vso diplomatsko spretnost in vse razloge, ki motijo dobre odnose, previdno razgaliti. Šele, ko vse pametno prizadevanje odpove, se prekinejo diplomatski odnosi na ta način, da odpotujejo diplomatski zastopniki, poslaništva se zapro — in s tem se zaprejo vrata med dvema državama, ki so ju družile morda še do večeraj prave zavezniške vezi. Za ultimativno noto, ki zaključiti neuspele diplomatske napore in je poslednji memento, pa sledi usodni avizo: vojna napoved. Štiri in dvajset ur nato že smejo spregovoriti topovi. To so mednarodni predpisi, ki jih mora upoštevati sleherni civilizirana in kulturna država, ki pozna takt dostojnega občevanja. V svetovni vojni se je to načelo po vseh predpisih upoštevalo. Od 28. julija 1914 do 12. julija 1918 ni bilo nič več in nič manj kot 45 pravilno predanih vojnih napovedi. Posledica tega je bila: 10 milijonov mrtvih, 20 milijonov ranjenih ter 18 bilijonov dinarjev vojnih stroškov. To je bila največja, najsilovitejša in najbolj krvava vojna na svetu; njene žrtve se še do danes niso prebolele.

V najnovejšem času pa se načelo mednarodnega diplomatskega takta deloma opušča in poznamo že več primerov, ko je oborožena sila pregazila mejo brez vojne napovedi in še celo brez predhodne ultimativne note. Ta način napada pa ima dva razloga: prvič da napadalec odvrne od sebe uradno ugotovljeno krivdo napada, drugič pa da presenetli nasprotnika in ga napade nepripravljenega, s čimer si zagotovi večjo možnost za vojaški uspeh. Tako se je začela sedanja vojna na Kitajskem, v Abesiniji, priključitev Avstrije, vdor na Češko, napad na Poljsko od zahoda in vzhoda ter napad na Finsko. Tudi Španija je zagorela brez vojne napovedi, a tam je bila revolucija, ki je vojna napoved ne veže.

Sicer pa je vzrokov za oborožen napad vse polno, ako jih ni, se pa najdejo. Ako hoče kdo nekoga napasti, ga ne more odvrniti od naklepa niti najspretnjša diplomacija. Sicer se prej operira z grožnjami, vpije o krivicah, premika se vojska, zbira na meji, preti in grozi. To je tako imenovana živčna vojna, ki silno deluje na odpornega duha in ga skuša za vsako ceno zlomiti. To se pravi, da bi nekdo rad dosegel svoj cilj brez dejanskega boja. Ako pa hočemo pravilno presojati oborožene napade današnje dobe, pa jih moramo gledati z nekega drugega vidika, ne s tega, kakor je najavljen javnosti. Vojno povzročajo pakti, ki so navadno publicirani. Toda javnost izve samo tisto, kar je za javnost, najvažnejše pa se seveda javnosti prikriva; to so tajne klavzule v sporazumih, ki jih poznajo samo tisti, ki so sporazum podpisali, včasih celo samo dve vodilni osebi. To so tajni pakti tajne diplomacije, ki so usodni za narode in države. Toda spretni diplomati in jasnovidci prodrejo polagoma v vse tajnosti na ta ali oni način, ako ne prej, pa ugamejo tajnost dogovora med razvojem dogodkov samih.

Močno je na primer iznenadilo vedenje Italije v sedanji vojni. Ves svet je z gotovostjo pričakoval, da bo dejansko stopila v vojno in se borila z Nemčijo z ramo ob rami, ker jo z njo vendar veže vojaški pakt. Toda njenega nastopa ni bilo in nihče ni mogel tega prav razumeti. Šele pred kratkim je bilo objavljeno, da vsebuje nemško-italijanski vojaški pakt neko tajno klavzulo, ki daje Italiji nekako prosto roko in jo odvezuje od tega, da bi takoj vojaško nastopila, ampak poseže v vojno šele pozneje, ako se ji bo zdelo potrebno. Previden diplomat si pusti torej za vsak primer še vrata odprta.

Nemško-sovjetski pakt je bil tudi javno oklican, vendar si še do danes ni svet na jasnem, kateri so njegovi pravi cilji. Javnost ve le toliko, kar je bilo pač objavljeno, da je v paktu zajeta nenapadalna ter

vzajemna gospodarska pomoč. Po razvoju dogodkov in po drugih okoliščinah pa diplomacija domneva, da je pakt dalekosežnejši. V francoskih listih smo namreč brali, da sta si pogodbenika kratko in malo porazdelila evropsko področje. In sicer bi zasedla Nemčija vse področje, ki je pripadalo do svetovne vojne njej in avstro-ogrski državi, Rusija pa svoje nekdanje ozemlje ter verjetno še kaj več. Sicer nam bo v teku dogodkov še marsikaj jasno, kajti ni lažjega kot najti povod, da nekdo nekoga napade. Čim manjši je narod ali država, tem večja nevarnost ji preti od velikih sosedov, tako da so mali narodi danes velike sirote.

Vendar tudi najmodernejša orožja nima pravega učinka, ako mu manjka človeške prebojne moči. Po zgledih iz novejšega časa smo spoznali in prav ovrednotili to čudovito moč, ki ji pravimo moralna sila. Te sile pa navadno ni na strani napadalca, ki hoče nasilno nekaj vzeti, temveč je v pretežni meri na strani obrambe. To silno moč je izpričal pred nedavnim abesinski narod, potem poljski narod, ki se je boril z levjo silo, in jo je še v podvojeni meri izpričal finski narod, ki se je z neverjetnim elanom in junaštvom upiral bojnemu kolosu. Vse nekaj drugega je namreč braniti življenje in imetje, kakor pa napadati ga. Pri obrambi delujejo telo in duh, živci, iznajdljivost, elan. V strahu pred smrtjo se postavijo v bran vse osebne, fizične in duševne sile, ki odbijajo naval z neverjetnim elanom in se stopnjujejo v svojem odporu do strašne udarne zmognosti. Napadalec se slepo zanaša le na učinek svojega stroja ter na svojo številčno premoč, medtem ko je sam brezbrizen in njegova osebna udarnost pasivna. Nasproti njemu pa se bori branilec z vsem ognjem in z vso osebno hrabrostjo, zavedajoč se, da mora zavrniti tudi desetkratno premoč. Zato dosega mala vojska mnogokrat čudovite uspehe v obupni obrambi svoje zlate svobode. Zgodovina beleži nešteto takih primerov.

Toliko o splošnem pojmovanju tega strašnega biča. Prihodnjič pa bomo govorili o vojevanju samem, in sicer preteklem in sedanjem, dalje o bojnih metodah, tehniki, ofenzivi in defenzivi.

V angleški pomožni vojski služijo v velikem številu tudi ženske, med njimi dame iz najvišjih angleških krogov. Slika nam kaže ženo vojvode Kentskega, brata kralja Jurija VI., v vojaški uniformi.

G. Lafumée

Zamotana zadeva

Med preiskavami raznih zločinov, ki jih je imel v rokah Scotland Yard v preteklem dvajsetletju, je tudi nekaj takih, ki so zaradi premnogih težavnih okoliščin veljale čedne vsote.

Preiskava v zločinu nad stražnikom Gutteridgeom je spričo zapletenosti veljala več ko 15.000 funtov. Ves potek je podrobno orisan v Yardskih zapisnikih.

Gutteridge je bil stražnik v neki vasi essexške grofije. V noči od 26. do 27. septembra 1927 je bil na straži, ob pol štirih zjutraj ga je še srečal neki poklicni tovariš, ob šestih pa so na istem mestu našli njegovo truplo, ki je ležalo kraj ceste.

Začetno preiskavo je vodila krajevna policija. Ugotovili so, da ga je nekdo dvakrat od blizu ustrelil v glavo; potem ko se je nesrečna žrtev zrušila, ji je še pognal po eno kroglo v vsako oko.

Na umorjencu ni bilo najti nikakega znamenja o borbi. Piščalka mu je visela z jermena, v roki je krčevito držal svinčnik in beležnica je ležala na tleh. Ena krogla mu je docela prebila lobanjo in se zarila v zemljo, druga mu je predrila lice in obtičala v plašču. Krogli sta pričali o umoru, a nejasno je bilo, kako in zakaj je bil umorjen. Videz je bil tak, da je zažvižgal s piščalko, da bi ustavil kak avtomobil in da je bil na tem, da ga bo zapisal v kazensko beležnico.

Polijski načelnik essexške grofije je poklical na pomoč Scotland Yard. Vrhovni nadzornik je takoj odposlal nadzornika Berretta in mlajšega detektiva iz osrednjega oddelka C.I.D. Še istega jutra sta se s sodelovanjem detektivov essexške grofije lotila raziskave.

Naprej so natančno pregledali kraj zločina, lego trupla, vse izmerili in izdelali kopico posnetkov. Zaradi trdo povaljanega peska na cesti niso mogli spoznati znakov pnevmatike, pač pa so ugotovili, da so se avtomobilska kolesa zarila v rob travnika ob cesti in opraskala neki mejnik.

Med preiskavo je nadzornik Berrett prejel posebno obvestilo, da so nekemu zdravniku v vasi Billericay, kakih dvajset kilometrov od kraja zločina, prejšnjo noč ukradli avtomobil. Takoj se je vsiljevala prva jasnejša misel: tata (ali tatove), ki je drvel mimo, je stražnik s piščalko pozval, naj se ustavi, da bi ga iz kakšnega vzroka posvaril ali zapisal. Tat se je ustavil in stražnika umoril.

Berrettu pa taka slutnja ni bila zadosti trdna, da bi takoj verjel v zvezo med krajo in umorom; najprej je hotel najti resničen dokaz. Zato se ni preveč menil za to megleno misel, marveč preiskavo usmeril drugam. Prerešetal je Gutteridgeovo zasebno življenje, njegove vrline, napake, zveze s sorodniki, odnose do prijateljev in sovražnikov.

Medtem ko so se detektivi ubadali z obširno raziskavo je še istega večera dospelo iz hampshirske grofije telefonsko obvestilo v Romford, glavno policijsko postajo essexške grofije, da se je tamkaj sam javil nekdo, ki trdi, da je zakrivil ta zločin. Na prvi pogled je bila njegova razlaga precej verjetna. Nadzornik Berrett se je odpeljal v Basingstocke, kjer so moža zadržali. Kmalu pa se je izkazalo, da je njegova izpoved bila umišljena in da je božjasten.

Norveški kralj Haakon beži pred nemškimi letali, ki so 11. aprila ob 17. napadla vas Nybersung v srednji Norveški blizu Hamarja. Sliko je posnel kraljev pribočnik.

Med Romfordom in Scotland Yardom so razna obvestila nenehno romala sem pa tja. Neki deček je na sipini ob Temzi našel samokres in v bližini pločevinasto škatlo za naboje. Puškar, ki ga je C.I.D. pozval na posvet, je pa kmalu dokazal, da med najdbama ni zveze. Vrh tega pa samokres ni bil v zvezi z zločinom, ker se njegov kaliber ni skladal z najdenimi krogli. Preostala je še škatla, na kateri so odkrili jasne prstne odtise. Najprej so sneli prstne odtise vseh, ki so imeli škatlo v roki, nato pa še primerjali neznane odtise s približno 20.000 odtisi tatov avtomobilov. A to raziskavo je presekala izpoved neke verodostojne priče, ki je škatlo videla že več dni pred zločinom na mestu, kjer jo je deček pobral.

Detektivski urad v Scotland Yardu je sporedno z Berretovo raziskavo ubral še neko drobov pot. Po svojih zapisih je skušal najti zločinca med odpuščenimi hudo delci, ki so kdaj prej zagrešili kak podoben zločin. Izbrali so vse sumljive, o katerih je bilo treba še dognati, kaj so počenjali v noči 27. septembra. Vsak izpuščen zločinec je namreč dolžan, da policijo vedno obvešča, kadar koli zapusti svoje bivališče.

Dognali so, da se eden od njih ni pokoril tej uredbi. Na njegovem zapuščenem domu so našli kup časopisov, ki so poročali o zločinu. C.I.D. se je takoj zanimal zanj. Brž so objavili njegovo podobo v dnevnikih in dostavili znano besedilo:

»Policija želi govoriti z g. N.«

Bivši zločinec se je sam javil v Scotland Yardu. Kmalu pa so uvideli, da je docela nedolžen.

Pri mrliškem ogledu trupla je zdravnik našel v glavi kroglo, ustreljeno skozi levo oko. Pri ogledu je bil tudi pomočnik vrhovnega nadzornika Norman Kendall, ki je na umorjenčevem licu zapazil nekaj madežev črnega smodnika. S trohico smodnika na madežu je mogel dognati, da je šlo za starinski naboj, ki že dolgo ni več v rabi.

To je bil prvi resni znak. Pridružilo se jih je še nekaj drugih prav tako važnih, ko so našli avtomobil, ki je bil ukraden billericayskem zdravniku. Takoj po kraji so poslali vsem policijskim stražnicam v Essexški grofiji in v Londonu natančen popis avtomobila. Nekega večera je brixtonski stražnik opazil avtomobil, ki je z ugaslimi lučmi stal v nekem drevoredu. Odpeljal ga je na policijsko stražnico, kjer so brž ugotovili, da ustreza popisu. Povpraševali so pri najbližjih stanovalcih v drevoredu, a nihče ni vedel nič o avtomobilu. Ko so ga pobliže preiskovali, so našli pod sedežem prazen izstrelek; na blatniku pa so zapazili temne madeže. Blatnik so odvili in ga poslali večjemu kemiku, ki je potrdil, da so to krvni madeži. Z obeh levih koles so strgali prilepljeno zemljo in jo primerjali s travniško zemljo na kraju zločina. Ujemali sta se.

Tedaj so v Scotland Yardu sklicali sejo, na kateri so vsi pritegnili domnevi, da je med ukradenim avtomobilom in umorom nedvomno neka zveza. Vrhovni nadzornik Kendall je sklical časnikarje in jim dal razne slike o avtomobilu in seznam predmetov, ki so jih tatovi odnesli; med temi predmeti je bila tudi torbica s kirurškim orodjem zdravnikovega asistenta. Berrett se je s celim kadrom detektivov vrnil v Romford, da bi Billelicav in vso okolico z gostejšim glavnikom prečesal. Upal je, da bo kaj iztaknil, kar bi bilo v zvezi z ukradenim avtomobilom.

Berrettov glavnik je temeljito česal. Tako je kmalu prišel do nekega važnega pričevanja. Zdravnikov sosed se je namreč spomnil, da je v omenjeni noči nekako ob pol treh slišal, kako je nekdo avtomobil pognal v tek, z okna pa je opazil, da je zavil na neko prečno cesto. Zdaj je bilo treba dognati, kdaj približno je zločinec opravil svoje strašnejše delo. Zato so avtomobil spravili na kraj umora in se od tam z njim peljali v Brixton po cestah, ki so se v dolžini skladali s številom kilometrov označenih na števcu. Zdravnik se je namreč še spominjal števila na števcu, preden je bil ob avtomobil.

Nato so detektivski obiskali vseh šest sto hiš, ki leže ob potu. Kakih 15 stanovalcev se je spomnilo, da so 27. septembra zarana slišali avtomobil, ki je v naglici

Stalin, vsemogočni vladar Rusije, v svoji delovni sobi, kjer se je v zadnjem letu dni skovalo toliko usodnih sklepov.

zdrvel mimo. S tem so detektivski natančno ugotovili pot. Scotland Yard je javnost stalno obveščal o vsem. Čim bolj je plahnelo vsako upanje, tem več ljudi iz vseh slojev se je oglašalo z raznimi domnevami, nasveti in pomisleki. A vsa zadeva je ostala v temi. Konec novembra, torej po dveh mesecih silno naporenega iskanja, je predsednik preiskovalnega sodišča mogel le izjaviti: »Umor so zagrešili ena ali več neznanih oseb.«

Policija pa je dognala samo to, da so zločin zakrivali eden ali mnogo tatov, ki so ukradli billericayskem zdravniku avtomobil in imeli zastarele naboje.

Nadzornik Berrett se ni mogel spriznati s tem neuspehom. Imel je že mnogo posla s tatovi avtomobilov in je poznal vse njihove tajne. Na podlagi zapisnikov je osumil nepridiprava z imenom Guy Browne. Ta pretkanec mu je bil znan. Berrett pa je bil tudi prepričan da je tat izvrstno poznal vse poti in stezice, da se je lahko iz teh krajev z vso brzino in ponoči izmotal. Tak človek pa je bil Browne, ki je imel v bližini mehanično delavnico.

Scotland Yard ga ni mogel najti, a kmalu je s svojo nepredvidnostjo opozoril policijo sam nase.

Nekega dne sredi novembra se je v Sheffieldu majhen tovorni avto zaletel v zid, ko se je hotel izogniti trku z avtomobilom, ki je drvel z nedovoljeno brzino. Voznik tovornega avta je javil številko prvemu policajcu, ki je takoj opozoril prometne stražnike. Na nekem križišču

Ko je pri nas zgodnje poletje, je v severni Kanadi prva pomlad. Tedaj se začno solziti breze. Navrtajo jih in v podstavljene posode teče brezovo vino, katero potem zbirajo.

so avtomobil z javljeno številko ustavili, vozača zapisali in prijavo poslali mestni policiji. Tu so brž spoznali, da je naslov, ki ga je vozač imel na voznem dovoljenju, napačen. Berrett pa je s sodelovanjem sheffieldske policije kmalu dognal, da je bil iskani vozač Guy Browne.

Konec decembra je Scotland Yard prejel pismo iz Sheffielda, v katerem je pisec javil, da bi lahko dal nekaj podatkov o dveh drznih vlomilcih, ki imata mnogo novejših vlomov na vesti; če bi ju policija zasačila, da bi gotovo imela v rokah morilca Gutteridgea.

Berrett je pisca obiskal. Bil je isti mož, ki mu je že prej v Sheffieldu pismo poslal glede Brownea. Pisec je bil z Browneom v jetnišnici, zdaj pa ugleden trgovec, ki se je hotel znebiti škodljivega znanstva z nevarnim človekom, hkrati pa ga je mikala nagrada 2000 funtov, razpisana po tedniku »News of the world«.

Prestolniška policija je dobila nalog, da zapre Brownea zaradi kraje v Tootingu. Izvedela je, da je odšel v Dartmoor. Zato je stražnikom bilo ukazano, naj ga skrivaj pričakajo v pisarni njegove delavnice. Znano je namreč bilo, da je nevaren, hudo oborožen zločinec.

Browne se je vrnil ob pol osmih zvečer in stopil v pisarno. Štirje detektivi so navalili nanj in ga zvezali, da ni utegnil seči po samokres, ki ga je nosil pri sebi. »Pet izmed vas bi bil poslal na drugi svet, z zadnjim kroglo bi pa prišel še sam za vami.« je jezno dejal.

Pregledali so njegov avto in našli še nabit samokres znamke »Wesley«. V delavnici pa so odkrili še nekaj kirurškega orodja.

Brownea so odpeljali na policijsko stražnico v Tootingu, ga obdolžili kraje in zaprli. Še isto noč ga je obiskal Berrett. Zahteval je, da mu izjavi, kaj je delal v noči od 26. do 27. septembra. Browne se je najprej protivil, nato podpisal izjavo, v kateri je zanikal vsakršno udeležbo pri umoru. Omenjeno noč da je bil doma pri svoji ženi. Nato je še na široko razlagal, kako je prišel do samokresa, ki so ga našli v avtomobilu, in do kirurškega orodja.

Ta izpoved ni omajala Berrettovega suma, še podžigala ga je. Berrett je začel tipati za dokazi. Dal je poklicati billericayskega zdravnika, ki je takoj spoznal, da je ukradeno kirurško orodje njegovo.

Berrett se je vnovič odpravil v Sheffield in oklevajočega moža, ki je s pismi policijo vodil na zločinčovo sled, preprosila, da je šel z njim v Scotland Yard. Tu je mož podal dolgo izjavo, v kateri je priznal, da se je oktobra družil z Browneom in njegovim pomočnikom, nekim »Patom«. Iz pogovorov, ki jih je imel z njima, je sklepal, da sta morila Gutteridgea.

Na podlagi shranjenih fotografij se je izkazalo, da je »Pat« izpuščen zločinec z imenom Kennedy. Tega je bilo treba prijati. Spretno se je izmikal pravici, a končno so ga vendarle iztaknili nekje v Liverpoolu. Ker

so se detektivi bali, da bi se Kennedy upiral aretaciji in pri tem lahko na cesti ustrelil kakega mimoidočega, so sklenili, da ga bodo počakali, ko bi zvečer zapustil hišo. Kakor hitro je Kennedy uzrl detektive, je skušal zbežati. Pri tem je naletel na stražnika Mattinsona. Potegnil je samokres in ga naperil v stražnika. A na srečo je pozabil odpreti zaklopec. V tem hipu so ga že zgrabili in ga v spremstvu njegove žene odpeljali v Scotland Yard.

Tu je na prigovarjanje žene, naj pove vse po pravici, podal izjavo, da sta Browne in on ukradla avtomobil in da ju je z žvižgom ustavil stražnik Gutteridge. Zatrjeval pa je, da je morilec le Browne.

»Vse strele je oddal Browne.« je pojasnil, »jaz sem samo nabasal prazni samokres, ko sva se vračala.«

Berrett se je hotel prepričati o resničnosti vseh podrobnosti v tej izjavi. Tako je Kennedy izpovedal tudi, da sta z Browneom najprej skušala ukrasti avtomobil v neki drugi hiši v bližini, da pa sta morala svoj naklep opustiti, ker ju je prepodil pes. Berrett se je odpravil k tej hiši, a tam niso imeli nobenega psa. Pač pa se je izkazalo, da je neki blodeč peš imel navado, da je vsako noč prišel k tej hiši smeti brskati. Ta pes ju je moral preplašiti.

Brownea in Kennedyja so najprej obdolžili, da sta v Tootingu ukradla avtomobil, ko pa je bilo dosti dokazov, so jima naprtili še umor.

Kennedyjeva izjava o Browneovi vlogi pri umoru še ni bil dokaz, a mnoge stvari so to prepričljivo potrdile. Najpogrejši je bil izstrelek, ki so ga našli v zdravnikovem avtomobilu, potem še samokres »Wesley« v Browneovem avtomobilu. To je potrdilo njegovo krivdo. Izstrelek in samokres so izročili vojaškim veščakom orožja, ki so z mikroskopsko preiskavo dognali, da je bil prazni izstrelek rabljen v samokresu »Wesley«, in samo v njem. Preiskava je podobna postopku s prstnimi odtisi. V orožarnah namreč pilijo z roko del puške ali samokresa, kamor polagamo naboje; a niti dva delavca ne pilita enako, tako da niti dva samokresa nista docela enaka. Na naboju torej, ki se tesno vije skozi opiljeni del, ostanejo značilni odtisi, ki jih je mikroskopsko lahko natančno ugotoviti.

Browne je sicer skušal razlagati, kako je prišel do kirurškega orodja, skušal tudi dokazati svojo odsotnost, v čemer je pregovoril še ženo, da je po krivem pričala zanj. A se je močno zapletal. Obtožnica pa je vzela za glavni dokaz samokres in ujemaajoči se izstrelek, ki so ju našli v zdravnikovem avtomobilu.

Sodba je bila neizprosna: obsodila ju je v smrt na vešalih. Izvršili pa so sodbo 31. maja 1928 v uteho ogorčenega ljudstva, ki je komaj čakalo, da se je smrt vestnega stražnika maščevala.

Pomočnikov za zbiranje sladkega brezovega soka ne manjka. Le kako je zadovoljen gospodar...

Umor ali samomor?

1 Tvrdka Zorič & Dolinar je javila policiji, da so našli starejšega solastnika mrtvega v njegovi pisarni. Ko sta detektivska nadzornika Urbančič in Snoj vstopila v sobo, sta zagledala Zoriča, ki je negibno slonel v sedežu. V desnici je držal samokres, desno sence je imel prestreljeno.

2 Na mizi je bil pisalni stroj. Nadzornik Urbančič je potegnil iz stroja polo trdega papirja in jo položil na mizo, preden si je natančneje ogledal pisalni stroj. Sporočilo na papirju je bilo kratko. — Detektiv Snoj si je vse podrobnosti, ki sta jih zapazila, marljivo zapisoval.

3 Nato sta detektiva odšla k Andreju Dolinarju, mlajšemu solastniku tvrdke, ki sta ga dobila v njegovi pisarni. Bil je bled in potr. »To bo uničilo podjetje,« je ihtel. »Nikdar si ne bi mislil, da je ponarejal račune. Ne gre mi v glavo, da se je to zares zgodilo. Preden sem sinoči ob osmih odšel, sem bil še pri njem. Tedaj je ravno zaključeval svoje račune. Dejal mi je še, da bo kmalu tudi sam šel domov. Ko sem pa danes zjutraj prišel sem ob pol desetih, sem ga našel mrtvega.

4 Ko je nadzornik Urbančič izpraševal strežnika, ki je oskrboval dvigalo, mu je ta potrdil, da je Dolinar sinoči ob osmih odšel in da je bil take volje kakor zmeraj. V dvigalu sta še kramljala, strežnik ni opazil sinoči nič nenavadnega.

5 Policijski zdravnik je mrliča pregledal in nadzornikoma izjavil, da je smrt nastopila pred najmanj dvanajstimi urami. Nadzornik Urbančič je ponovno prebral sporočilo. Nato se je obrnil do svojega mlajšega tovariša: »No kaj misliš o vsem tem, Snoj?« »Isto ko ti, tukaj gre za umor.«

Dragi Andrej!

Hudo mi je, da sem te razočaral. Ko boš pregledal računске knjige, boš videl, da sem na skrivnem vzel toliko denarja, da ga ne bi mogel nikdar vrniti. Moje sleparstvo bi se odkrilo pri skupnem pregledu prihodnji teden. Ne morem si več pomagati, zato sem izbral edino pot...

Kaj pa je vaša sodba: umor ali samomor? Zakaj detektiva mislita, da gre za umor in koga sta osumila?

Pri rešitvi morate svojo sodbo utemeljevati z resničnim dokazom, ki ste ga našli na podlagi slik in besedila.

Za reševalce imamo zopet tri polnilna peresa, ki jih bo žreb poklonil bistrim glavam! — Rešitev pošljite do 15. junija na: Uredništvo »Obiska« (Uganka), Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6.

Glede rešitve kriminalne uganke v prejšnji številki in podelitve nagrad glej str. 278.

Olimpiada v Buenos Airesu nam je prinesla obilico zanimivih partij, ki zaradi svoje poučnosti še vedno polnijo šahovske rubrike. Tu objavljamo dve partiji, mični po pretkani taktiki in zdravi strategiji, ki ju preveva. Prva je iz boja Poljske proti Estonski, druga iz boja Estonske proti Danski.

Odklonjeni damski gambit

P. Keres — M. Najdorf

1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	c7—c6
3. e2—e3	Sg8—f6
4. Sg1—f3	g7—g6

Počasna in okorna varianta, mešan posnetek Schlechterjeve in Grünfeldove ideje. Najdorf pa ljubi take osamele poti, ki mu dajejo kako upanje, da bo mogel nekaznovano priti do prodora e7—e5. Res je, da mojstri »meranki« (po 4. ... e7—e6) ne zaupajo več, pač pa je tu 4. ... Lc8—f5 (in na 5. c×d, c×d) še vedno zdrava poteza.

5. Lf1—d3	Lf8—g7
6. 0—0	0—0
7. Sb1—c3	d5×e4

Črni že izsiljuje svojo fiksno e5-idejo, a priprave zahtevajo preveč časa, tako si beli lahko poišče močno kompenzacijo v nevarnem napadu. Morda bi bilo bolj v duhu te variante, če bi se črni zakopal v obrambno črto s Sb8—d7 in e7—e6.

8. Ld3×e4	Sb8—d7
9. Dd1—e2	Sf6—e8
10. Lc4—b3	e7—e5
11. Sf3×e5	Sd7×e5
12. d4×e5	Lg7×e5

S tem bi bile operacije v zvezi z osvobodilnim e5-načrtom končane. Zdaj pa pazljivo glej s kako spretnim protinapadom beli vse črne umetelnosti ovrže:

13. f2—f4	Le5—g7
14. e5—e4	Lc8—e6

Črni s tem sam priznava, da je že v zadregi. Lovca ne sme s 14. ... b7—b6 in ... Lc7—b7 spraviti z nevarne diagonale h5—c8, ker je beli na pohodu proti f5 in e5.

15. Lb3×e6	f7×e6
16. e4—e5!	.....

Evo! Črni je zaprt. Svojega skakača bi

moral pridržati doma, ker grozi Sc3—e4—d6, s tem pa si črni sam ovira prosto gibanje trdnjav na osmi liniji.

16.	Se8—c7
17. Lc1—e3	Sc7—d5
18. Sc3—e4	b7—b6

Namesto tega bi črni sicer lahko izsilil razbremenitev: 18. ... S×c5, 19. D×e3, Db6; toda po 20. D×D, a7×D in 21. Sd6 bi črni bil na mah v zelo težavni končnici.

19. Ta1—d1	Dd8—e7
20. g2—g3 (čaka!)	Ta8—d8
21. a2—a3 (čaka!)	Sd5—c7?

Napaka, po kateri se črna armada hitro zruši. Po 21. ... c5 bi beli še zmeraj stal pred nelahko nalogo, da svojo očitno zmagovito pozicijo uveljavi.

22. Td1—d6!	c6—c5
23. f4—f5!	.....

Odločilna poteza. Grozi namreč Lg5 in f6. Edina poteza, s katero bi se črni mogel izogniti obojemu, je 24. ... De8. Nato pa pride 25. f6, Lh8; 26. Lh6, Tf7; 27. Sg5, Td7; 28. f7+ — pa brez dvoma še kaka druga zmagovita pot.

23.	e6×f5

Slaba kupčija bi bila tudi: 23. L×e5; 24. Lg5, D×d6; 25. S×d6, Ld4+; 26. Kg2, T×d6; sledi namreč 27. Le7!

24. Le3—g5	De7×e5
25. Lg5×d8	Sc7—e6
26. Ld8—f6	Črni se je vdal.

Na 26. ... D×e4 pride 27. D×D, f×D; 28. T×e6; na 26. ... L×L pa 27. S×L+, D×S; 28. D×S. V obeh primerih bi imel beli celo trdnjavo več. Najdorf se je torej pravočasno vdal.

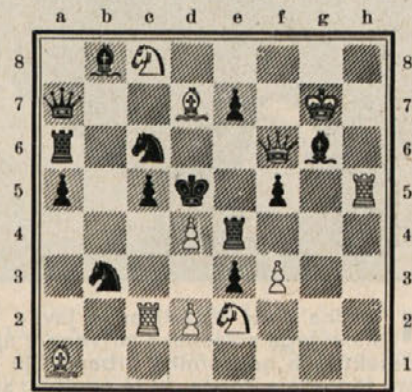
Odklonjeni damski gambit

I. Raud — L. Poulsen

1. Sf3, d5 2. d4, Lf5? (razvoj damskega lovca v damskem gambitu ni žal tako preprost!) 3. c4, e6 4. Sc3? (Z Db3 bi prišel v prednost), c6 5. Lf4, Ld6? 6. Ld6:, Dd6: 7. Db5, Dc7 8. cd:, ed: 9. Tc1, Db6 10. Da3, Sa6 11. Sh4, Se7 12. e3, Sb4 13. Sf5:, Sf5: Da4, 0—0 15. a3, Sa6 16. La6:, Db2:? 17. Tc2, Da1+ 18. Sd1, ba: 19. 0—0, Db1 20. Sb2 in črni se je vdal, ker se mu je dama ujela na limanice.

Problem št. 12

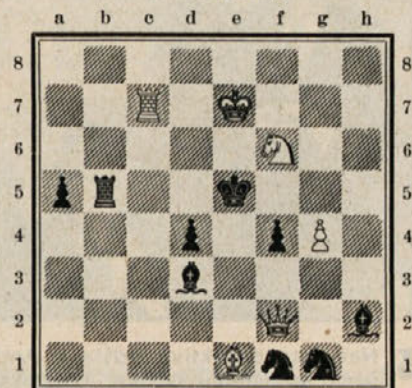
M. Wrobel

Beli matira črnega v dveh potezah.

Problem št. 13

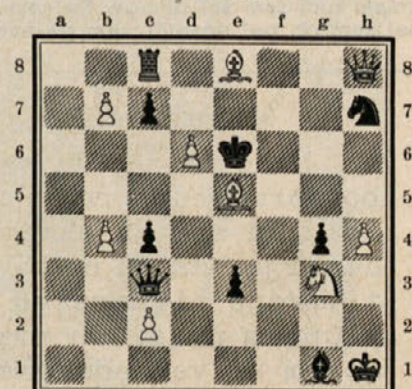
C. S. Kipping

Beli matira črnega v treh potezah.

Problem št. 14

G. Dobbs

Beli matira črnega v treh potezah.

Glede rešitve problemov, imen reševalcev in razpisa novih nagrad gl. str. 278

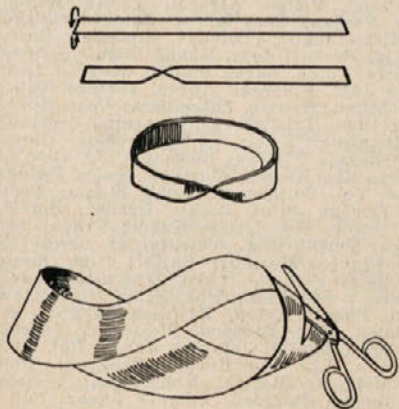
prevejarne

1.

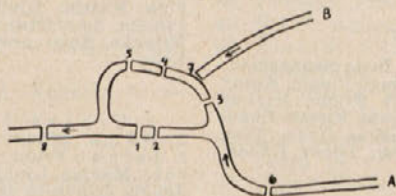
Dan za dnem slišiš pritožbe učiteljev, staršev, profesorjev in — dijakov, češ da je v šolah zdaj preveč učne snovi in premnogo dela. Vsem pa hočemo dokazati, da v šolah prav nič ne delajo, da za delo sploh časa ni. Pojdimo čisto po vrsti: ponoči ni pouka, torej že odpade polovica 24 urnega dneva; ostane še 183 polnih dni v letu. V večini šol imajo pouk samo zjutraj, popoldne pa prosto. S tem se delovni čas zopet skrajša za polovico. Ostane še 92 delovnih dni. Od teh moramo še odšteti 52 nedelj, ostane 40 dni. Kje so še prazniki, kje počitnice, ki trajajo najmanj 6 tednov. — Za delo sploh časa ni, kakor sami vidite; pritožbe so čisto odveč. Ali ni res tako?

2.

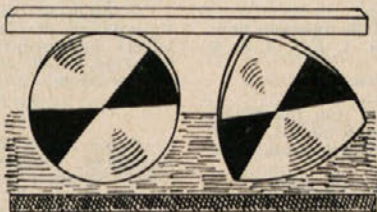
Če vzamemo papirnat trak pa en konec zavrtimo za 180° in tako konca zlepimo, dobimo čudoviti Möbiusov trak, ki ima le še en rob in eno ploskev. Vsak list ali trak, ki ga s škarjami prerežeš podolgem ali počez, razpade na dva dela. Kaj pa dobiš, če Möbiusov trak podolgem razpoloviš? Kaj bi nastalo iz traka, če bi ga vdružil podolgem prerezal?

3.

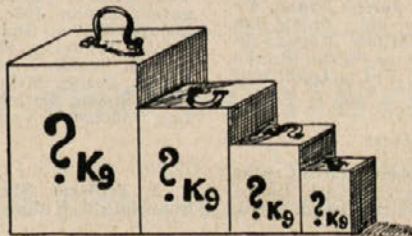
Na podobi vidiš reko, ki ima dva pritoka A in B. Preden se končno zlijeta v eno strugo, tvorita še otok. Preko reke so zgradili osem mostov. Zdaj nam pa dela preglavice troje vprašanj: 1. Če izpustimo osmi most in upoštevamo le označenih sedem, ali je mogoče prekoračiti v eni poti vseh sedem mostov, ne da bi šli preko katerega koli več kakor le enkrat? 2. Kako bi bilo, če upoštevamo še osmi most? 3. Kako bi bilo, če bi zgradili deveti most med 6. in 3. mostom, recimo na mestu, kjer je puščica?

4.

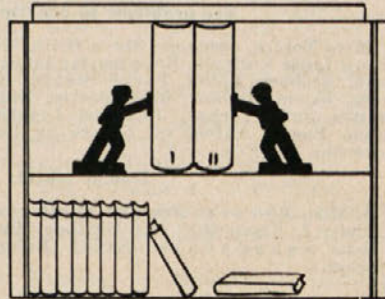
Če položiš deščico na dva osmeroglatata svinčnika in jo skušaš na njima premikati, boš videl ali vsaj v roki čutil, kako deščica zaradi svinčnikovih robov poskakuje. Ko bi pa bila svinčnika okrogla, bi deščica mirno tekla po njima. Na podobi vidiš, da leži deščica na enem okroglem in enem izbočenem trioglatem kolescu. Če bi deščico po njima premikal sem pa tja, kaj misliš, ali bo tekla mirno, ali bo poskakovala?

5.

Koliko mora tehtati vsaka izmed štirih uteži, da bomo mogli z njimi stehitati vse teže od 1 kg do 40 kg?

6.

Knjižni molj potrebuje en dan, da prežre 1 mm debelo plast papirja. Na knjižni polici stojita dva debela dela nekega romana tesno skupaj. Vsak del je debel 4 cm, vsaka platnica pa 2 mm. Koliko dni je porabil knjižni molj, ki se je preril od prve strani prvega dela do zadnje strani drugega dela?

7.

Imamo dva kozarca, ki držita vsak po četrt litra. Oba sta natančno do merilne črte napolnjena z vinom, prvi z rdečim, drugi z belim. Iz kozarca z rdečim vinom vzamemo za čajno žličko vina pa zlijemo v kozarec z belim vinom; dobro premešamo. Nato vzamemo za čajno žličko mešanega vina in dolijemo rdečemu. Ali je zdaj več rdečega vina v belem, ali več belega v rdečem vinu?

8.

Na starem, razcefranem kosu papirja je voda izlizala nekatere številke, ki pa jih lahko določimo iz preostalih številke.

Glede rešitve ugank v 5. številki, imen reševalcev in razpisa novih nagrad glej str. 278

Rešitve šahovskih problemov in ugank v 5. številki:

Rešitev šahovskih problemov v 5. številki.

Problem št. 9.: 1. Da1—a5!
Problem št. 10.: 1. Kg5—h6!
Problem št. 11.: 1. Te1—c3!

Zaradi pomanjkanja prostora ne moremo navesti vseh variant. Največ napačnih rešitev je bilo pri problemu št. 11., kjer so mnogi navedli zmotljivi ključ: 1. Te1—a1.

Vse probleme so pravilno rešili:

Miro Torčin, Jesenice; Slavo Orlič, Maribor; Beno Senegačnik, Kranj; Lojze Vidičnik, Novo mesto; Janez Grm, Bogo Plenič, Kožar Samo, Klobovs Anton, Pavlič Stanko, Kvaternik Franc, Merhar Janez, Skoda Melhior, Sink Matija, Rozman Ivan, Kovač Bogo, Novinec Jože, Ferkulj Jože, vsi Ljubljana; Kozina Tone, Nose Anton, Pugalj Anton, vsi Struge na Dolenjskem; Lokar Emica, Slovenska Bistrica.

Zreb je izbral:

1. Miro Torčin, Jesenice (Mattanovich, Elektrotehnika I, in II. del); 2. Slavo Orlič, Maribor (Bazin, Iz vse svoje duše); 3. Beno Senegačnik, Kranj (Rahmanova, Tovarna novega človeka).

Za reševalce problemov v tej številki imamo te-le nagrade:

1. Sienkiewicz, Križarji (I. in II. del); 2. Duryeh, Marjetica; 3. Constantin-Weyer, Usodna preteklost.

Rešitve pošljite do 15. junija na: Uredništvo »Obiska« (Sah), Ljubljana, Kopitarjeva 6.

Uredniška torba: G. S. J., Ptuj: Hvala za pošiljko! Prosim Vas, da malo potrpite, da v svojem delu pridem do sape. V naglici sem videl, da ste svoj 3. problem v opombi popravili, s tem da ste postavili na a4 tekača in na b3 kmeta. Niste pa omenili, kakšnega tekača in kmeta. Obvestite me še o tem, prosim! Kakor hitro bom utegnil, bom pregledal vse poslano.

Rešitev ugank v 5. številki.

1. Številke lahko razvrstimo v temle redu: v levo zgornjo podkev: 7, 4, 2, 3, 5, 12; v desno zgornjo podkev: 11, 4, 1, 3, 6, 8; v spodnjo podkev: 9, 5, 1, 2, 6, 10.

2. Steklenica velja 10.50 din, zamašek pa 0.50 din.

3. Gospodar bo moral podaljšati cev za približno 80 cm.

4. Da dobimo iz traka obroč z enim robom in eno ploskvijo, moramo en konec traka zavrteti za 180° in tako konec zlepiti. To je tako zvan Möbiusov trak, ki ga lahko vidiš med ugankami v tej številki, stran 277, 2. uganke.

5. Na kamnu vidiš močno izvlečeno črto, ki gre ob robu in po sredi kamna in predstavlja številko 2. To je ključ rešitve: od črk na plošči vzemi vsako drugo začenši s prvo. Tako dobiš rešitev: Rajnjin spomin. Vse druge črke so le slepilo!

6. Nesrečni Zane bo moral čakati 1260 dni.

7. V zaboju sta dve ženski, prva skrčena v eni polovici moli glavo ven, druga v drugi polovici pa noge. Fakir prežaga zaboj natančno po sredi. Nato zleze ženska, ki je molela glavo ven, iz zaboja, hkrati pa druga pritegne noge v zaboj in ostane v zaboju skrita.

8. Prva oseba dobi 2 polni, 2 prazni in 3 do polovice napolnjeni steklenice. Druga prav tako, tretja pa 3 polne, 3 prazne in 1 do polovice napolnjeno steklenico.

9. Namesto črk poišči in vstavi številke, ki ti jih nakažejo črke v računu. Tako dobiš iskani števili: 1728 in 3125.

10. 23 opek tehta 44 kg.

Med mnogimi reševalci ni bilo niti enega, ki bi bil vseh deset ugank brezhibno rešil.

Za prve tri nagrade pridejo v poštev:

Urbančič Stanko, Peč; Mihelčič Hilda, Zagorje ob Savi; Gams Alfonz, Knjaževac; Bernik Lojze, Kragujevac; Jelenc Franc, Velike Lašče; Turnšek Marinka, Sv. Peter v Sav. dol.; Palčič Iza, Tunjice; Baloh Evalija, Videnski Anton, Gerl Milan, Merhar Janez, Kvaternik Franc, Vončina Karl, Adamič Anica, Skrbe Stanko, vsi v Ljubljani; Tomc Matija, Jeglič Stanko, St. Vid n. Ljubljano; Benedik Valentin, Loke pri Zagorju.

Za ostale nagrade pa pridejo v poštev:

Prešeren Slavko, Tržič; Čenčič Jakob, Tjesejno; Perbil Blaž, Velenje; Niefergall Franjo, Maribor; dr. Tekavčič Karl, Laško; Stok Milan, Hrastnik; Virant Silva, Celje; Pšenica Janko, Zirovnica.

Naročnina: za celo leto Din 72.—, za pol leta Din 38.—, za četrt leta Din 20.—, posamezna številka Din 7.—; za inozemstvo celoletno Din 100.—. — Naročnina se plačuje vnaprej po položnici poštne hranilnice št. 17.915 ali pri upravi v Ljubljani, Kopitarjeva ulica — trgovina Ničman.

»Obiska« izhaja vsakega 1. v mesecu. — Rokopisi se ne vračajo. — Urejuje Mirko Javornik. — Za uredništvo odgovarja Ludvik Klakočar. — Izdaja in tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

nica; Kavčič Vinko, Jesenice; Guštin Jože, Končan Leopold, Korošak Jože, Debeljak Anton, Ferkulj Jože, Rozman Ivan, Novinec Jože, Kovač Bogo, Prezelj Marjan, Pavlič Stanko, Jeglič Vladislav, Košir Zmago, Kralj Anton, vsi v Ljubljani; Bajželj Ada, Novo mesto; Križman Franjo, Kozina Tone, Pugalj Anton, Nose Anton, vsi Struge n. Dol.; Končan Jožef, Polhov Gradec; Berčič Alojz, Stražišče; Petelin Ana, St. Rupert n. Dol.; Zupan Jože, St. Vid nad Ljubljano; Jug Franjo, Beograd; Strupeh Tone, Mokronog; Lesnika Frici, Studenci—Maribor; Veršič Francka, Veržej; Skoda Melhior, Sink Matija, Ljubljana; Lokar Emica, Slov. Bistrica; Kavčič Ivanka, Smarjeta; Ster Blaž, Tržič; Frass Marijan, Kranj; Pegan Milenko, Novo mesto; Jurica Marija, Litija; Jamnik Janez, Skofja Loka.

Zreb je izbral:

1. Urbančič Stanko, Peč (Prus, Faraon I, II, in III. del); 2. Gams Alfonz, Knjaževac (Sienkiewicz, Križarji I, in II. del); 3. Jelenc Franc, Velike Lašče (Streuvels, Hlapec Jan); 4. Prezelj Marjan, Ljubljana (Sienkiewicz, Na polju slave); 5. Pšenica Janko, Zirovnica (L'Ermite, Deklica z odprtimi očmi); 6. Čenčič Jakob, Tjesejno (Urban, Živi bič); 7. Veršič Francka, Veržej (Brackel, Cirkuški otrok).

Za reševalce ugank v tej številki so določene te-le nagrade:

1. Jakac-Jarc, Odmevi rdeče zemlje (I. in II. del); 2. Turgenjev, Lovčevi zapiski (I. in II. del); 3. Urban, Živi bič in Turgenjev, Plemiško gnezdo; 4. Rahmanova, Tovarna novega človeka; 5. Streuvels, Hlapec Jan; 6. Hugo, Leto strahote.

Za prve tri nagrade pridejo v poštev le tisti, ki bodo rešili vse uganke, za ostale pa vsi, ki bodo rešili vsaj štiri.

Rešitve pošljite do 15. junija na: Uredništvo »Obiska« (Uganke), Ljubljana, Kopitarjeva 6.

Rešitev kriminalne uganke: Kdo je zločinec?

Zločinec je bil brez dvoma Hočevnar. Na kraju zločina so namreč našli tri vžigalice, ki jih je rabil ropar, ko je iskal denar; poleg vžigalice pa je bil jasen odtis zaponke. Po tem odtisu je detektivski nadzornik spoznal, da je zločinec pokleknil poleg Hribarja, ko mu je prebrskal listnico. Ta odtis je izviral od zaponke na roparjevih dokolenkah. Edino Hočevnar je tedaj nosil dokolenke, vedel za Hribarjevo pot in za denar.

Uganika ni bila težka in prešli smo ogromno število rešitev. V današnji številki »Obiska« pa boste našli podobno uganiko, o kateri smo prepričani, da jo bo rešil le malokdo. Vsakemu pa, ki bi jo dobro rešil, bomo radi priznali, da ima odlično detektivsko žilico.

Uganiko so pravilno rešili:

Ozbič Alojz, Planina; Rayer Herta, Krapinske toplice; Brvar Borislava, Sibenik; Kuhar Angela, Kočevje; Koren Jože, Soštanj; Strupeh Tone, Mokronog; Badurina Katica, Celje-Medlog; Končan Lina, Kranjska gora; Alič Francka, Skofja Loka; Prešeren Slavko, Tržič; Hočevnar Tone, Zagorje ob Savi; Sirnik Pavla, Avsiše; Klinar Franc, Pirnat Alberta, Trtnik Metod, Videnski Marija, Prezelj Marjan, Gerl Milan, Baloh Evalija, Klembas Drago, Slamič Milko, Jeglič Vladislav, Globočnik Božo, Skoda Melhior, Sink Matija, Ferkulj Jože, Kovač Bogo, Novinec Jože, Rozman Ivan, Klobovs Anton, Skrbe Stanko, Končan Leopold, Debeljak Al., Guštin Jože, Videnski Anton, Tomazo Natalija, vsi Ljubljana; Černe Milan, Dvor p. Žužemberk; Verk Roza, Smarje pri Jelšah; Vizjak Olga, Trbovlje I.; Prosvetno društvo, Čemšenje; Remiaš Ivo, Domžale; Kozar Lojze, Brežice; Gams Alfonz, Knjaževac; Čenčič Jakob, Tjesejno; Rozman Ciril, Česnjica; Lesnika Frici, Studenci; Kos Rudolf, Maribor; Sodja Franc, Boh. Bistrica; Buda Stane, Vel. Poljana; Urbančič Stanko, Peč; Mihelčič Hilda, Zagorje; Končan Jožef, Polhov Gradec; Berčič Ana, Stara Loka; Jelenc Franc, Vel. Lašče; Kavčič Vinko, Jesenice; Palčič Iza, Tunjice; Perbil Blaž, Velenje; dr. Tekavčič Karel, Laško; Niefergall Franjo, Maribor; Bajželj Ada, Novo mesto; Berčič Alojz, Stražišče; Pšenica Janko, Zirovnica-Moste; Turnšek Marinka, Sv. Peter v Sav. dol.; Stok Milan, Hrastnik; Kozina Tone, Nose Anton, Pugalj Anton, Križman Franjo, vsi Struge na Dol.; Lokar Emica, Slov. Bistrica; Plestenjak Venceslav, Setnik; Pogačar Zinka, Trbovlje; Jelovšek Janez, Dol. Logatec; Zupan Jože, St. Vid n. Lj.; Jug Franjo, Beograd; Globočnik Vilma, Dobrava; Vehovar Marija, Koprivnica; Vizjak Adolf, Trbovlje; Stelecer Roman, Podgora; Jamnik Janez, Pungert p. Skofja Loka; Bernik Lojze, Kragujevac; Jurica Marija, Litija; Pegan Milenko, Novo mesto; Frass Marjan, Kranj; Toporiš Rožan, Osijek; Tomc Matija, Jeglič Stanko, oba St. Vid n. Lj.; Videnski Karlnca, Moste pri Ljubljani.

Zreb je izbral:

1. Prešeren Slavko, Tržič; 2. Turnšek Marinka, Sv. Peter v Sav. dol.; 3. Kuhar Angela, Kočevje.

Seznam nagrajencev

1. Grmek Viktor, mlinar, Hrušica, p. Dobrunje — radio-aparat.
2. Mlakar Alojzij, trgovec, Iga vas p. Stari trg pri Rakeku — kolo.
3. Šribar Jela, Litija — kolo.
4. Zavetišče Celje—Medlog — jedilni servis.
5. Sršen Nikolaj, gradb. tehnik, Domžale — namizni prt in serviet.
6. Čepon Anuška, Ljubljana, Cesta na Rožnik 7. — damska torbica.
7. Sagadin Alojzij, preg. delavec, Grča vas 56., p. Novo mesto — budilka.
8. Velkavrh Helena, Ljubljana-Moste, Tomačevo 19. — knjižni opornik.
9. Avsenik Ivana, Zgoša 48. Begunje na Gor. — aktovka.
10. Prosvetno društvo Čemšenik, p. Medija Izlake — kasetna papirja.
11. Podgornik Zmaga, Pekre, p. Limbuš — nalivno pero.
12. Korošec Jožef, Bočkov 2., p. Nova vas pri Rakeku — album.
13. Piber Alojzij, vrtnar, Zeleče, p. Bled I. — damska torbica.
14. Mihelčič Karel, vod. inst., Kranj, Strosmajerjev trg — mapa pisemskega papirja.
15. Sovre Hedvika, St. Vid nad Ljubljano — knjižni opornik.
16. Arnšek Anica, Sevnica 42. — aktovka.
17. Jurgec Franc, pekarna, St. Ilj v Slov. goricah. — album.
18. Vrhunc Slavomir, polk. v p., Maribor, Dvořakova 14. — knjižni opornik.
19. Hrovatiček Alojzija, Unec, p. Rakek — dam. torbica.
20. Košir Janko, trgovec, Tržič — damska torbica.
21. Rous Andrej, Ljubljana — Dolenjska 80. — budilka.
22. Ravnikar Marjana, Mursko Središče — nalivno pero.
23. Pulko Maks, Pekre, p. Limbuš — damska torbica.
24. Novak Marija, Stožice 63., p. Ježica — kasetna papirja.
25. Cunder Jožica, Stožice 1., Ježica — listnica.
26. Jerman Franc, Ljubljana, Streliška 53./II. — album.
27. Majdič Franc, industr. mlin, Domžale-Vir — damska torbica.
28. Kralj Dora, Tržič, predilnica — denarnica.
29. Dolinar Frančiška, Ljubljana, Šmartinska 2. — nalivno pero.
30. Rihtar Franc, Ljubljana, Vodnikova 15. — kasetna papirja.
31. Sinkovec Rudolf, paznik, Trbovlje I., Loke 150. — mapa pisemskega papirja.
32. Lamprecht Zora, Jesenice, Čopova 5. — pepelnik.
33. Jezeršek Jože, Nova Oselica, p. Gorenja vas nad Škofjo Loko — album.
34. Pšenica France, Jesenice na Gor. — knjižni ovoj.
35. Sodja Franc, Boh. Bistrica, Jereka 2. — dam. torbica.
36. Jamovec Ivan, Radovljica, salon »Mrak« — budilka.
37. Havliček Jože, gozdar, p. Rob na Dol., Krvava peč — knjižni ovoj.
38. Šmid Ivan, Vel. Mengeš 50., p. Mengeš — album.
39. Mozetič Jože, Ljubljana, Poljanska c. 47. — knjiga (Meško: Dve sliki).
40. Dr. Horvat Martin, zdravnik, Maribor, splošna bolnišnica — kasetna papirja.
41. Pelikan foto, Celje, Razlagova 1. — nalivno pero.
42. Erlah Anica, Jesenice, Železniška 5. — budilka.
43. Hostnik Anton, žpk., Kovor, p. Križe pri Tržiču — denarnica.
44. Erzožnik Janko, trgovec, Žiri — damska torbica.
45. Cestnik Alojzij, Ljubljana, Erjavčeva 19. — listnica.
46. Dr. Logar France, zobozdravnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 15. — mapa pisem. papirja.
47. Čihal Vaclav, plet. mojster, Lesce — pepelnik.
48. Kralj Jože, krojač, Tržič, Prečna 4. — budilka.
49. Toman Tine, kaplan, Kranjska gora — dam. torbica.
50. Dr. Černe Jernej, zdravnik, Slov. Bistrica — damska torbica.
51. Ribarič Pavla, učit., Planina pri Rakeku — budilka.
52. Nikič Helena, Orehovski vrh, Gor. Radgona — listnica.
53. Ule Marica, Unec-Rakek — denarnica.
54. Vričko Dušan, Fojnica kod Kiseljaka — nalivno pero.
55. Sekavčnik, avtoprevoznništvo, Prevalje — kasetna papirja.
56. Caleari Antonija, Škofja Loka — mapa pisemskega papirja.
57. Kostanjšek Karlina, Za Savo, Trbovlje I. — budilka.
58. Močnik Ignacij, Mjet-Babino polje — dam. torbica.
59. Božnar Betka, Srednja vas — Polhov Gradec — denarnica.
60. Cvetko Josip, voj. čin., Sušak — mapa pis. papirja.
61. Bergant Anton, župnik, Šmihel pri Novem mestu — nalivno pero.
62. Poljanec Janez, Vincarje 1, Škofja Loka — damska torbica.
63. Terseglav Vaso, Jesenice-Fužine, Prosvetna c. 5. — damska torbica.
64. Koren Jože, združ. uradn., Šoštanj, Slomškov trg 1. — listnica.
65. Lukman Otilija, trafika, Novo mesto — knjiga (Dolores Vieser: Pevček).
66. Zanimovič Krsto, Ljubljana, Pod ježami 9. p. Moste — budilka.
67. Stani Viktor, geometer, Slovenj Gradec — nalivno pero.
68. Klinar Jože, Sv. Križ 50., Jesenice na Gor. — knjiga: Grehi princa Saradina.
69. Berič Karel, narednik, Beograd, pešadijski polk kralj. garde — damska torbica.
70. Peitler Marija, Recenjok 19. p. Sv. Lovrenc na Pohorju — listnica.
71. Rosina Marija, Zagorje ob Savi — denarnica.
72. Kautičnik Ferdo, Mežica — nalivno pero.
73. Fideršek Pavel, Sv. Lovrenc na Dravskem polju — denarnica.
74. Košemlj Anton, Rakek — knjiga: Živi bič.
75. Palme Tonči, Ig pri Ljubljani — knjiga: Klara Gulleborg.

Opozorilo naročnikom!

Današnji številki »Obiska« smo priložili položnice za vse naročnike, ki morajo poravnati **še drugo polovico naročnine!**

Vse naročnike pa, ki imajo plačano samo četrletno naročnino, vljudno prosimo, da **takoj** nakažejo zaostalo naročnino. Drugače bomo morali sedmo številko »Obiska« **ustaviti!**

Uprava.

76. Stanovnik Franc, Žiri 59. — budilka.
 77. Petrič Maksimilijan, Novo mesto, Cerkevna 2. — nalivno pero.
 78. Slabe Ivanka, Tržič, predilnica — damska torbica.
 79. Srša Matej, svečenik, Macinec, Gornji Mihajlovac — knjiga: Legniško bojišče.
 80. Ilc Janko, potnik, Goriča vas, p. Ribnica — mapa pisemskega papirja.
 81. Burdih Otokar, lekarnar, Škofja Loka — budilka.
 82. Marinšek Ivana, Ljubljana, Vegova 4. — damska torbica.
 83. Bešter Feliks, Celje, Cankarjeva 9/II. — mapa pisemskega papirja.
 84. Šinkovec Franc, Dole pri Litiji — mapa pisemskega papirja.
 85. Rigler Henrik, Poljčane — knjiga: Konec Alardov.
 86. Rožič Antonija, Moste, Ljubljana, Predovičeva 7/I. — damska torbica.
 87. Fabjan Jože, Stražišče pri Kranju 177 — knjiga: Hiša ob fjordu.
 88. Plešivčnik Ernest, Prevalje, Dobja vas — naliv. pero.
 89. Mraz Franc, Sv. Jurij ob j. ž., Sv. Rupert, Mala Breza 1. — budilka.
 90. Erzin Leopold, župnik, Sv. Križ pri Litiji — knjiga: Upornice.
 91. Ulaga Avgust, organist, Sv. Jurij ob Taboru — mapa pisemskega papirja.
 92. Jan Ignac, Maribor, Smetanova 58a. — dam. torbica.
 93. Matjašič Miroslav, viš. svet. fin. dir., Ljubljana, Wolfova 1/4. — budilka.
 94. Rihar Ivan, župnik, Dol pri Ljubljani — knjiga: Dve sliki.
 95. Selič Adolf, želez. sklad., Hrastnik — damska torbica.
 96. Kaučič Adolf, Ljubljana, Sv. Petra 22/I. — damska torbica.
 97. Glasenčnik Ivan, Razbor, p. Slovenj Gradec — kasetna papirja.
 98. Pograjc Zofija, uradnica, Celje, Breg 33 — mapa pisemskega papirja.
 99. Mihelčič Franc, Radovljica — damska torbica.
 100. Mavec Franjo, fotograf, Ljubljana, Miklošičeva 6. — mapa pisemskega papirja.

Če rabim album za fotografije, ga kupim v trgovini

H. NIČMAN

kjer mi nudijo res krasno izbiro albumov s pripadajočimi oglički po najnižji ceni

LJUBLJANA, KOPITARJEVA 2

Knjigoveznica

JUGOSLOVANSKE TISKARNE

LJUBLJANA, KOPITARJEVA ULICA ŠT. 6-II.

Knjigoveški oddelek: Zaloga knjigovodstvenih in drugih poslovnih knjig za trgovce, urade, ustanove i. t. d. Lastna črtalnica. Izdelava poslovnih knjig po naročilu. — Vezave vseh vrst, od preprostih do luksuznih.

Torbarski oddelek: Lepe damske torbice iz zaloge ali izdelane po osebnem naročilu. Listnice, kovčegi, aktovke, denarnice, pasovi po izbori ali naročilu. — Primerno za darila.

Nizke cene! — Solidno delo! — Točna postrežba!

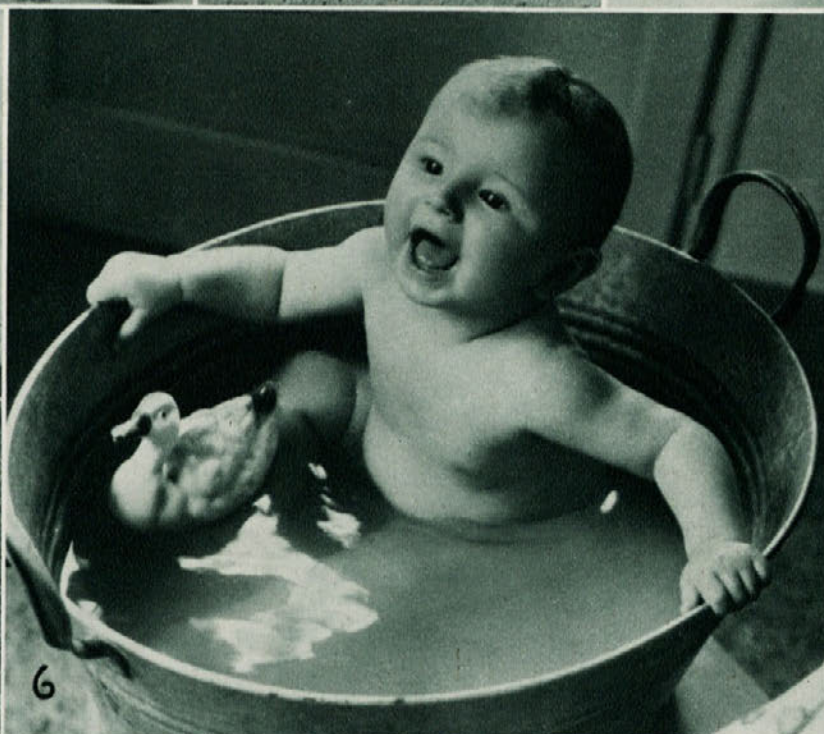
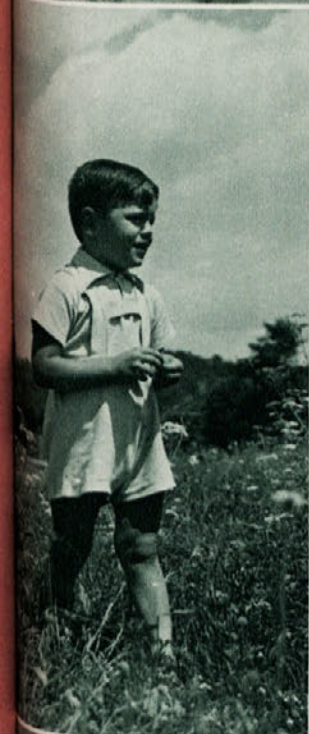
3

1

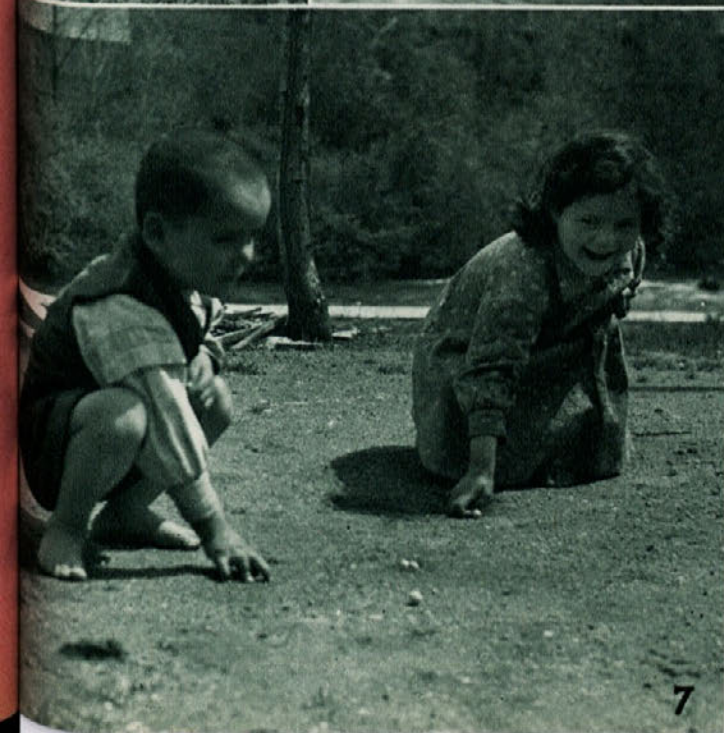
5

6

2

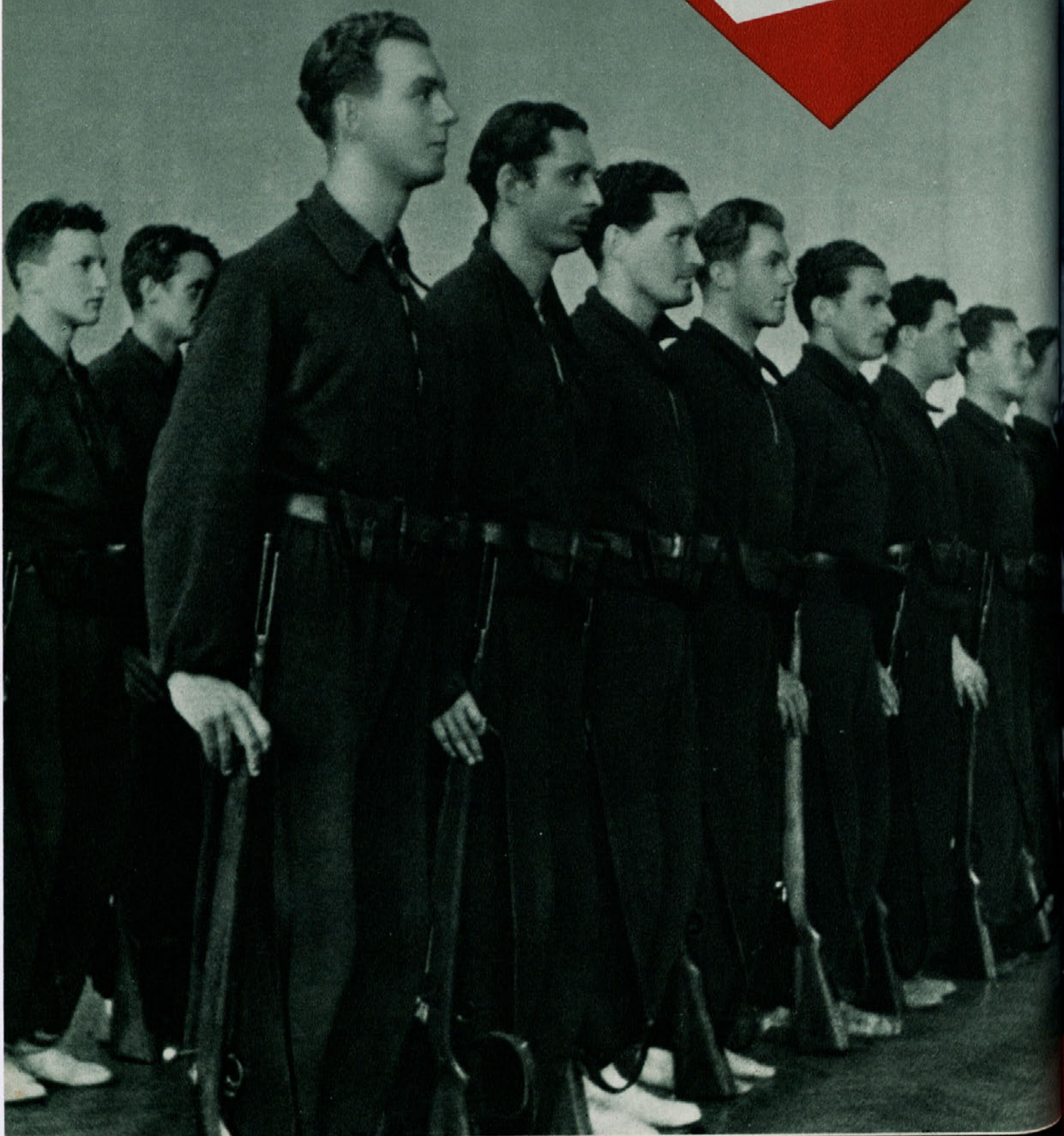

7

4

NAŠI OTROCI. 1. Bojanček iz Maribora si postavlja »visoke« naloge — 2. Boris iz Brežic in Ernica iz Kamnika imata velike skrivnosti. — 3. Ti-le iz Domžal so nekam nezaupni do »velesile«, ki jih snubi... — 4. Pet mladih Škotjeločanov se hladi v teh vročih časih. — 5. Pavlek iz Zgornje Sv. Kungote je pa optimist. — 6. Malo Verice iz Beograda največje veselje. — 7. Mimi in Janez iz Škofje Loke se »frkata«. — 8. Arne iz Ljubljane gleda v bodočnost.

Iz šole za telesno vzgojo v Beogradu: Vaje z orožjem

(Foto Vi. Koman)